

СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ ● ГОДИНА IV ● БРОЈ 47 ● ОКТОБАР 2019. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

РАТНИ ПУТ ЕЛИТНЕ ЈЕДИНИЦЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ

Прекодрински Срби
чинили су 75%
Добровољачког
одреда Војводе Вука

24 ГОДИНЕ
ОД СРПСКОГ
СТРАДАЊА
У ЗАПАДНОЈ
КРАЈИНИ

ПИСМО - ГЛАВА ЗАВРШЕН 64. МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА У БЕОГРАДУ

Представљање Р. Српске у знаку јубилеја - 500 година Горажданске штампарије

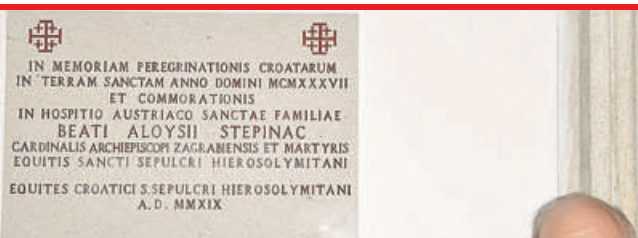

11. НАСТУП РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
АФИРМИСАО ВЕЛИКИ БРОЈ
КЊИЖЕВНИХ СТВАРАЛАЦА

43	54	114	88	15	11
ИЗДАВАЧА	ПРОМОЦИЈЕ	НАСЛОВА	КЊИГА	ЗБОРНИКА	ЧАСОПИСА

ГРАЈФ УПУТИО ЗАХТЈЕВ ИЗРАЕЛУ И ВАТИКАНУ

Одмах уклонити
Степинчеву
спомен-плочу
у Јерусалиму

НА СТОТИНЕ ХЕРЦЕГОВАЦА ИЗ БЕОГРАДА ИСПРАТИЛО ОМИЉЕНОГ ПЈЕСНИКА

Посљедње путовање Божидара М. Глоговца

УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић

Правда за брата Петра

Уочи овогодишњег сајма књига десило се чудо. Вијест да је Петер Хандке добио Нобелову награду за књижевност подијелила је мишљења људи на цијелој планети, а посебно у региону. Срби су бар на тренутак осјетили истинску срећу. Истина, нађу се увијек изузеци који потврђују правило.

У предвечерје вијека, у коме смо немало пута могли да чујемо стереотипе о томе да су Срби дежурни кривци за све трагедије људског рода, Хандке је написао есеј *Правда за Србију* и тиме јасно одредио свој слободарски став. То није урадио на салонски начин, већ је по завршетку ратних збивања, у другој половини деведесетих, попут анђела из *Неба над Берлином* дошао међу Србе да би одагнао своје сумње у промовисану западну пропаганду да само једна страна може да буде одговорна за ратна дешавања на Балкану.

Негдје око Благовјести 1999. године са почетком бомбардовања Југославије, Хандке је дошао у Србију да би дијелио судбину осуђеног народа. Аустријанац, чија је мајка Словенка, у знак протеста вратио је Бихнерову награду и одрекао се Римокатоличке цркве.

Његово јавно противљење НАТО агресији над сувереном, а практично, већ умрлом Југославијом додатно га је чинило непожељним међу западним елитом. Хандкеова реченица „послије НАТО напада планета се зове Југославија” и данас звучи надреално. Своју кампању наставио је у хашкој тамници када је обишао Слободана Милошевића да би касније одржао и говор на његовој сахрани.

Стати на страну губитника, презреног од стране свјетских центара моћи свакако није исплатива категорија. Хандке за то није марио већ је урадио све да остане досљедан својим увјерењима. Описујући себе као некога ко живи у енклави, Хандке је прије неколико година мјештанима Велике Хоче и Ораховца уручио дио своје новчане награде Хајнрих Хајне вриједне 50.000 евра.

Да ли смо се на достојан начин одужили искреном пријатељу у невитешким временима?

Петер Хандке је постао члан САНУ и Академије Републике Српске. На Спасовдан 2015. године Град Београд га је прогласио за свог почасног грађанина.

– Љубав је несигурна и опасна, али вјерност није, посебно не према неком мјесту. Обећавам да ћу остати вјеран Београду – рекао је Хандке, који је и сам изјавио да је свјестан да га Срби више воле него читају. Зашто је то тако?

Између осталог и због тога што српски издавачи подилазе свјетским трендовима. Да је и њих изненадила Нобелова награда показало се на београдском сајму књига гдје је био веома скроман број Хандкеових наслова у понуди. Издаваче треба критиковати и због чињенице да је анкета показала да је ове године тек у 12% случајева заступљена ћирилица. Вјерујем да ће догодине слика бити значајно другачија. Хандкеа ћемо више читати, разумије се на ћирилицу, а и позоришни репертоари могли би да понуде неки од његових наслова. То је најмање што је заслужио од државе коју је изабрао и завјештао као метафору слободе.

САСТАНАК МИОДРАГА ЛИНТЕ СА ПРЕДСТАВНИЦИМА ИЗБЈЕГЛИЧКИХ НАСЕЉА ОВЧА И КАМЕНДИН

» Здравко Вејновић, Бранислав Рељић, Дарко Боротић, Стево Гундељ, Ђорђе Поповић, Никола Крећа, Миодраг Линта, Недељко Голубовић, Буро Јањатовић, Вукосава Мрђен, Зоран Тумара, Мара Милићевић Анђелковић, Вукашин Тишма, Анкица Шмит, Александра Кантар, Жељко Пухар, Сандра Ђалић и Дивна Матић

Апел за ниже цијене откупа избјегличких станова

На иницијативу Народног посланика Миодрага Линте у просторијама Савеза Срба из региона на Новом Београду, у суботу 26. октобра 2019. године, одржан је састанак са представницима избјегличких насеља Овча и Камендин (Земун Поље). Састанку су у име насеља Овча присуствовали: Маријана Стојаковић, Вукашин Тишма, Вукосава Мрђен, Ђорђе Поповић, Буро Јањатовић и Здравко Вејновић, а у име насеља Камендин: Никола Крећа, Анкица Шмит, Александра Кантар, Жељко Пухар, Дивна Матић, Сандра Ђалић, Недељко Голубовић, Бранислав Рељић, Стево Гундељ, Мара Милићевић Анђелковић, Дарко Боротић и Зоран Тумара.

На састанку се разговарало по питању откупа станова и другим проблеми-

ма са којима се суочавају избјегличке породице у ова два насеља. Заједнички је константовано, да је понуђена цијена откупа станова веома висока, како за насеље Овча, тако и за насеље Камендин. Линта је упознао присутне представнике станара да је 27. септембра ове године упутио писмо председнику Републике Србије Александру Вучићу у коме је тражио двоструки попуст приликом откупа станова као и да се плаћена кирија рачуна у откупну цијену. То конкретно значи да Град Београд и остале локалне самоуправе у Србији омогуће избјегличким породицама попуст од 50 посто на цијену која је дефинисана Одлуком о утврђивању просјечних цијена квадратног метра за станове и остале непокретности. На ту умањену цијену избјеглич-

ке породице би имале још 50 посто попушта на основу Закона о избјеглицама. Он је у допису као разлоге за двоструки попуст приликом откупа станова, између осталог, навео да се ради о највећим жртвама рата на простору бивше Југославије, као и веома лош квалитет изградње станова. Присутни представници оба насеља, изразили су очекивање, да ће одговор председника Вучића на молбу Линте бити позитиван. Такође, договорено је да се настави са одржавањем састанака и у наредном периоду, како би се, ако буде потребно, дефинисале конкретне мјере и активности у борби за остваривање двоструког попушта приликом откупа станова, као и рјешавања осталих проблема избјегличких породица у наведена два насеља.

ЛИНТА И ПРЕДСТАВНИЦИ ИЗБЈЕГЛИЧКОГ НАСЕЉА КАМЕНДИН НА САСТАНКУ У КОМЕСАРИЈАТУ ЗА ИЗБЈЕГЛИЦЕ

ОД ДЕЦЕМБРА МОГУЋ ОТКУП СТАНОВА?

Након недавно одржаног састанка у Секретаријату за имовинске и правне послове Града Београда, одржан је 14. октобра нови састанак представника избјегличког насеља Камендин, овога пута у Комесаријату за избјеглице и миграције.

Састанак је договорио народни посланик Миодраг Линта. Састанку су присуствовали помоћник комесара Иван Гергинов са правницима Петром Анђићем, Бојаном Шпиквић и Ђорђем Перићем, Миодраг Линта и представници избјегличког насеља Камендин у Земун Пољу, Никола Крећа, Миле Ђунић и Дарко Боротић. Тема састанка су били бројни проблеми 270 избјегличких породица које су се 20. јуна ове године уселиле у станове у насељу Камендин. Присутни представници избјегличких породица су изнијели бројне проблеме који се односе на лош квалитет извођења грађевинских радова, како стамбене зграде, тако и околиша на грађевинској парцели, као и на лош квалитет електроинсталација, санитарнија и др.

Миодраг Линта је захтјевао да се Комесаријат за избјеглице и миграције активно укључи у рјешавање добро познатих проблема са којима се сустрјећу ста-

» Миодраг Линта, Петар Анђић, Иван Гергинов, Никола Крећа, Миле Ђунић и Дарко Боротић

нари од како су се уселили у додјелене станове. Он је посебно захтјевао да се избјегличким породицама омогући да, након истека шест мјесеци закупа у децембру, одмах потпишу уговоре о куповини станова под повољним условима како не би плаћали закупнину дуже вријеме.

Такође, важно је да станари имају право да своје станове отплаћују на рате на период од 25 година. Добро је познато да према Закону о избјеглицама из маја 2010. године избјегличке породице, након шест мјесеци плаћања закупнине, стичу право откупа својих станова.

Помоћник комесара Иван Герги-

нов је истакао да је избјегличка зграда у власништву Града Београда, али је затражио од представника станара да све примједбе доставе писменим путем како Комесаријату за избјеглице тако и извођачу радова и Јединици за управљање пројектима (ЈУП), који су дужни да их отклоне у наредне двије године тј. за вријеме трајања гарантног рока.

Према Гергинову Комесаријат ће у оквиру својих надлежности колико је могуће помоћи у рјешавању наведених проблема. Правник Петар Анђић је истакао да би поступак куповине станова требао да крене на вријеме тј. већ у децембру ове године.

ЛИНТА ПРИМИО ПРЕДСЈЕДНИКА УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА ИЗ ХРВАТСКЕ И ЕКСПЕРТЕ

Неопходно је да држава изради Стратегију за спровођење отворених питања сукцесије

Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта примио је 10. октобра на састанак председника Удружења пензионера из Хрватске Јована Каблара, научног савјетника у Институту за међународну политику и привреду др Душка Димитријевића и заменика директора Агенције за регистрацију Радмила Никшић.

Учесници састанка упознали су на-

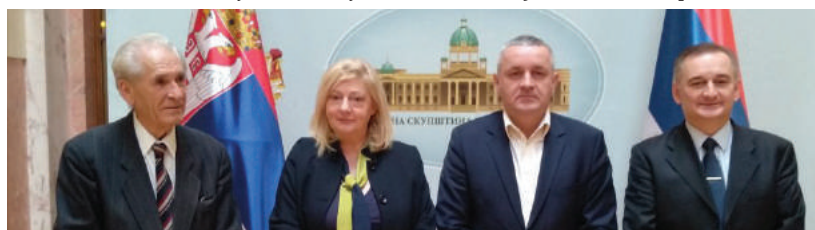
родног посланика Миодрага Линту са проблемима Удружења пензионера из Хрватске, првенствено са проблемом доспјелих, а неисплаћених пензија, као и са другим проблемима са којима се суочавају протјерани Срби и други оштећени грађани у Хрватској. Посебно је истакнута потреба да се поново покрене питање рјешавања наведених проблема.

Линта је нагласио да Хрватска читаво

вријеме послје рата спријечава повратак имовинских и стечених права протјераних Срба и других оштећених грађана, као и повратак имовине правних субјеката из Србије. Он сматра да једно од државних и националних питања треба да буде инсистирање на досљедном поштовању и спровођењу Бечког споразума о сукцесији посебно Анекса Г у коме се јасно каже да свим грађанима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. децембар 1990. године.

На састанку је наглашена потреба да држава изради Стратегију за спровођење отворених питања сукцесије.

Линта је истакао да ће учинити све што је у његовој моћи да помогне у проналажењу начина за рјешавање изнијетих проблема и допринесе изради Стратегије.

» Јово Каблар, Радмила Никшић, Миодраг Линта и проф. др Душко Димитријевић

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: Савез Срба из региона

Главни и одговорни уредник: Трифко Ђоровић

Лектор: Драгана Бокун

Веб администратор: Милицав Шапић

Редакција: Жељко Ђекић, Сњежана Станишић,

Јелена Рокнић и Драгана Шиповац

Сарадници: Боро Ркман (Хрватска), Весна Пешић, Драган Башовић, Ратко Бубало, Шпиро Лазиница (правни савјети)

Адреса: Отона Јуланчића 14, Нови Београд

Дописништво: Булевар ослобођења 26, Нови Сад

Мејл: srpskokolo@ssr.org.rs

Телефон: 021/6613-600

Сајт: www.ssr.org.rs

Тираж: 13.000 примјерака

Дизајн и прелом: Студио Хум, Барајево

Штампа: Штампарија Борба а.д., Београд

Лист излази посљедњег дана у мјесецу.

Рукописи и фотографије се не враћају.

ISSN 2466-3476

Штампање Српског кола помогли су:

Влада Републике Српске,

Министарство културе и информисања Републике Србије, и Општина Рума

НАСТАВЉЕН ПРОЦЕС ИДЕНТИФИКАЦИЈА ЖРТАВА ЧИЈЕ ПОРОДИЦЕ ЖИВЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Након четврт вијека сахрањено деветоро српских цивила убијених током Олује на Кордуну

Након 24 године, 25. и 26. Октобра свој мир напокон су нашле породице деветоро цивила убијених у Олуји на Кордуну. У Војнићу је сахрањено четворо чланова породице Новковић из оближњег Дуњака, погинулих у избјегличкој колони која се 7. августа 1995. кретала од Топуског према Двору на Уни. У шуми Облај, приликом гранатирања Хрватске војске и Армије БиХ, један је пројектил директно погодио возило Лада у којем су били Никола Новковић (41), његова невјенчана супруга у седмом мјесецу трудноће Недељка Матијевић (33), његов отац Драгић (81) и мајка Невенка (75). Нитко није преживио. Колона је тада прекинута и људи су се вратили у Топуско. Недељкиној сестри која живи у Србији недавно је јављено да су страдали пронађени и идентификовани и да тијела може преузети и сахранити.

На подручју општине Бариловић сахрањено је петоро цивила убијених у подруму

једне куће. Починиоци овог злочина никада нису откривени ни процесуирани, иако доста индиција указује на могуће трагове: то је била зона дјеловања дугорешке домобранске пуковније којој је била додана једна сатнија из Озља. Приликом ратних дјеловања погинула су тројица припадника озальске јединице, па би се овај злочин могао приписати и освети. Зна се тко су били главни заповједници домобрана и озальске сатније. У Основном извјештају о кршењу људских права у Републици Хрватској у 1996. години, који је 1997. издао Хрватски хелсиншки одбор за људска права, гово-

ри се о шест жртава. Злочин се догодио 5. августа 1995. и према ХХО-у, починило га је најмање шестеро припадника ХВ-а.

На гробљу Болићу у Великом Козинцу сахрањени су Ката Дмитровић (1914), Даница Дмитровић (1931) и њен муж Никола Дмитровић (1930). Тијела ових жртава су ексхумирана у октобру 2018, а недавно идентификована. На гробљу Кончаловића у Доњем Скраду сахрањене су Станка Кончаловић (1905) која је била стара 90 година када је убијена и Зорка Газибара (1910), чији живот је скончао у 85. години. Међу жртвама је и Смиљана

Кончаловић (1942). Мјесто страдања је била кућа Кончаловића у засеку Дмитровићи, Доњи Скрад.

Требало је готово четврт вијека да жртве буду ексхумиране и идентифициране, иако се знало за заједничку гробницу на гробљу у Косијерском Селу, но очито није било добре воље службених власти.

Комисија за нестале особе Владе Србије саопштила је да је овим „настављен процес идентификација жртава српске националности, чије породице живе у Републици Србији, а што је од посебног значаја за породице несталих, које годинама покушавају да пронађу и достојно покопају посмртне остатке својих најближих”. У саопштењу пише и да је у периоду од 2001. до 2009. из групних и појединачних гробница ексхумирано преко 1.400 жртава српске националности које су страдале у рату у Хрватској. Посмртни остаци преко 980 идентифицираних жртава предани су породицама. **НОВОСТИ**

ОТКУД СРПСКА ИМЕНА НА СПИСКУ ЖРТАВА ИЗЛОЖЕНОМ У ДВОРИШТУ ФРАЊЕВАЧКОГ САМОСТАНА

САВО ШТРБАЦ: СПИСАК ВУКОВАРСКИХ ЖРТАВА

Стављање и Срба на списак Вуковарских жртава, изложеном у дворишту Фрањевачког самостана, код посјетиоца спомен-обележја требало би да створи утисак да су и они бранили Вуковар.

Ових дана медијски хит у Хрватској је откривање спомен-обележја вуковарским жртвама, на којем се нашло 2.717 имена и презимена, која су исписана на стакленим плочама постављеним у дворишту Фрањевачког самостана и жупе Св. Филипа и Јакова поред Дунава. Спомен-обележје је пројекат фра Ивице Јагодића, гвардијана Фрањевачког самостана у Вуковару, који изјављује да се на плочама налазе имена „оних који су дали своје животе за Вуковар” међу којима су: бранитељи и цивили, мушкарци, жене и дјеца, католици, православци, муслимани... и сви на једном мјесту.

– Рекао бих да је ово 99,99 одсто имена. Могуће је да на попису неко и недостаје, али то је заиста нека крајња ситуација да су можда у тој породици сви нестали или погинули, или да је неко жив, али је предалеко од Вуковара, у Америци или Аустралији – објашњава Јагодић.

Пошто водим *Веритас*, који се од оснивања (1993) бави српским жртвама са подручја Хрватске и бивше РСК, заинтеригирао ме и број жртава и изјава шефа пројекта фра Јагодића да се на списку налазе и „војници и цивили и мушкарци и жене и дјеца, католици, православци, муслимани”, па сам са својим сарадницима упоређивао Јагодићев списак са *Веритасовим*, што је показало да нам се пописи дјелимично преклапају.

Ево и примјера: Првостепеним пресудама Војног суда у Београду број I К-112/92 од 26. јуна 1992. и I К-108/92 од 14. јула 1992. године и другостепеним Врховног војног суда број II К-259/92 од 29. децембра 1992. и II К-260/92 од 24. новембра 1993. правосудно су осуђени припадници ЗНГ из вуковарских приградских насеља, Борово насеље и Борово Село: Мартин Сабљић, Зоран Шипош, Никола Ђибарић, Јуре Марушић, Анте Врањковић, Бартол Домазет, Славко Мађаревић, Мирко Филковић, Зденко Штефанчић, Мира Дунатов и Дамир Сараћен, сви због кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва – шесторица на смртну казну, а остали на временске од шест до 15 година затвора.

Осуђени су што су по кућама и склоништима поменутих насеља зостављали и на крају ликвидирали цивиле српске националности: Петра Грубишића, Милана Ђукића, Рајка Нунића, Предрага Ђирића, Томислава Јаковљевића, Милорада Зорића, Уроша Недучића, Константина Лукића, Јована Маркова, Љубо-

мира Болића, Бошка Грбића, Ану Лукић, Виду Јаковљевић, Ратка Инића и његовог душевно болесног сина непознатог имена (касније смо дознали да се звао Марко), Тошу Тошковића, Војислава Ђекића, Светислава Владисављевића, Стеву Малецки, Милица Врачарић, а њеног супруга Драгољуба тешко ранили.

Од поменутих жртава на Јагодићевом списку налазе се Предраг Ђирић, Урош Недучић, Константин Лукић, Јован Марков, Ратко Инић, Тошо Тошковић, Војислав Ђекић, Светислав Владисављевић и Милица Врачарић, док других нема. Нема ни Ане Лукић, Хрватице удате за Србина, коју је, по наређењу Мартина Сабљића, због тога што је код ње пронашао војничке књижице њеног супруга и три сина, заједно са Видом Јаковљевић, извезо из склоништа *Нова обућара* и стрељао Никола Ђибарић.

Летимичним упоређивањем *Веритасовој* и Јагодићевом списку, уочили смо око двестотинак преклапања од око 500 особа, колико их се са подручја општине Вуковар налази на *Веритасовом* верификованом списку по-

гинулих и несталих Срба у рату деведесетих.

Ни послје упоредне анализе оба списка, није ми јасно шта је заправо био циљ Јагодићевог пројекта. Да ли окупити на једном мјесту све жртве Вуковара, без обзира на њихову војну, националну и вјерску припадност, или су Срби, који су страдали од припадника ЗНГ, као горепоменути (а и многи други), на листу стављени ради увећања броја жртава страдалих од „српског агресора”?

Прва опција би била за сваку похвалу, посебно ако се има у виду шта све хрватски ветерани, на челу са вуковарским градоначелником Пенавом, раде да се „процесуирају сви ратни злочини”, да се у том граду забрањује употреба ћирилице и да дјеца српска и хрватска, и школска и предшколска, још увијек иду у одвојена одјељења. Ова опција би била и права храброст јер потврђује да је у Хрватској вођен грађански рат, што се у тој држави још не смије ни помислити, а камоли јавно говорити.

По другој опцији, стављање и Срба на списак вуковарских жртава, изложеном у дворишту Фрањевачког самостана, код посјетиоца спомен-обележја требало би да створи утисак да су и они бранили Вуковар од „великокрпске агресије” и за слободу свог града и живот дали. Ова опција ми је, имајући у виду и мјесто гдје је списак изложен и да нико од хрватских „јастребова” није јавно приговорио овом својеврсном „братству и јединству” мртвих Вуковараца, много ближа Јагодићевом намјери. **ПОЛИТИКА**

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ

Србија
21000 Нови Сад
Војвођанских бригада 17
телефон: 021/528 132, 021/520 030
мејл: office@hcrit.rs; hcritns@gmail.com;
сајт: www.hcrit.rs

Измјене Закона о хрватском држављанству

● Рођен сам 1973. године у Београду. У тренутку мог рођења моја мајка је имала хрватско републичко држављанство, а отац држављанство тадашње Социјалистичке Републике Србије, па сам по поријеклу отац уписан у држављанство Републике Србије. Обавијештен сам да је Хрватска недавно измјенила Закон о свом држављанству. Да ли ја по тим измјенама Закона о хрватском држављанству имам услове за стицање хрватског држављанства по мајци, која је имала хрватско републичко држављанство у тренутку мог рођења?

– Проширено је право стицања хрватског држављанства поријеклом, односно према родитељима. Држављанство поријеклом моћи ће стећи особа старија од 21 године живота рођена у иностранству (у које спада и Република Србија), чији један родитељ у тренутку њезина рођења је хрватски држављанин, ако у двије наредне године од дана ступања на снагу измјена Закона о хрватском држављанству (од 01.01.2020. до 31.12.2021. године), поднесе захтјев за упис у евиденцију хрватских држављана, а МУП Републике Хрватске утврди да за то нема препреке. Дакле, Ви ћете према цитирајој законској одредби, такође, моћи затражити упис у књигу хрватских држављана у наведеном периоду, пошто је Ваша мајка у тренутку вашег рођења била хрватска држављанка.

● Рођен сам 2000. године у Новом Саду и одмах по рођењу сам уписан у књиге држављана Републике Србије, пошто је моја мајка у тренутку мога рођења била држављанка Републике Србије. Мој отац је у том тренутку, поред држављанства Републике Србије имао и држављанство Републике Хрватске. Да ли ја по оцу могу стећи држављанство Републике Хрватске, иако сам пунољетан?

– Измјењеним Законом о хрватском држављанству, који ступа на снагу од 01.01.2020. године, прописано је, у члану 5. тога Закона, да хрватско држављанство може стећи особа рођена у иностранству, чији је један родитељ у тренутку њезина рођења хрватски држављанин, ако до навршене 21. године буде пријављена у дипломатској мисији или конзуларном уреду Републике Хрватске у иностранству или у матичном уреду Републике Хрватске, ради уписа у евиденцију као хрватски држављанин. Дакле, Ви ступањем на снагу измјена Закона о хрватском држављанству стичете услове за упис у хрватско држављанство.

● Рођена сам 1978. године у Сомбору и одмах по рођењу сам уписана у књиге држављана Србије, као држављанка Републике Србије, иако су оба моја родитеља у тренутку мога рођења били држављани Републике Хрватске (тада Социјалистичке Републике Хрватске). Због те чињенице да постојећем Закону о хрватском држављанству нисам могла добити хрватско држављанство. С обзиром да сам упозната да је ових дана усвојен Закон о измјенама и допунама тог Закона, питам вас да ли према тим измјенама закона могу добити хрватско држављанство?

– Чланом 30а. Закона о измјенама и допунама Закона о хрватском држављанству, који ступа на снагу 01.01.2020. године, прописано је „Хрватским држављанином сматраће се и особа рођена од 08.01.1977. до 08.10.1991. године, којој су у тренутку рођења оба родитеља имала хрватско држављанство, али јој је у евиденцији о држављанству уписано друго држављанство, под условом да у року од двије идуће године поднесе захтјев за утврђивање хрватског држављанства.” Дакле, Ви такође имате право затражити, у року од наредне двије године (од 01.01.2020. до 31.12.2021. године) да се утврди да сте Ви хрватска држављанка од рођења, у складу са том новом законском одредбом.

**ПРИПРЕМИО: ШПИРО ЛАЗИНИЦА
ПРАВНИ САВЈЕТНИК ХЦИТ-А НОВИ САД**

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицима у Новом Саду, Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртом и од 16 до 20 сати.
Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикинду, Сомбору и Суботици.
О вријеме рада правног савјетника ХЦИТ-а у овим мјестима информишите се на број 063 78 99 215.
ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.

Грајф тражи уклањање спомен-плоче Алојзију Степинцу у Јерусалиму

Историчар Холокауста професор Гидеон Грајф позвао је папу Фрању, председника Израела Рувена Ривлина и израелског премијера Бењамина Нетанјахуа да уклоне спомен-плочу посвећену хрватском кардиналу Алојзију Степинцу, која је постављена у Старом граду у Јерусалиму, пише *The Times of Israel*.

Он је плочу назвао провокативном и сматра да је она покушај да се Степинац представи као племенита особа, иако хрватски кардинал то није био.

Грајф, чије је истраживање о Аушвицу било основа за филм *Шаулов син* који је награђен Оскаром, сматра да је постављање плоче Степинцу агресиван поступак којим се свијет тјера да мисли да је „зликовац особа доброг срца“.

Историчар је познат и по истраживању о логору у Јасеновцу, које је забиљежио у његовој књизи *Јасеновац – Аушвиц Балкана*, која је објављена 2018. године. У тој књизи Грајф истражује убилачки апарат који је успоставила НДХ у Јасеновцу, а који је посједовао 57 различитих механизма за истребљење.

Израелски лист подсјећа да је кардинал Степинац контроверзна личност у историји Балкана, због тога што је подржавао фашистички усташки режим у Независној Држави Хрватској/НДХ/ током Другог свјетског рата који је извршио геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима.

Плоча је постављена у аустријском преноћишту, самопроглашеном преноћишту за хришћанске ходочаснике у Јерусалиму, које је отворено у Старом граду 1863. године.

Поменуто црквено здање изграђено је уз помоћ католичких власти широм тадашњег Аустроугарског царства, у чијем саставу су биле данашња Аустрија, Мађарска и Хрватска.

Ректор цркве Маркус Багњар изјавио је да су католичке власти које су биле укључене у изградњу преноћишта одржавале везе шаљући свештенике и ходочаснике у преноћиште у Јерусалиму, чак и након пада Империије и владавине Хабзбурга 1918. године.

Он је рекао да се делегација хрватских ходочасника прошле године обратила управницима преноћишта

са идејом да се постави меморијална плоча хрватском кардиналу.

Спомен-плочу, која је написана на латинском језику, поставили су такозвани Витезови Светог гроба, а постављена је у знак сјећања на ходочашће Степинца у Свету земљу 1937. године, двије године прије почетка Другог свјетског рата.

Ходочашће Степинца и његов боравак у преноћишту дио су историје овог здања.

The Times of Israel подсјећа да је Јасеновац отворен у августу 1941. године, а да је затворен у мају 1945. године, након масовног бјежања 1.000 заробљеника од којих је само њих стотину преживјело.

Иако је тачан број жртава и даље споран, Меморијални центар Холокауста *Jag Вашем* процјењује да је у логору Јасеновац убијено 600.000 Срба.

Нацистички извори из периода Другог свјетског рата тврде да је у Јасеновцу убијено између 600.000 и 800.000 Срба, Јевреја и Рома.

У Меморијалном центру Јасеновац забиљежено је да је у том логору убијено укупно 83.000 Срба.

Израелски лист наглашава да је, према подацима Меморијалног центра Доња Градина у Републици Српској, број убијених у Јасеновцу 700.000.

Израелско Министарство спољних послова није коментаришало да ли је постављање спомен-плоче Степинцу прикладно или не.

Багњар је истакао да је упознат са спором у вези са личношћу Степинца и његовим активностима током усташког режима у НДХ, али да сматра да су католичке власти узеле све у обзир.

Међутим, Грајф упозорава да треба сагледати цијелу слику прије доношења суда о било чему, те да треба упоредити већину слике са мањином, као и да треба одредити шта је мање или више значајно.

– Чак и ако је Степинац спасао одређен број Јевреја, то га не чини добром особом или особом која се успротивила окрутном усташком режиму. Уколико се открију нове чињенице, свака пристojна особа треба поново да их оцијени. Али, ако тога нема, зашто бисмо поново процјењивали његове эле поступке – упитао је Грајф. **ИСКРА**

ИСТОРИЧАР ДУШАН НИКОДИЈЕВИЋ, АУТОР КЊИГЕ *ЈАСЕНОВАЦ – ИЗМЕЂУ БРОЈА И ЖРТВЕ*:

У логору смрти убијено је максимално 208.346 цивила

Народна библиотека Србије и Музеј геноцида који је уједно и издавач су 21.10.2019 представили књигу историчара и вишег библиотекарка Душана Никодијевића *Јасеновац – између броја и жртве*. Промоција је организована и поводом обиљежавања Дана сјећања на 22. април 1945. године када је извршен пробој последњих заточеника концентрационог логора Јасеновац и 21. октобар 1941. када су извршена масовна стрељања у Крагујевцу. С тога се говорило и о годишњаку Музеја геноцида.

МАРКОВИЋ: ЗАШТО ЈЕ НАША КУЛТУРА СЈЕЋАЊА У СУШТИНИ ДИЛЕТАНТСКА?

Др Предраг Марковић директор Института за савремену историју се пита зашто је наша историографска култура или култура сјећања у суштини дилетантска.

– Ми неспорно сматрамо да је Јасеновац или страдање у НДХ најстрашније страдање нашег народа. Колико има монографија на ту тему? Каква смо ми то научна заједница? Сјећа је да постоји Музеј геноцида који се озбиљно бави овим питањем.

Марковић је прокоментарисао да се Музеј геноцида довољно не уважава, а њихова улога је невероватно важна.

– Књига Душана Никодијевића је охрабрујући изузетак. Реконструисао је стратишта по годинама и мјестима из свједочанстава затвореника. То је изузетно мукотрпан подухват, изложити те информације на прегледан начин – рекао је Марковић и имао је једну молбу за аутора, ако дође до другог издања књиге да у њему аутор процијени изворе, да их рангира по важности, односно вјеродостојности.

ТРИФКОВИЋ: ГРАЈФ ЧИНИ УСЛУГУ ХРВАТИМА

Др Срђа Трифковић наводи да широм свијета, да се установи број страдалих представља искорак у минско поље са огромним политичким набојем. Свијет примјер представља систематска манипулација постмодерног Запада феноменом названим сребренички геноцид.

– Наравно, ратни злочин се десио у Сребреници, он који се десио јула 1995. ни по којој стандарно прихваћеној дефиницији не може да се сведе на геноцид по форензичкој, правној или моралној дефиницији – рекао је Трифковић.

Да је политичко руководство НДХ жељело да уништи све Србе на територији коју контролише није спорно рекао је Трифковић.

– Послије крвавог пира у позно прољеће и током љета 1941. године испрва згранути и избезумљени Срби дигли су се на оружје. То су чинили из егзистенцијалних разлога премда су комунисти српску обезбављеност билато користили у циљу свог идеолошки осмишљеног пројекта, њима су усташе учиниле услугу да побију свештенике, учитеље, трговце и образованији свијет.

Трифковић је навео да јасеновачки кољачи, њих 2.500 несумњиво су били способни да бургјама смрти приликом ликвидације прва два логора у јесен 1941, или послје приспећа Козарчана, потом и Рома 1942. побију стотине људи у једном, два или три дана, можда и хиљаде.

– То је био подухват напросто технички немогућ на свакодневном бази. Осим тога постојало је и својеврсно затишје краја 1942. до 1944. Процјене Никодијевићеве значајне књиге различито су засноване, од статистичких прорачуна жртава Другог свјетског рата, али се у цијелини уклапају у чврсто утемељену као стијена студију Богољуба Кочовића из 1985. и паралелних истраживања Жерјевића.

– Дакле, нека ме разапну што ћу ово

» Др Вељко Ђурић Мишина, Душан Никодијевић, Срђа Трифковић и др Предраг Марковић

рећи, али каже Свето писмо: „Спознај истину и бићеш слободан“. Усташе су током четири године НДХ побиле око 300.000 српских цивила, страшно и ручно, већином њих на кућном прагу, нешто преко трећине тог броја испрва је убијено у логорима за уништење Госпић, Јадовно, Паг, а потом у систему логора Јасеновац – Градишка.

То значи да је једна шестина Срба који су живјели на територији НДХ у вријеме њеног проглашења, побијени од стране режима само због свог идентитета и вјере – рекао је Трифковић и додао да ће се сада наћи како их он назива „хор великих Срба“, којима је то мало.

Трифковић наводи да је довољно страшно тај безочан и без нумеролошке грандоманије.

– Она може само да наруши кредибилитет српске стране и омета презентацију истине. Ирационална инфлација броја жртава Јасеновца и српских жртава у НДХ у цијелини није ништа мање штетна у српској борби за истину од тежње хрватских ревизиониста да тај број срамно минимализују – наводи Трифковић.

Грандоманско, како га назива Трифковић, надување је највећа услуга коју Срби и њихови наводни страни пријатељи могу да направе неуспешним негативним и хрватским ревизионистима.

– Далеко од тога да сугеришем да је господин Грајф хрватски плаћеник, али не би им учинио већу услугу и да јесте, него што јесте. То што он пише то је „фејк историја“.

Трифковић у наставку излагања предочава упадљиву разлику између НДХ и Трећег рајха. По доласку на власт јануара 1933. нацисти су сматрали за сходно да подвргну Нијемце систематској антисемитској индокринацији у трајању од читавих 9 година прије него што је пала одлука да се приступи геноцидном коначном рјешењу јеврејског питања. Међутим, послје проглашења НДХ, анти-српска и антијеврејска харанга усташа трајала је само неколико седмица прије него што су почеле њихове ликвидације.

– Хрватско тле је било је несумњиво далеко пријемчивије од Њемачког за убрзано сађење, заливање и клијање сјемена геноцидног зла.

ЂУРИЋ МИШИНА: УРАДИЛИ СМО ШТО СМО ЖЕЉЕЛИ

Др Вељко Ђурић Мишина, директор Музеја геноцида, се надовезао на Трифковића, који је навео да је током четворогодишњег злочина у НДХ убијено око 300.000 жртава, навео да Музеј геноцида не жели да се бави бројањем жртава, већ је њихов задатак да пописују жртве.

– Када сам се раније обраћао политичком врху Србије да рашчистимо неке ствари. Обраћао сам се у случају Страхине Кићановића. Он је сељак, родом из Бијељине, са својих педесетак Бјељинаца одведен у госпићки логор, па послје нестало у Јадовну. Ако погледате спискове жртава у Јадовну видјећете Страхину Кићановића. Ако погледате спискове у Јасеновцу и тамо ћете га наћи. Онда сам молио његовог унука Бориса Тадића да помогне у случају музеја геноцида, као што сам молио и у случају Анђелка Вучића да се утврди гдје су им дједови

страдали, нема одговора – навео је Мишина и додао да очекује коментаре да су издајници и плаћеници, али да он стоји иза ових пројеката у сваком погледу.

Мишина је најавио да ће се о овој књизи разговарати послје приказивања филма о Јасеновцу, али сматра да би се за ту врсту разговора требали пријавити они који су бар 10 књига о Јасеновцу прочитали.

– Ова књига би требала да изазове нападе, јер аутор говори о цифрама које је нису 700.000, 800.000, нису милион и 400 хиљада. Ми смо урадили шта смо жељели – рекао је Мишина.

УТВРДИТИ УЗРОКЕ ЗЛОЧИНА

Аутор је навео да га је подстакло да напише ову књигу огромна разлика у броју жртава код аутора који се тиме баве у Београду и Загребу.

– Тада сам покушао да прочитам неке од тих књига, али су оне за мене као историчара биле нечитљиве, учљива је била међу њима полемика, која више приличи адвокатима. Настојао сам да себе ставим и у српску и у хрватску перспективу. Међутим, прије неких пет година Вељко Мишина ми је понудио пројекат – рекао је Никодијевић.

Радио је из свједошких извора: *Документи* Антун Милетић и *Сјећање Јевреја на логор Сајмишће* 1985. године и још 5-6 извора.

– Три нивоа истраживања – број логораша у одређеном временском периоду, други изнијети врло оскудни подаци о броју депортованих логораша и то првенствено из књига Антуна Милетића и број жртава на основу свједочења логораша о појединим масовним злочинима и њиховим процјенама – рекао је Никодијевић и додао да је највећа мањкавост да су свједочанства непоуздана као историјски извор.

Поред мањкавости свједочанстава, наводи да је узео само један број доступних извора, нису истражени сви доступни документи и архиве.

– Поред свега тога сматрам да је систематизација и објављивање података из тог ограниченог броја литературе и извора неопходна с циљем приближавања истини и због будућих истраживања. На крају сам дошао до резултата – 99.370 као минимални и 208.346 као максимални број страдалих у логору. Говорим само за комплекс логора Јасеновца који обухвата поред Јасеновца и Стару Градишку – рекао је Никодијевић и додао да то нису коначне истине зато и поднаслов књиге гласи Прилог проучавању жртава у систему концентрационог логора Јасеновац.

– Схватити размјере злочина неописиве патње логораша, бестијалност злочинаца и узроке који су довели до тога јесте много важније од бројева страдалих заточеника – закључио је Никодијевић.

На промоцији је књига само представљена, питања нису била дозвољена. Тако да је један старији господин на питање да ли може нешто да каже добио одговор да не може, нека седне и слуша, или да изађе напоље. Мада је у програму био најављен, са промоције је изостао историчар др Милан Гулић.

ДРАГАНА БОКУН

У МРКОЊИЋ ГРАДУ ОБИЉЕЖЕНЕ 24 ГОДИНЕ ОД СТРАДАЊА СРБА У ЗАПАДНОЈ КРАЈИНИ

Нема заједничког живота у БиХ док не буду одговарали сви кривци за ратне злочине

Поводом обиљежавања 24 године од страдања Срба у западној Крајини, у капели Светог апостола Марка на Православном гробљу у Мркоњић Граду служен парастос и положени вијенци на спомен-обиљежје масовне гробнице и на централно спомен-обиљежје погинулим борцима на Тргу српске војске.

Обиљежавању страдања Срба западне Крајине присуствовали су изасланик председника Републике Српске Миладин Драгичевић, изасланик српског члана Председништва БиХ Милорад Кojiћ, делегација Народне скупштине Републике Српске, коју је предводила потпредседник парламента Жељка Стојичић, делегација Владе Српске, коју је предводио министар рада и борацко-инвалидске заштите Душко Милуновић, те представници сусједних општина и удружења проистеклих из одбрамбено-отаџбинског рата.

Милуновић је рекао новинарима да заједничког живота у БиХ нема док не буду сви одговарали за почињене ратне злочине, па тако и за велики злочин који је почињен на овим просторима.

– Очигледно је да је примјена права на простору БиХ селективна, јер како објаснити чињеницу да нико није одговарао за злочине које су починили припадници хрватске регуларне војске, ХВО, такозване Армије БиХ потпомогнуте снагама НАТО пакта. Убили су 659

цивила, међу којима је 240 жена и 14 дјеце – истакао је Милуновић.

Директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Милорад Кojiћ рекао је да је на сцени системско прикривање злочина и заштита ратних злочинаца посебно кад је у питању Хрватска.

Он је нагласио да Хрватска у складу са својим уставним надлежностима неће изручити ниједног свог држављанина који је починио злочине у западнокрајишким општинама.

– Треба се присјетити да је 2015. године тадашњи премијер Милановић рекао да неће примати оптужнице које долазе из правосуђа БиХ против њихових држављана јер су засноване на политичким принципима, што значи да се он, односно извршна власт и политика умијешала у рад правосудних органа – истакао је Кojiћ.

Он је додао да хрватска извршна власт и њихова влада имају значајан дио архивске грађе о ратним злочинима којима су забранили приступ.

Начелник општине Мркоњић Град, Дивна Аничич каже да се 24 године сјећају оних који су страдали и да они никада не смију бити заборављени јер су дали животе за Републику Српску.

– Инсистирамо да Тужилаштво БиХ коначно покрене оптужницу против починилаца злочина у Мркоњић Граду. Нећемо одустати ни од тужбе за материјалну штету, али то се може покренути тек кад неко одговара за злочине – рекла је Аничичева.

Петар Митрић, који је у мркоњићкој масовној гробници пронашао брата Душка и два брата од стрица Петра и Милорада, губи наду да ће правда стићи злочинцима.

– Моји родитељи нису могли данас доћи због болести којој је допринијело непроцесуирање злочинаца. Познато је ко су извршитељи и наредбодавци покоља, али нажалост још нико није одговарао – нагласио је Митрић. **СРНА**

ПРОШЛО ЈЕ 28 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА

Још се трага за тијелима 74 цивила из Госпића

Документационо-информативни центар *Верийнас* саопштио да још нису пронађени посмртни остаци 74 Срба из Госпића и околине које су прије 28 година убили припадници хрватске војске и полиције.

У Госпићу и околним мјестима у јесен 1991. године хрватски војници и полицајци, углавном маскирани, одводили су српске цивиле из кућа и станова, те их касније убијали, на различите начине и на више мјеста.

Ликвидирани су углавном виђенији Срби који су били лојални новоуспостављеном хрватском режиму. У том периоду убијено је најмање 124 лица српске националности, међу којима 38 жена, од којих скоро половина 17. и 18. октобра. До сада су пронађени и сахрањени посмртни остаци 50 убијених Срба, док се за осталима још трага.

О ликвидацијама српских цивила у јесен 1991. године био је упознат цијели политички, војни и полицијски врх Хрватске.

Након што су припадници ЈНА крајем децембра 1991. године пронашли 24 полуугљенисана леша српских цивила, о томе су, посредством свјетских медија и хуманитарних организација, упознати и представници међународне заједнице, под чијим притиском је тадашњи председник Хрватске Фрањо Туђман наредио истрагу.

Иако су прикупљени докази указивали на наредбодавце и извршиоце тих убистава, случај је врло брзо стављен ад акта, а тијела убијених су из примарних премјештани у секундарне гробнице.

Тужилаштво Хашког трибунала водило је интензивну истрагу о овом злочину и случај је, прије подизања оптужнице, уступљен хрватском правосуђу. **СРНА**

» Жупанијски суд у Ријеци

Потом је Жупанијско државно тужилаштво у Ријеци у марту 2001. године подигло оптужницу против пет припадника хрватске војске и полиције за безразложно хапшење и ликвидацију најмање 50 лица.

Пресудом Жупанијског суда у Ријеци, из марта 2003. године, осуђени су тадашњи секретар Оперативног штаба у Госпићу Тихомир Орешковић на 15 година затвора, а локални команданти хрватске војске Мирко Норац и Стјепан Грандић на 12, односно 10 година.

Суд је, у недостатку доказа ослободио Норца, Орешковића и Ивицу Рожића за ликвидацију тројице Срба из Карлобага, који су 25. октобра 1991. године убијени на локалитету Црни Дабар на Велебиту, док је против Милана Чанића одбио оптужбу.

Међународне и домаће институције и организације из године у годину питају зашто нису процесуирани и остали припадници хрватске војске и полиције за које је ван сваке сумње у том судском поступку утврђено да су планирали, хапсили и учествовали у ликвидацијама госпићких Срба.

Неки од њих данас су на високим функцијама и положајима у хрватској војсци, полицији и власти. **СРНА**

УБИЈЕНО 1.664 СРБА – ПРОТЈЕРАНО 120.000 ЛИЦА

Хрватска војска са јединицама такозване Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране напала је у септембру и октобру 1995. године 13 западнокрајишких општина – Рипач, Петровац, Дрвар, Грахово, Гламоч, Кључ, Сански Мост, Мркоњић Град, Шипово, Србобран, Јајце, Купрес и Крупа на Уни.

Те општине биле су у саставу Републике Српске и са тог подручја муслиманско-хрватске снаге убиле су 1.644 војника и цивила, са вековних огњишта протјерале 120.000 Срба, опљачкале покретну имовину, а непокретну уништиле и онеспособиле. Само на подручју општине Мркоњић Град уништено је 1.608 кућа и 700 станова, а ратна штета је 680 милиона КМ. Хрватске и муслиманске снаге за собом су оставиле пустош и масовне гробнице.

У Мркоњић Граду ексхумирано је 181 тијело, међу којима је 81 цивил, 97 бораца Војске Републике Српске, три припадника МУП-а Републике Српске, те 10 жена. У мањим гробницама у тој општини пронађено је још 176 тијела цивила, припадника Војске и МУП-а Републике Српске.

У овој операцији учествовао је и Пети корпус такозване Армије БиХ којим је командовао Атиф Дудаковић, о чему постоји видео-запис на којем се види како издаје наредбу да буде уништено све што је српско на овим просторима. Иако су познати и налогодавци и починиоци, за ове злочине још нико није одговарао.

ОКРУГЛИ СТО У СКУПШТИНИ ГРАДА БЕОГРАДА ПОВОДОМ НАЦРТА ЗАКОНА О БОРЦИМА

Крајишки ветерани – борци ДА или НЕ

Удружење расељених и до-сељених лица *Завичај* Београд и Координација избјеглих и расељених у Србији и Удружење бораца РСК организовали су округли сто под називом *Крајишки ветерани – борци Да или Не*.

Председник Координације Милан Жунић је рекао да Министарство доставило нов Нацрт закона, датиран са 1.8.2019. године, али да је готово идентичан са Нацртом радне групе из децембра 2018. године.

– Ниједно конкретно право борци по овом закону немају, сви крупни проблеми су остали неријешени – рекао је Жунић наглашавајући да је за крајишке борце суштински најважнији статус бораца.

Ненад Абрамовић, организатор овог округлог стола, се сложио са наводима Жунића и додао да се овај Закон коси и са Уставом Републи-

ке Србије гдје су сви грађани пред законом исти.

– Не могу да разумијем организације ветерана и бораца којима овај закон одговара – наводи Абрамовић.

Миле Боснић, председник Удружења Срба Крајишник наводи да је врло јасно да крајишки борци нису никакви побуњеници ни окупатори.

– Ми смо бранили уставни поредак и територијални интегритет СФРЈ. Бранили смо Устав СФРЈ као конститутивни народ на земљи која је катастарски и грађевинарско наша. Били смо присиљени да бранимо Међународно право, Хрвати су прекршили Венсов план, Србија није извршила свој дио обавеза. Ми, Срби из РСК, изгубили смо сва права, домове. Морални је чин признати борцима статус – рекао је Миле Боснић.

Драгомир Лалић из *Отаџбинског покрета* из Новог Са-

да је нагласио да је Нацрт закона није добар, јер бораца нема у њему.

– Послали смо писмо и Декларацију о правима бораца, инвалидима и цивилним инвалидима рата и члановима њихових породица председници Скупштине Маји Гојковић, председници Владе Ани Брнабић и председнику Александру Вучићу.

Државни секретар Ненад Нерић је нагласио да су при изради Нацрта лимит биле финансијске могућности Републике Србије и контекст Међународног права. Он је као још један проблем навео тај да нема конкретног податка колики је тачан број крајишких бораца.

Председник Удружења бораца РСК Милан Гаћеша је навео да се Србија крајње некоректно односи према онима који су пролијевали своју крв и давали своје животе.

» Јован Чакаревић, Драгомир Лалић, Ненад Абрамовић, Милан Жунић и Миле Боснић

– Ако Скупштина Србије усвоји овај Приједлог Закона, моји саборци и ја постаћемо терористи по закону властите државе. Када смо били на састанку са премијером речено нам је да Хрватска једва чека да Србија у закон убаци борце из РСК, јер ће на тај начин Србија признати да је била агресор. Ми у то не вјерујемо, јер како онда хрватски Закон о бранитељима даје својим борцима и припадницима ХВО својство бранитеља, а борили су се на подручју Босне и Херцеговине – рекао је Гаћеша.

Сви учесници овог Округлог стола били су разоча-

рани да након 13 јавних расправа, борци Републике Српске Крајине нису уврштени у овај Приједлог Закона о борцима. Њихов кључни захтјев је статус бораца.

Састанку су присуствовали: Удружење *Завичај*, Удружење Координација, Удружење бораца Крајине, Удружење *Отаџбински покрет*, Удружење Крајишника Србије, Удружење ДАХ, Удружење Савез ветерана Србије, Удружење учесника оружаних сукоба на простору бивше Југославије, Удружење особа са инвалидитетом, Удружење *Крајишки Привредник*, Савез Удружења ратних војних инвалида и породица по-

гинулих покрајине Војводине, Удружење *Пајирошки фронт*, Удружење *Крајишки демократски форум*, Удружење бораца Кордуна, Удружење ратних војних инвалида Стари Град, Удружење бораца Седме Банијске дивизије, Удружење Ратних војних инвалида Гроцке, Удружење Врбичана Призрен, Завичајно удружење *Билогора* Нови Сад, Удружење пензионера Мали Мокри Луг, Демократски савез Срба, Удружење ветерана ЈСО, учесника рата и пријатеља 1991–1999, Савез борацких организација Србије – САБОР, Унија ратних ветерана Београд и портал *Завичај Инфо*. **ДРАГАНА БОКУН**

ПРЕМИНУО ГЕНЕРАЛ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МАНОЈЛО МИЛОВАНОВИЋ

Генерал Војске Републике Српске Манојло Миловановић преминуо је након дуже болести у Бањалуци. Миловановић је био начелник Генералштаба Војске Републике Српске, те министар одбране Српске од 1998. до 2001. године и члан Сената Републике Српске од 2009. године.

Миловановић је рођен 21. новембра 1943. године у селу Ламинци код Градишке. Подофицирску школу, смјер оклопно-механизоване јединице завршио је 1961. године, а Војну академију, копнена војска, смјер оклопно-моторизоване јединице 1966. године.

Командно-штабну школу тактике копнене војске завршио је 1977. године, а Командно-штабну школу оператике 1987. године.

У ЈНА је одликован Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрним звијездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом рада са златним вијенцем.

У Војсци Републике Српске одликован је Орденом Немањина и Орденом Карађорђевог звијезде Републике Српске првог реда.

Пензионисан је 22. децембра 2000. године.

БАЊАЛУКА: ПРЕМИЈЕРНО ПРИКАЗАН ФИЛМ ГЕНЕРАЛ ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ

У Културном центру Бански двор у Бањалуци приказан је документарни филм Милосава Самарџића о команданту Југословенске војске у отаџбини Драгољубу Дражи Михаиловићу. Аутор је грађу за филм прикупљао 30 година у архивима Србије, Њемачке и Сједињених Америчких Држава.

Двочасовни документарни филм *Генерал Дража Михаиловић* садржи један од одговора на питање зашто су Западни савезници 43. изневјерили Равногорски покрет и успоставили сарадњу са Комунистичком партијом Југославије. Према ријечима аутора Милосава Самарџића, рјешењу те недоумице претходио је његов истраживачки рад дуг три деценије.

– Бирали смо најексклузивније податке, архивске филмове, документа и фотографије. Људи су много изненађени садржајем. Мислим на оне који су гледали само конвенционалан програм – изјавио је Самарџић.

Приказивање филма у Бањалуци, организовало је Српско сабрање *Баштионик*. Његов председник Предраг Адамовић каже да им није циљ да наметну своју верзију приче о генералу Михаиловићу, него да што више људи напусти предубјеђења, наметнута комунистичком идеологијом.

– Жеља нам је била да приказивањем овог филма широм јавности прикажемо једну истину о херојству, савезништву и части Југословенске војске у Отаџбини и генерала Михаиловића – рекао је Адамовић.

Основ филма *Генерал Дража Михаиловић* чине историјска грађа из војног архива у Београду и скупљени документи из архива у Фрајбургу и Вашингтону које су купили српски исељеници.

ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА - ПРВИ ИГРАНИ ФИЛМ О СРПСКИМ ЖРТВАМА

Почетком октобра, почело је снимање филма *Дара из Јасеновца*, првог играног остварења о најбруталнијим усташким злочинима у Јасеновачком логору. Сценарио за филм иза којег је стала држава, написала је Наташа Дракулић, а редитељ је Предраг Гага Антонијевић. Ово је Дара из Јасеновца. Кроз судбину десетогодишње девојчице, којој су мајка и брат убијени, а живот млађег брата покушава сама да сачува, биће испричане судбине хиљаде оних који усташка звјерства нису преживјели. – Ми смо нашу причу, сада говорим о филмском језику, смјестили у неких шест мјесеци послје офанзиве на Козари, до смјештања у логор. Али то је потпуно неважно. Тај логор је постојао и завршен је оног дана када је завршен пробој, а последице су остале несагледиве – напомиње сценаристкиња филма, Наташа Дракулић.

Црква Светог Николе – православни олтар Пуле

Када би се истраживало гдје данас живе Срби и њихове цркве сигурно би се много чега занимљивог открило. Расијани на олујном вјетру кано прах лаког маслачка досегли су крајеве земалске површи.

У том истраживању посебну пажњу задобила би и српска заједница у Истри, те српска православна црква у Пули.

Она би стекла значај тек када би се сазнало да је ово једна од најстаријих православних цркава у данашњој Хрватској и уопште на подручју древног Илирика.

У години великог јубилеја – Осам вјекова Српске цркве – ево олтара старијег и од саме српске духовне заједнице.

Њена званична повијест започиње од друге половине шестог вијека. У богослужју ће дочекати и Велику шизму 1054. године. Од тада постаје римокатоличка црква, а забиљежено је да је била посвећена Светој Катарини.

Млетачка република у 16. и 17. вијеку на овај простор насељава грчке породице са грчких простора захваћених ратом, а који су били под млетачком управом. То су најприје била острва Кипар и Крит, те полуострво Пелопонез. Пред османлијским продорима у Средоземље повлачи се око 100 грчких породица (са око 400 чланова), посебно оних које су већ прихватиле римокатоличку вјеру или вјерску унију, задржавши источни обред богослужења.

Млечани их насељавају на источно-јадранску обалу, што у градовима Пули, Поречу и Копру, а нешто и на пу-

» Црква Светог Николе у Пули (Фото: pulainfo.hr)

ста имања око Пуле, у Фажани, Пероју и Водњану.

Новопридошлој грчкој заједници (православној или унијатској није до краја јасно) било је потребно осигурати молитвени простор. У споразуму пулског надбискупа Барбабианка (Barbabanco) и провидура Калба (G. B. Calba), досељеницима је 1579. године уступљена црква Св. Катарине крај Каштеле око које су Грци били насељени.

Црква је преуређена и 1583. године освешћена у славу Св. Николе, те са звоником и гробљем укњижена као посјед Грчке православне цркве у Пули. Црквену власт над њом вршио је тзк. филаделфијски архиепископ у Венецији.

Ова грчка заједница опстала је у Пули до 1785. године када умире посљедњи њен свештеник, Zupan Mosconas.

У међувремену су Млечани 1657. године, у Перој наомак Пуле, насели-

ли Србе из Рисна, а који су своје вјерске потребе најприје обављали у Цркви Светог Николе.

Срби из Пероја ће тек 130 година послје досељавања у Истру добити званичну дозволу из Венеције да могу градити нову православну цркву у Пероју.

Од 1788. године православна Црква Светог Спиридона у Пероју постаје њихов матични храм, но због изумирања грчке заједнице Срби преузимају и Цркву Светог Николе у Пули.

Данас у Пули живи око 3.000 Срба и они су по бројности (након Италијана) друга национална мањина у највећем граду Истре. Црква Светог Николе је њихов олтар и комад отаџбине пред којим прослављају Божије и Васкрсе и узносе благодарност и молитвени шапат за своје ближње.

Сваки знак хрватске нетрпељивости према Србима прво се примјети и поднесе на Цркви Светог Николе у Пули. Пљачкана је више пута те скрнављена графитима омразе према Србима.

Но, и поред свега и у славу Господу за све, овај православни олтар Срба у Истри има живу и крепку заједницу која сваке недјеље отпоје Свету литургију и затрепери молитвеним срцима за наш расијани род и његово ново уједињење.

Са пола Истре из лијепе Пуле (Поле) олтар и звоник Светог Николе опомињу нас као светионик залутало бродовље да је јако вриједно истрајати пред олујама историје и живота, но да је једино смислено и свето у коначном не заборавити упловити у своје море и наше луке.

ГОРАН ЛУЧИЋ

КОНФЕРЕНЦИЈА УДРУЖЕЊА *КОРЕНИ* ОДРЖАНА У НОВОМ САДУ

СВАКИ ГРАД У СРБИЈИ И РС ТРЕБА ДА ИМА КАНЦЕЛАРИЈУ КОЈА СЕ БАВИ ДИЈАСПОРОМ

У Мастер центру Новосадског сајма 3. октобра одржана је конференција Удружења *Корени* чији је циљ био упознавање јавности са активностима и плановима удружења у наредном периоду. Конференцију су одржали председник удружења Стојан Стевановић, председник Извршног одбора удружења Милан Гутић, председник Скупштине удружења Миша Ђирић и члан Извршног одбора и државни секретар Бранислав Блажић.

Председник извршног одбора Удружења *Корени* Милан Гутић, подсетио је присутне да је наведено удружење основано у јулу 2019.

Председник извршног одбора Удружења *Корени* Милан Гутић, подсетио је присутне да је наведено удружење основано у јулу 2019. године као Удружење матице, дијаспоре, Срба у региону и пријатеља Србије. Према ријечима Гутића, основна замисао удружења је повезивање матице и дијаспоре засновано на четири стуба: привредно-економска активност; култура, наука и образовање; спорт; духовност и заштита националних интереса.

– Имамо контакте од управе за дијаспору и Србе у региону до појединаца, као и сву подршку. Ми нисмо политичка

организација, али ако је борба за свој народ у питању онда ћемо бити и политичка организација – рекао је Гутић.

Присутнима се обратио председник скупштине Удружења *Корени* Миша Ђирић.

– У прошлости је било неколико неуспјелих покушаја повезивања матице и дијаспоре и дјеловало је да је то немогуће. У новом добу у економији, један постулат гласи: „Ко се не умрежи, одува га свјетска економска сила“. Зато вјерујем да у култури и традицији постоји снага за економију – објаснио је Ђирић.

Државни секретар Министарства заштите животне средине Бранислав Блажић је истакао да је у односу дијаспоре и матице због разних искустава у неким периодима владало неповјећење.

– Четири милиона наших људи је у расијању, имамо негативан наталитет, према томе једна озбиљна држава и озбиљни људи морају размислити како виде своју земљу за 30, 40 година. Ми је не видимо без дијаспоре. Питање овог односа није само национално, већ и државно јер за

нас су људи у расијању сви они који су са ових простора и који су, да ли због економских, политичких или других разлога морали тамо да оду. Ми их желимо овдје, ово је њихова кућа, они овде морају наћи све оно што је потребно да наставе да заједно са нама граде земљу – рекао је Блажић.

Он је објаснио да држава не може направити односе између дијаспоре и себе, због идеолошких разлога, већ се људи морају повезивати.

– Мрежа мора да крене од нас, од матице. У свим градовима се морају формирати одбори, а у сваком граду треба да постоји канцеларија за дијаспору – закључио је Блажић.

Присутнима се обратио председник Удружења *Корени* Стојан Стевановић који је навео да је крајњи циљ вратити Србе у матицу.

– Одличан примјер повезивања и функционисања матице и дијаспоре је у Лопатинама. Повезали смо се и резултати су ту. Наш циљ је да на тај начин умрежимо и повежемо матицу и дијаспору на свим нивоима – поручио је Стевановић.

Мирјана Стојановић, професор из Бањалуке поздравила је присутне и скренула пажњу да у Републици Српској долази до одлива високообразованих лекара, инжењера и других стручњака. Она је изразила радост због постојања једног оваквог удружења какво је *Корени* са спремношћу да предузме конкретне кораке у повезивању матице и дијаспоре.

За председника Градског одбора Нови Сад изабран је Зоран Колунџија, власник Издавачке куће *Прометјеј*.

– Знам да је ријеч дијаспора најзагонетнија ријеч која се користи у нашем језику. Морамо да радимо, креирамо идеје и истрајемо – поручио је Колунџија.

Идеја Удружења *Корени* је да се направи 28 окружних одбора и градски у Београду, као и да се формирају одбори у Републици Српској, Црној Гори, региону, и по свијету. Конференција је завршена стиховима које је казивао пјесник Благоје Баковић, након чега је настављено дружење чланова Удружења *Корени* и пријатеља уз коктел. **ДРАГАНА ШИПОВАЦ**

11. НАСТУП РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НА МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

43 ИЗДАВАЧА | 54 ПРОМОЦИЈЕ | 114 НАСЛОВА | 88 КЊИГА | 15 ЗБОРНИКА | 11 ЧАСОПИСА

» Млађен Цицовић пред пуном салом представио програм Републике Српске

» Детал са отварања изложбе графика са првог сабора Теодор Љубавић

Представљање РС у знаку великог јубилеја 500 година Горажданске штампарије

У свечаној сали Београдског сајма испуњеној до посљедњег мјеста пригодном бесједом министра просвјете и културе Републике Српске Наталије Тривић свечано је представљен овогодишњи репрезентативни наступ Републике Српске на 64. Међународном београдском сајму књига.

– Једанаести пут заредом Република Српска се представља на једном од најзначајнијих књижевних и културних догађаја у овом дијелу Европе. Упркос томе што смо, како кажу, мало тржиште и „мали језик“, требало би стално да сами себе опомињемо: како можемо бити мали ако имамо Вука Караџића, Петра Кочића, Иву Андрића, Бранка Ђопића!? Њи-

» Министарка Наталија Тривић

хово стваралаштво је огроман простор српског језика и српске културе. Очување културног и националног идентитета је наш примарни задатак, али и најизазовнији, узимајући у обзир глобална политичка, економска и социјална кретања.

ПЕЧАТ ВЈЕЧНОСТИ НА НАШЕМ ИСТОРИЈСКОМ ПУТУ

У име Представништва Републике Српске у Србији присутне је поздравио шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић. Он је рекао да Представништво Републике Српске у Србији од почетка 2009. године, има сигурну и неупитну подршку Владе Републике Српске, а посебно Министарства просвјете и културе, као и Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу.

– Схватајући значај писма и језика за очување српског народног и личног идентитета у овом турбулентном времену, сматрам да – и у овој, и у свакој сличној прилици – морамо указивати и понављати да немамо пречег посла од заједничке, уједињене борбе

за очување српског језика и писма, као и српске нематеријалне баштине, традиције и културе у крилу светосавља – рекао је Цицовић.

Саопштивши да је тема овогодишњег наступа Републике Српске на београдском сајму књига јубилеј 500 година Горажданске штампарије, Цицовић се захвалио директору Секретаријата за вјере у Влади Републике Српске, Драгану Давидовићу на доприносу у реализацији тог одређеног и истакао да је слоган овогодишњег сајма књига *Писмо=џава* у потпуном сагласју са темом наступа Републике Српске на сајму – 500 година Горажданске штампарије и потом нагласио.

– Ако је Повеља Кулина бана, која је писана ћирилицом и почиње ријечима „У име Оца, и Сина, и Светога Духа“, 1189. године постала и родни лист Срба и српске државе на лијевој обали Дрине, а јесте, онда су три књиге Горажданске штампарије, које су штампане у српској редакцији црквенословенског језика 1519. печат вјечности на нашем историјском путу у

» проф. др Милош Ковачевић, ауторка Биљана Самарцић и проф. др Михаило Шћепановић

корак са временом, са открићима и новим достигнућима.

МИТРОПОЛИТ ХРИЗОСТОМ: КЊИГА ЈЕ МОЋ

Митрополит добробански господин Хризостом је рекао да се српски народ кроз своју историју за језик и идентитет борио књигом која је велика снага и сила.

– У вријеме када је цијели Балкан био у мраку отоманског ропства, српски народ је био јединствен и уздигао се као слободи! Нема бољег начина борбе до књигом. Књига је велика сила, снага и моћ!

У наставку свечаног представљања репрезентативног наступа Републике Српске на београдском сајму књига

уприличена је у истој сали и прва промоција Староставне горажданске књиге – *Орџографија и језик књига Горажданске штампарије*, аутора Биљане Самарцић, а изложена су и фототипска издања Службеника из 1519. године, Псалтира из 1521. године и Молитвеника из 1523. године. Говорили су проф. др Милош Ковачевић, проф. др Михаило Шћепановић и ауторка.

Горажданска штампарија друга је српска штампарија на Балкану, што значи да ниједан други народ није имао то епохално откриће нити се њиме знао тада служити.

– Наши Љубавићи, Ђураћ и Теодор су отишли у Италију, тамо изучили занат, ку-

пили пресу, штампали и онда је измјестили у своје родно мјесто да раде при Храму Св. великомученика Христа Георгија у Доњој Сопотници – рекла је Биљана Самарцић, аутор дјела Староставне горажданске књиге – *Орџографија и језик књига Горажданске штампарије*.

По завршетку промоције у другој сали је свечано отворена и изложба графика са првог сабора умјетника графика *Теодор Љубавић* Сопотница 2019. (Ново Горажде), посвећених обиљежавању 500 година Горажданске штампарије.

Међу присутнима био је и Миодраг Линта, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије.

Староставне горажданске књиге – најтраженије дјело на штанду Српске

Повеља успјеха издавачу најтраженије књиге на штанду Републике Српске на 64. Међународном београдском сајму књига, припала је дјелу *Сларосјавне горажданске књиге, Орџографија и језик књига Горажданске штампарије*, Биљане Самарцић, у издању издавачке куће *Филиј Вишњић* и СПКД *Просвјета* уз подршку Републичког секретаријата за вјере.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић уручио је ово признање директору Републичког секретаријата за вјере Драгану Давидовићу и директору Издавачке куће *Филиј Вишњић* Дејану Мاستиловићу.

Цицовић је рекао да се у години у којој се обиљежава 800 година самосталности Српске православне цркве и 500 година Горажданске штампарије, ово дјело издвојило и као значајно научно дјело које освјетљава књижевни језик Срба у 16. вијеку, као и друштвено-историјски положај српског народа на подручју средњовјековне Босне.

– Издање професорке Самарцић је, вријеме ће показати, допринос нашој науци, изучавању српског језика и мислим да је заслужило да добије и признање Београдског сајма за допринос науци – рекао је Цицовић.

Директор Републичког секретаријата за вјере Дра-

» Драган Давидовић и Млађен Цицовић

ган Давидовић рекао је да је ово издање дио пројекта обиљежавања 800 година самосталности Српске цркве и 500 година од почетка рада српске Горажданске штампарије,

који је усвојила Влада Републике Српске 2018. године. Он је истакао да је ријеч о капиталном, начуну дјелу, које има изванредну, ријетко поновљену графичку вриједност и представља

ДРУГА ШТАМПАРИЈА МЕЂУ СРБИМА

Директор Издавачке куће *Филиј Вишњић* Дејан Мاستиловић оцијенио је да је ово једна од најзначајнијих књига и монографија која се појавила протеклих десетак година на Београдском сајму књига.

– Српска штампарија је из Венеције пренета у Горажде, где су браћа Љубавићи направили прву књигу пре 500 година. У то вријеме пола европских нација нису се могли похвалити штампаријом. На нашем подручју Балкана, а и шире, прва штампарија била је на Цетињу, такође српска, и друга је била Горажданска штампарија.

Мастиловић је истакао да то говори колико су Срби били утемељени у својој култури, у свом језику и у свом писму.

синтезу људи, који су радили на томе – и професорке Самарцић и штампарије и Издавачке куће *Филиј Вишњић*, која је опремила дјело, и свих институција Републике Српске.

У оквиру овог пројекта објављена је поштанска марка, одржана свечана академија и изложба графика, а почетком новембра ће бити организован и научни скуп посвећен Горажданској штампарији.

КЊИГА СЈЕЋАЊА И ЧАСОПИС ТОПОЛА: СВЈЕДОЧАНСТВА ИЗ ЈАСЕНОВЦА

Јавна установа Спомен-подручје Доња Градина данас је на Међународном сајму књига у Београду представила научни часопис *Топола* и зборник радова *Књига сјећања*, која обухвата свједочења преживјелих јасеновачких логораша.

Директор Спомен-подручја Доња Градина Тања Тулековић је на промоцији на штанду Представништва Републике Српске у Србији рекла да зборник чине оригинални материјали који обухватају свједочења преживјелих јасеновачких логораша.

– Кустоси Спомен-подручја Доња Градина већ 10 година прикупљају свједочења, односно разговарају са људима који су прошли кроз страхоте концентрационог логора Јасеновац – рекла је Тулековићева.

Она је истакла да је неопходно да, уочи 75 година од пробоја јасеновачких логораша, у књизи буду објављена та сјећања.

– То је оригиналан материјал без научне обраде и то је спона која доноси емоцију, која нам недостаје да употпунимо мозаик страдања за вријеме Независне Државе Хрватске /НДХ/ – рекла је Тулековићева.

Пети број часописа *Топола* обухвата 15 текстова исто толико аутора.

– Они на 290 страна доносе нова сазнања и своја истраживања о страдању цивилног становништва, прије свега, за вријеме НДХ – рекла је Тулековићева.

Дејан Моцл је говорио о *Књизи сјећања* која садржи 28 свједочанство, 28 преживјелих груписаних по селима у којима су се ти људи налазили.

– Осим појединачне судбине можемо да пратимо и преплитање судбина становника одређеног села или регије. Види се тачан метод који су усташе спроводиле над становништвом дубичког краја – рекао је Моцл који је најавио да ће књига бити преведена на енглески језик.

ДРАГАНА БОКУН

НОВЕ КЊИГЕ АКАДЕМИКА ВОЈИСЛАВА МАКСИМОВИЋА

На штанду Републике Српске представљене су нове књиге академика Војислава Максимовића *Нојево племе*, издавача *Дис компани* и *Тмине* и *ведрине* у издању Представништва Републике Српске у Србији и *Македонског информативног и издавачког центра* из Панчева. О књигама су говорили Божо Тепавчевић, Јордан Ристић и аутор.

Непосредна тематика романа је везана за ратна збивања 1941–1945. у фочанском крају у Старој Херцеговини. Она се виде у причањима главног лика овог романа који доживљава многе невоље као и његова породица, рођаци и комшије.

– Има неке више правде што нам је овај роман вратио од заборава оне који су просто избрисани и обрисани, а којима се вјекови не могу одужити. Застрашујућа је снага заборава и само нас ријеч може спасити – истакао је Тепавчевић.

– Роман је настајао у мојој жељи да се не заборави оно изузетно доба у коме су мукотрпно живјели и страдали наши најближи преци и њихови сродници и комшије. Њих овдје највише симболизује Икан, као особена и разумна личност. Моје сјећање на његова животна дешавања прожето је и жељом да му се и одужим за оно што је био невољни челник и смиона личност, која је исказивала и најплеменитије душеве особености. Оне су се испољавале у његовој моралној чистоти, разуму и личној храбрости – истакао је академик Максимовић. Ристић је говорио о роману *Тмине* и *ведрине* рекао да кроз њега добијамо слику дубљег и свестранијег сагледавања ратних дешавања у Босни и Херцеговини, сада Републици Српској, и трагичних последица тог рата.

ПРЕДСТАВЉЕНА ИЗДАЊА ОБЈАВЉЕНА УЗ ПОДРШКУ РЕПУБЛИЧКОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ВЈЕРЕ

» Драган Давидовић, проф. др Смиља Марјановић Душанић, др Андреј Вујиновић, др Горан Комар, проф. др Дарко Ђого и Жељко Вујадиновић

КАПИТАЛНЕ МОНОГРАФИЈЕ О СВЕТОМ САВИ И СТЕЊКУ

На Платоу београдског сајма представљена су издања објављена уз подршку Републичког секретаријата за вјере и то – Горана Комара: *Књига о стењку* и др Андреј Вујиновић: *Ајо-стиол Срба, њоршрети и иконе Светио Саве Српској*.

Директор Републичког секретаријата за вјере Драган Давидовић је нагласио да су ова издања посвећена 800-тој годишњици самосталности СПЦ и очувању баштине.

Проф. др Дарко Ђого је рекао да је књига, уваженог истраживача српске старине, Горана Комара веома битна и да би контекст слава требао да нас помјери ка бољем сагледавању сопствене историје.

– Када туђи поглед на историју постане лични, онда знате да сте у проблему. До сада су питање култур-

ног идентитета Босне и културног идентитета Херцеговине постављани на опсесиван начин од стране Аустроугарске пропаганде – рекао је Ђого. Он је оцијенио да је неопходно да српска историографија, књижевност, теологија, културни образац у једној ријечи схвати полицентричност наших земаља у средњем вијеку.

– Књига о стењку бљежи и обавезује нас да то што је проф. Комар, лемећи се по херцеговачком кршу, приближио, фотографисао, прочитао и данас нама дао да имамо бар као алат, ако ништа друго, да то постане дио трајног културног памћења српског народа и трајни дио српског културног обрасца – закључио је Ђого.

Жељко Вујадиновић, историчар, рекао је да ова студија није специфична само садр-

жајем, већ је специфична и по аутору јер мало људи зна да је Горан Комар по занимању лекар, и то је можда најбоља потврда да су највећа открића стварали људи који нису били историчари.

Аутор *Књиге о стењку* др Горан Комар се захвалио свима који су помогли при издавању књиге, а на промоцији је показивао слике из књиге и коментарисао их.

– Побуда по моме најдубљем увјерењу за овако велико културно-умјетничко, ја бих рекао црквено стваралаштво лежи у дубоко мотивацијском склопу народа који проживљава дугачки период агоније – рекао је Комар.

Говорећи о књизи *Ајо-стиол Срба, њоршрети и иконе Светио Саве Српској*, Драган Вујиновић је објаснио да до сада није написана толико свеобухватна, обимна и

компетентна монографија о Светом Сави.

Проф. др Смиља Марјановић Душанић је рекла да је аутор сакупио такву количину грађе, да је од једне изложбе свима који су у то били укључени постало јасно да ће се преточити у нешто више.

Аутор књиге, др Андреј Вујиновић, захвалио се на подршци коју је добио у току свог рада на књизи и додао да се указало да сама изложба о Светом Сави једва да својом размјером одговара размјери и значају српског светитеља и да је било материјала који нису могли бити обухваћени изложбом.

– Учинио ми се да има смисла да се сав тај припремни, големи материјал, којим је резултирала сведени облик ова изложба, презентује у облику ове књиге – рекао је Вујиновић.

ПРЕДСТАВЉЕНА СТУДИЈА СРЕБРЕНИЦА – СТВАРНОСТ И МАНИПУЛАЦИЈЕ

Свијет мора сазнати праву истину о Сребреници

На Међународном сајму књига 23.10.2019. промовисана је студија *Сребреница – стварност и манипулације* коју су приредили Организација старјешина Војске РС, на челу са проф. др Милованом Милановићем, Независни универзитет Бањалука, Институт за истраживање страдања Срба у 20. вијеку из Београда.

Те три установе су у априлу мјесецу одржале Међународну конференцију *Сребреница – стварност и манипулације* која је трајала два дана и на којој је учествовало преко 52 аутора и коаутора са 50 радова од којих су значајан број, преко 18 учесника били људи изван простора БиХ и Републике Српске.

Циљ је био да се на научно заснован начин сагледају догађања у и око Сребренице. Закључак који је донесен гласи да се у Сребреници није догодио геноцид, већ злочин.

Проф. др Милован Милутиновић је навео да је прошле године упутио приједлог са 42 теме ратном команданту генералу Младићу у Хашки трибунал, који је пројекат оцијенио као преамбизиозан, али је након читања одао признање ауторима.

– Студија потврђује наше основно одређење да се у Сребреници није догодио геноцид. Значај ове студије *Сребреница – стварност и манипулације* је у томе што је то прва научна студија српског говорног подручја или Срба који о том проблему говоре – рекао је Милутиновић.

Ректор Независног универзитета у Бањалуци проф. др Зоран Калинић на-

води као мотив њиховог укључивања у овај пројекат идеју да отворе један научни простор за дубља промишљања и истраживања о феномену Сребренице.

– Још нико на овим просторима није одговорио на питање: „Зашто се десила Сребреница?“ Ни ова конференција није одговорила на то питање. И на трагу те дилеме сугеришемо пуковнику Милутиновићу да настави истраживање могућих тема.

Миливоје Иванишевић директор Института за истраживање страдања Срба у 20. вијеку навео је да случај Сребренице прати од првог дана.

– Нисам завршио посао везан за истраживање Сребренице. Мишљења сам да са цивилима не могу да буду покопани злочинци – рекао је Иванишевић.

Главни бранилац генерала Ратка Младића, адвокат Бранко Лукић је истакао да је ријеч о квалитетном научном дјелу које разоткрива константне неистине везане за Сребреницу.

– Кад год причамо о Сребреници најприје треба да дефинишемо шта је то геноцид. Трибунал у Хагу се није др-

жао дефиниције онако како је то прописано је у Конвенцији о геноциду – рекао је Лукић.

Генерал Петар Шкрбић сматра да постоје двије Сребренице, она стварна и друга како су је медији приказали.

– Орић је имао велики утицај у Сребреници, трговао је и са хуманитарном помоћи. Генерал Младић је упозоравао да не злоупотребљавају хуманитарну помоћ, јер ће главни штаб бити принуђен да забрани конвојима да одлазе у Сребреницу јер су на тај начин достављали оружје – рекао је Шкрбић.

Ресорни министар Душко Милуновић оцијенио је да је студија важна, јер доноси српски поглед на дешавања у Сребреници.

У плану је да студија буде подијељена дипломатским представништвима у БиХ и Србији и да се упути на бројне адресе свјетских институција.

Промоцији је присуствовао министар рада и борацких питања Републике Српске Душко Милуновић, син генерала Ратка Младића, Дарко Младић.

ДРАГАНА БОКУН

ЗАШТО СЕ БАЊАЛУКА СВРСТАВА У ДИЈАСПОРУ

Књиге + награде = политички проблем

ПИШЕ: ДУШКОМ. ПЕТРОВИЋ

Чланови жирија 64. Међународног београдског сајма књига били су: Јасмина Нинков, Миљурко Вукадиновић, проф. др Зорана Опачић и Марина Вулићевић, а председник им је био проф. др Драган Симеуновић. Одлуке сајамског жирија су поздрављене аплаузом, па су се награђени издавачи радували, а ненаграђени по ко зна који пут обећавали себи да ће следеће године... овако или онако.

Требало би веровати и у искреност радовања, и у искреност обећања која човек изневерених очекивања даје себи, али је тешко, заиста тешко поверовати у искреност чланова жирија – свих или само неких(?), а нарочито у искреност председника Симеуновића.

Награда „Најбољи издавач из дијаспоре 2019“ је, поред једног из САД, уручена јуче и издавачу са Цетиња и издавачу из Бање Луке, а ту се, верујте, немамо чему радувати.

ал, Чикаго... Наравно да верујем да Академија наука и умјетности Републике Српске заслужује да за своја одлична издања добије висока признања на сваком сајму књига, па и на овом београдском, али не могу да прихватим да је Бања Лука дијаспора! Они којима је данас Бања Лука дијаспора, којима је данас Цетиње дијаспора сутра ће казати да им је и Призрен дијаспора, а с таквом памећу не би требало да се чуде ако им ускоро и Краљево, и Ниш, и све ближе и ближи градови почну полако клизити у дијаспору.

Нисам веровао да је редовни професор на Факултету политичких наука у

ШТА СУ СКРИВИЛЕ? – ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА НИКОЛЕ БОРКОВИЋА О СМРТИ 12 НОВОРОЂЕНЧАДИ 1992. ГОДИНЕ

12 БАЊАЛУЧКИХ БЕБА СУ ИНДИРЕКТНЕ ЖРТВЕ РАТА И ДИРЕКТНЕ ЖРТВЕ САНКЦИЈА

На Међународном сајму књига у Београду представљена је књига *Шта су скривиле?*, историчара Николе Борковића, о смрти 12 беба у бањалучком Клиничком центру у мају и јуну 1992. године због недостатка кисеоника.

Према ријечима аутора, ово дјело, у издању Центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Републике Српске, први пут хронолошки објашњава како је дошло до те хуманитарне катастрофе.

– Први пут имамо и 11 интегралних свједочења мајки од којих четири до сада нису говориле о томе, а међу њима је Душанка Ђукелић, која све вријеме живи у Српској, а била је непозната јавности – рекао је Борковић.

Он је истакао да се у књизи први пут износе и тачни биографски подаци за сваку мајку, те о датумима рођења беба до момента смрти.

Истакавши да је у књизи први пут сабрано све о страдању 12 беба, Борковић је нагласио и да је ово дјело по много чему „пионир на том пољу“.

– Не можемо заборавити да је Србија била једина земља која је тада желела да помогне Бањалуци, а да није – трагедија би свакако била већа – рекао је Борковић.

Мајка једне од 12 бањалучких беба Жељка Тубић из Приједора рекла је да је суштина књиге да се не заборави овај злочин без преседана.

» Горан Латинић, Жељка Тубић, Никола Борковић и Драгослав Илић

Тубићева, која је и секретар Удружења *12 беба*, рекла је да је агонија трајала од маја до јуна 1992. године, када су бебе умирале због недостатка кисеоника у бањалучком Клиничком центру.

– Агонија је трајала мјесец и дуже до пробоја Коридора живота, а оно што је циљ ове књиге је да се то не заборави, да остане писани траг јер је то заиста био злочин без преседана – рекла је Тубићева.

Рецензент књиге проф. др Горан Латинић је истакао да постоји велика историографска празнина у изучавању рата за одбрану и стварање Републике Српке чији је дио и трагичан догађај страдања бањалучких беба.

Он је као проблем за аутора навео

чињеницу да је велики број извора отуђен ради потреба Хашког трибунала што ће представљати проблем и многим другим истраживачима овог периода.

Латинић је апострофирао ауторов закључак да су новорођенчад страдала у КЦ Бањалучка индиректне жртве рата и директне жртве санкција.

Модератор овог скупа био је историчар Драгослав Илић. Он је истакао да је издавач ове књиге Републички Центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица чији је и Борковић сарадник, а која је несумњиво постала најреферентнија установа за истраживање Одбрамбено-отацбинског рата.

КАКО ЈЕ КУЛТУРА СЈЕЋАЊА ЗАБИЉЕЖЕНА У СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ

Пјесници су најхрабрији слој нашег друштва!

На штанду Представништва РС на овогодишњем Сајму књига 26. октобра 2019. године промовисан је зборник радова Српска поезија страдања и патње коју је издао Центар за културу и информисање Фоча.

Приређивач овог дјела Раде Р. Лаловић је истакао да је оваква поезија најизраженија у ратним и поратним временима, али да је и веома важна за формирање културе сјећања.

– Срби су с времена на вријеме склони да се самокритикују и да нихилистички оцјењују своју прошлост. Колико год урадили да у културној свјести народа урадимо нешто, неријетко се чује да не знамо да цијенимо и поштујемо стара времена, догађаје и људе који због учињеног дјела треба да остану упамћени – рекао је Лаловић који се осврнуо на особености фочанске локалне заједнице.

– С генерације на генерацију преноси се шта је све локално српско становништво преживјело у Првом свјетском рату, а доживјели су све врсте најтежих злочина над њима: стријељања, вјешања, хапшења, одвођење у специјализоване логоре широм Европе, присилно расељавање, чишћење границе, заразне болести, неродне године, глад, паљење, рушење имовине. Да се ради о неким другим народима, а не о Србима, само ти догађаји били би доволни да се међународна заједница забрине јер је на дјелу било државно организовано уништавање једног малог народа у ратном вихору за

» Раде Р. Лаловић и Дарка Деретић

који нијесу криви. Без имало ограда може се утврдити да се ради о најтежим злочинима над цивилним становништвом, до оцјене да је ријеч о планираном геноциду – истакао је Лаловић.

Он је додао да је српски народ у Фочи имао сличну судбину, као и тешка искушења током грађанског рата у Босни и Херцеговини.

– Култура сјећања подразумијева однос према прошлости узимајући у обзир и садашњост и будућност. Данас нам је неопходна доградња постојећег система сјећања, јер без осавремењавања чувања културног идентитета нације није могуће сачувати ни људе ни споменике. Први корак у стварању и обликовању културе сјећања требало би да буду јасне и опште прихваћене чињенице о одређеним историјским догађајима и личностима, а то је примарни задатак историографије – закључио је Лаловић.

Један од аутора овог зборника Дарка Деретић је истакао да култура сјећања треба да буде главна преокупација

српске културе данас на почетку двадесет првог вијека.

– Без културе сјећања тешко ћемо сачувати свој национални идентитет, који је у кризи више него икада – рекла је Деретићева. Она је поменула Ломпарово дјело *Дух самојорицања* које потврђује да своје жртве не цијенимо нити о њима довољно знамо.

– Свједоци смо тежњи да се умањује број јасеновачких жртава, али оно што ме је посебно изненадило је да у таквом пројекту учествују неки значајни Срби, између осталих, чак и један владика. Мислим да је то прави показатељ нашег духа порицања – рекла је Деретићева и истакала чињеницу да су управо пјесници први имали храбрости да проговоре о српским стратиштима, као и да су многи од њих због тога доживјели и прогоне.

– Мој рад у овој књизи посвећен је пјесмама са мотивом страдања у Глини и обухвата пјесме Милоша Јанковића, Слободана Јовића, Ивана В. Лалића. Оно што је кључно у овој поезији је од-

нос према ћутању и према религиозности. Важно је да не развијамо у себи оно што није хришћански – осветољубивост, али морамо да чувамо сјећање на наше жртве. Свака озбиљна национална култура мора да има континуитет, да се базира на прошлости, укључи садашњост и будућност да би се сачувала колективна свијест о страдању. У ту мисију мора да се укључи и наука и политика и историографија или како то јасно прецизира Ломпар, ово мора да буде тема која ће да окупи српску елиту. То је једини начин да опстанемо као народ – закључила је Дарка Деретић.

Милана Ступић, такође, један од аутора, рекла је да се у свом есеју у књизи бавила страдањем српског народа кроз поезију у смислу културног идентитета, тј. очувања културног идентитета кроз поезију.

– Културни идентитет се манифестује у материјалном и духовном облику. Материјална манифестација подразумијева физички израз једне културе, као што је архитектура, а духовно чини језик, музика, култура, књижевност и обичаји – рекла је Ступићева.

О Зборнику је говорио и рецензент Миленко Тодовић који је указао на то да утисак наводи на помисао да су љубав, патња, бол и страдање у самом врху поетских тема. Он је истакао да су ови појмови важни мотиви живота појединаца, група људи као и цијелих народа на свим странама свијета.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

Кад је 2017. године награду „Најбољи издавач из дијаспоре“ добила Академија наука и умјетности Републике Српске за први том Енциклопедије Републике Српске Управи београдског сајма је стигло писмо из Републике Српске у којем их моле да се на њих не гледају као на дијаспору, јер она то није, те је предложено да то убудуће буде награда „Најбољи издавач дијаспоре и региона“

Писмо Управи сајма стигло је и до жирија, али је с обе адресе остало без писаног одговора, а председник жирија је (сведочим), на подсећање да Влада Србије у Министарству спољних послова има Управу за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, рекао да неки чланови жирија баш инсистирају да награда на Сајму књига и даље буде: за „издавача из дијаспоре“.

Како је наредне године (2018) жири одлучио да „Најбољи издавач из дијаспоре“ поново буде Академија наука и умјетности Републике Српске, ја сам у часопису „Жрнов“ објавио (јануара 2019) текст под насловом „Коме је данас Бања Лука дијаспора, сутра ће му бити и Краљево, Ниш...“ подсећајући да Срби нису у Републику Српску дошли из Србије, као што су дошли у Минхен, Беч, Париз, Монтре-

Београду, проф. др Симеуновић, само због тих награда датих Академији у Бањој Луци изабран за њиховог иностраног члана, па чак ни да су, уз научне разлоге, и те награде помогле том звању, али сам веровао да их је мало, ако је уопште било и има иког ко та два догађаја није повезао.

Одлука жирија да се и ове године награда „Најбољи издавач из дијаспоре“ уручи издавачу из Бање Луке (Задужбина „Петар Кочић“) и издавачу са Цетиња („Светигора“) јасно казује да је то чврст став академика Симеуновића и чланова његовог жирија, те да проблем српске (не)дијаспоре постаје политички проблем данас и овде, проблем о којем би требало да се Управни одбор Београдског сајма књига огласи – не само на нивоу питања могу ли људи тог уверења одлучивати у жирију кога именује Управни одбор Београдског сајма књига, него и на нивоу (не)сагласности са одлукама Владе Републике Србије којој су Срби из Републике Српске и Црне Горе: Срби из региона, дакле, не из дијаспоре.

Чланови Управног одбора Београдског сајма књига су: Ковачевић, председник, Данка Селић, Андрија Бојанић, Гордана Предић и Сања Милић, чланови.

ПРОМОВИСАНА ЗБИРКА ПРИПОВЈЕДАКА ЛЕГЕНДА О В(Ј)ЕТРОМ ВИЈАНИМА АНЂЕЛКА АНУШИЋА

ПРИЧЕ О ЖИВОТУ КОЈИ НИЈЕ ПРОШАО

Промоција збирке приповиједака *Легенда о в(ј)етром вијанима*, аутора Анђелка Анушића одржана је на Београдском сајму 24. октобра на штанду Републике Српске као издање Удружења књижевника Републике Српске из Бачулуке.

ПРИЧЕ О ПОВРАТКУ

О збирци коју чине приче о изгону, бездомству, скућавању у изјеглиштву, навикању и својерсној културолошкој асимилацији, осим аутора, говорила је и књижевница Љиљана Дугалић.

— Ово су превасходно приче о повратку, о враћању у земљу својих отаца, и налажењу горем од губљења, како каже књига Пророкова. Јер, тамо гдје се прогнаник вратио — ништа више није као што је некада било. Осим што је све у простору похарано, порушено, духовно оскрнављено — због дјеловања сила греха, ни дух тога простора није више онај исти. Али, ни повратник у духу своје није онај исти. То је неки дру-

» Љиљана Дугалић, Анђелко Анушић, Слободан Лепир, Предраг Бјелошевић, Сава Гуслев

ги човек кога су наружили, преварили, облатили лажима, показали као највеће бијелосвјетско зло и обезљудили га, па га потом изгнали, а пљачки и огњу предали његов дом, дом његових предака. И дух тога човека сад је разбијен, угуљен, жалостан, пометен — објаснио је аутор о каквој се књизи ради.

— Као ни у воду, ни у исти простор не може се угазити два пута, као што ни оште-

ћени човек — а то је сваки изгнани човек — у духу својем није онај исти кога су протјерали, па се послје вратио на своје огњиште које је сакрално, које је некада било сакрално. Све се бесповратно измијенило. То је тамо неки други простор, обезбожен, а и онај човек је неки други човек. И никад више неће бити исти. Он је остао без своје психологије, и сада мора да ствара другу, навлачи је на себе, као препрану рубину, његов емотивни свијет је раскућен, ни циглице на циглици нема више. Механика његове физиологије претрпјела је потрес, поремећај и библијски образац његове свакодневице, као облик мале вјечности оскрнављен је и требаће га воспоставити у духу отаца његових. Зато се парадоксалним доима, али је истинито, да је увијек лакше нестати, бити заборављен, него доказати свој повратак, своју нађеност, своје повраћено, обновљено присуство, ма гдје, у било ком простору и времену, и било којој варијанти. И то је трагедија

сваког прогнаника и повратника — рекао је Анушић додајући да су ово приче „о животу који није прошао, о угуљеним, заборављеним животима који, упркос свему, и баш зато — нису заминули. То су и приче о људима заглављеним у зупчаницима временске машине да би их књижевност, као и увијек што она чини, одрбила и духовно ослободила“.

ЖИГОСАНИ БЈЕГУНЦИ

— Ово су приче и о жигосанима и изопштенима који су се ипак отели и узмакли испред свог усуда, својих трагача, својих гонилаца. Ово су, најзад, и приче о архајској снази језика који чува један изгнани народ, његов миленијумски жижак, његов дух, његову успомену на њега самог, чува један испражњен, пуст простор који, ипак, није пуст, јер га је за свагда населио језик који се својим божанским жилицама држи за архајску котву земље — закључио је Анушић.

Љиљана Дугалић у свом обраћању рекла је да се аутор

у књизи бави темом страдања свога народа, савременим догађајима чијим смо трагичним околностима, узроцима и посљедицама сви ми свједоци.

— Писац ове збирке свим својим бићем је заронио у драму народа коме и сам припада, ријешен да ништа не прећути, као што су генерације прије њега прећуткивале, па својим потомцима тако оставили то крваво бреме да трагају за изворима зла у прошлости и дођу до одговора и изнесу их пред будућа покољења. Да им се открију те незацијељене ране на националном тијелу, трајан била и сад већ сасвим сигурно меморисан у генима Срба, посебно Срба са источних простора Балкана. Јер ако и овај погром из деведесетих минулог вијека остане прећутан, као што је остао прећутан средином вијека, хоће ли уопште више бити икога ко ће се вратити. Одлазак, учи нас предање, подразумева враћање. Враћање почетку — поручила је Дугалић додајући да књига шаље

поруку да се наше вјековно ЈА није изгубило у тим погибијама, сеобама и колонама.

ОСЈЕЋАЊА ИЗНЕВЈЕРЕНИХ

— Ако погледамо наслов збирке и ово трагично „Ј“ у загради и замислимо се над овим оградама којима је утамничено то слово, вјерујем да се и читав низ асоцијација из тога јавља. Који је то вјетар што својом силом јури, вија и завија за народом који пред њим, кроз историју, повија се и узмиче, прибира и враћа. Вјетром вијани и ветром вијани, народ који је промјеном мјеста боравка ојађене душе, осјећајући и поразно неприпадање средини у коју су их силе зла нагнале, одричу се свог изворног говора и то утамничено „Ј“ у наслову збирке, симбол је и осјећања изневјерених очекивања у матици на источним странама Балкана. Туђа рука свраб не чеше, туђа мука увијек мања — уздахом је завршила своје обраћање књижевница Љиљана Дугалић.

У оквиру промоције представљена су и друга издања Удружења књижевника Републике Српске, а то су роман *Као ће срећа ња се зарати* Саше Кнежевића, пјесме *Рушевине* Слободана Лепира и пјесме *Дрхтијаји истог њејела* Сава Гуслев Марчете. О издањима је говорио и председник Удружења књижевника РС Предраг Бјелошевић који је збирку приповиједака Анђелка Анушића оцијенио као изванредну књигу за коју очекује да аутор ускоро буде награђен, јер је направио фантастичан одабир прича које говоре о трагизму наших људи у Хрватској.

ВЕСНА ПЕШИЋ

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Анђелко Анушић, пјесник, приповиједач, романописац, књижевни критичар, рођен је 1953. године у Градини, Сува Међа, БиХ. Објавио је 36 књига, а приредио је и двије пјесничке антологије. Заступљен је у лектури у Републици Српској, девети разред основне школе, антологијама и прегледима српске савремене поезије и приповјетке. Његова поезија и проза преводјени су на енглески, француски, руски, бугарски и македонски језик. Добитник је књижевних награда *Печат вароши сремскокарловачке*, *Стражилово*, награда *Сарајевских дана поезије*, *Светозар Ђоровић*, награда Удружења књижевника Српске, *Станко Ракица*, *Раде Томић*, Међународна награда *Шушњар* за целокупно књижевно дјело, и награда *Гордана Тодоровић*, *Константинова визија*, награда Фондације *Петар Кочић*, *Младен Ољача*, *Златна сова*, *Бранко Ђопић*. Живи у Новом Саду.

ДИРЕКТОР ВЕРИТАСА ПРОМОВИСАО ЗБИРКУ СВОЈИХ АУТОРСКИХ ТЕКСТОВА

Представљена нова књига Саве Штрпца *Хроника прогнаних Крајишника 7*

Оснивач и председник Документационо-информативног центра „Веритас“ представио је на управо завршеном 64. сајму књига у Београду своју последњу књигу „Хроника прогнаних Крајишника 7“ — збирку његових ауторских текстова.

У сали „Борислав Пекић“, Саво Штрпца је објаснио да пише како би на приступачан и лак начин испричао трагедију крајишких Срба деведесетих, али и како би указао домаћим и међународним факторима на неправду која је учињена и даље се чини Србима из Хрватске.

— Хронику пишем и због тога да ми Крајишници, посебно млађа покољења, не заборавају ни ко смо, ни шта смо ни одакле смо. Биће нам то корисно када се ми или наши потомци будемо враћали у стари завичај — нагласио је Штрпца.

МИШИНА: ПОДСЈЕТНИК СРПСКОГ СТРАДАЊА

Директор Музеја жртава геноцида, др Вељко Ђурић Мишина истакао је да су ис-

» ПОДРШКА ПРИЈАТЕЉА: др Вељко Ђурић, Данко Перич и Саво Штрпца

траживања великих историјских догађаја и процеса богатих трагедијама, посао за школоване историчаре.

— Али, када струка из сјасет разлога закаже, онда се јављају заљубљеници у прошлост са својим прилозима различитих квалитета и квалитета. Није спорно да међу тим прилозима има и корисних и вредних, али је чињеница да је много тога безвредно. Када се у ис-

ти истраживачки проблем укључи личност од интегритета — са искуством правника који је радио као судија и адвокат — онда ствар постаје озбиљнија. Такви су текстови Саве Штрпца — казано је Мишина и додао да је вредност „Хроника прогнаних Срба“ у подсећању на одређене догађаје из историје РСК.

— Њихов садржај служи првенствено као подсетник

на одређене трагедије, мале или веће по последицама, да је потребно да научимо одређене лекције из прошлости и да из њих извучемо поуке које ће нам користити у размишљању о нашој националној судбини. Као савременик и учесник у одређеним збивањима и професионални историчар искрено подржавам Саву Штрпца да иза себе остави траг за будућа времена у форми која је

НИЈЕ СВЕ СРПСКО МОГЛО ДА СЕ ЗАТРЕ

Мада због обавеза није био на промоцији, о књизи је своје мишљење изнео и историчар др Предраг Марковић. „На мети екстремиста, а најалост и на срамоту, често и саме хрватске државе, нису били само живи Крајишници. Затирани су гробља, уништавани вековни маслињаци... Није све српско могло да се затре, макар због света. То су на пример, антифашизам и Тесла. То су покушавали да отму и представе као своје. У срећнијим и уређенијим срединама, држава и њене институције обављају мукотрпне послове тражења гробница несталих, утврђивања истине о страдањима. Код нас, најалост, то чине махом појединци као Саво Штрпца. Или да кажемо да је срећна околност да има таквих људи, који не посустају у проучавању те археологије бола и патње. Таквим прегнућима спасавају жртве од друге смрти, а то је заборав...“, написао је Марковић.

веома корисна за разјашњење националне трагедије Срба западно од реке Уне, у некадашњој југословенској републици Хрватској. — истакао је Мишина.

ЗБОРНИК КОЛУМНУ И МАПЕ ИЗБЕГЛИЧКИХ ПУТЕВА

„Хроника прогнаних Срба 7“ подељена је на два поглавља.

У првом су представљене Штрпчеве колумне обја-

вљене у дневном листу „Политика“ и сајту „Веритас“. У другом делу књиге налази приказ специјализованог билтена и трибуне „Дани туге и сећања“ који је „Веритас“ организовао поводом акције „Олуја“ правећи мапу путева којим су се избегличке колоне кретале, где су хрватски авиони убијали крајишке избеглице и у Хрватској, али и на просторима друге државе. **ЂОРЂЕ БАРОВИЋ / ВЕСТИ**

ГЕНОЦИДОМ ДО ВЕЛИКЕ ХРВАТСКЕ - ПЕТО ИЗДАЊЕ АКАДЕМИКА ВАСИЛИЈА КРЕСТИЋА

» Ранко Гојковић, проф. др Василије Крестић, проф. др Мира Радојевић и Миодраг Којић

ВАТИКАН ЈЕ ГЛАВНИ ИНИЦИЈАТОР РАТОБОРНОГ КРОАТИЗМА

На Међународном сајму књига 23. октобра у сали *Добрица Ерић* промовисано је пето издање књиге Василија Крестића *Геноцидом до велике Хрватске* у којој је представљена генеза српског нестајања у Хрватској.

Промоцију је организовао издавач Удружење за одбрану ћирилице *Добрица Ерић*. Поред аутора на промоцији су говорили и Ранко Гојковић православни публициста, и дописник Академије наука и умјетности Мира Радојевић.

Ранко Гојковић православни публициста навео је да од 1054. године Ватикан ништа друго није радио него војевао, или се спремао за војевање против Православља.

– Од Револуције 1848. коју је проф. Крестић описао у књизи ми можемо пратити читав низ догађаја гдје се види да Ватикан потпирује и да је управо Ватикан био главни иницијатор тог ратоборног кроатизма – навео је Гојковић.

СРПСКЕ ЖРТВЕ СЕ ПОНОВО УБИЈАЈУ

Миодраг Којић из Удружења за одбрану ћирилице наводи да књига Василија Крестића никада није била актуелнија и да је потребно ову књигу имати у дому како би схватили генезу геноцида у Хрватској.

– Српске жртве се поново убијају, тако што смањују њихов број, не само у Хрватској. Оно што сваког нормалног човјека у Србији, Републици Српској и свуда у свијету посебно забрињава је саучествовање српских историчара млађе генерације појединих поглавара српске цркве, државних институција као што је Музеј жртава геноцида, а и Министарства културе у том умањивању броја жртава.

Дописни члан академије Мира Радојевић наводи да је историјска наука у Србији у озбиљној ревизионистичкој кризи.

– Не бих се данас бавила бројевима жртава, нити говорима о тој застрашујућој бројци од 700.000 људи, али бих могла да цитирам само два историјска извора поготово када је ријеч о Јасеновцу. Први је Извјештај Републичке комисије Хрватске која је прва изашла на мјесто злочина и потом још два пута и доцније у свом извјештају написала да број жрта-

ва Јасеновца вјероватно никада неће моћи да буде утврђен, јер су трагови злочина систематски уништани, многи људи су убијени већ приликом довођења у Јасеновац и низа других разлога. Али, да неће бити претерано ако се говори о броју између 500.000 и 600.000 људи при чему највише Срба. Генерал Влатко Велебит, најпоузданији Титов дипломата када је отишао у једну од својих чувених мисија у Лондон и када се срео са српским министрима у емигрантској влади рекао је како партизански покрет и његово руководство сматра да је барем у тих првих година 1941. и 1942. године убијено више од пола милиона људи на простору Хрватске и Босне и Херцеговине. И отуда ово савремено манипулисање са бројем жртава, савремена тенденција да се смање не потиче из жеље да се дође до нечега чиме бисмо се приближили историјској истини, него вјероватно из неких разлога који нису патриотски, морални – рекла је Радојевићева.

Књигу Василија Крестића, наводи Радојевићева, би могли да назовемо историјом једне мржње, њено тежиште је од 1848, од страшне Револуције коју су Срби страховито платили до Другог свјетског рата и савременог доба.

– Поред те страшне историје која је била испуњена вертикалом зла, можемо да говоримо и о историји ове књиге, времену када је проф. Крестић први од српских историчара отворио једно болно питање о генези геноцида, покушавајући да уради оно што би требало да чини сваки историчар, да покаже не само шта и како је било, него и зашто је било – наводи Радојевићева.

Према Радојевићевој циљ Комunistичке партије још у периоду између два свјетска рата од синтагме о велико-српској буржоазији која је одговорна за све, веома лако дошла до синтагме о велико-српској нацији и о њеном велико-српском централизму и хегемонизму.

– Идући тим стереотипним правцима и путевима током Другог свјетског рата и после њега дошло се до тога да је у име братства и јединства требало поручити да су се сви доказали, да су се сви народи и народности Југославије подједнако бори-

ли, да су сви били подједнаке жртве и да су сви имали своје злочинце. Хрвати Анту Павелића, Срби Милана Недића, а они споменици који су подизани Србима који су страдали током страшног постојања НДХ обично нису добијали имена. Како показују истраживања највећи број споменика који је подигнут жртвама фашизма у ствари је имао управо назив жртвама фашизма. Није речено ко су биле жртве, зашто су страдали, ко су починиоци. То је био најбрталнији, најциничнији, али подједнако и најбољи начин да се пониште трагови злочина, да се жртве обесмисле, да им се одузме име и да им се одузме разлог због којег су жртвовани и страдали – наводи Радојевићева.

– Професор Крестић користи документу прије 1941. показао је да тај злочин није био случајан него је у питању било дуго припремано зло – закључује Мира Радојевић.

ХРВАТИ НЕ ДОЗВОЉАВАЈУ ОПСТАНАК ДРУГИХ НАРОДА

Академик Василије Крестић наводи да се деценијама бавио историјом Хрватске, историјом Срба у Хрватској, и поставио је себи питање како је могуће у 20. вијеку да се деси тако страшан злочин.

– Дошао сам до закључака када настаје идеологија о геноциду, ко је и зашто ствара, са којим циљем. Идеологија о геноцидном рјешењу српског питања у Хрватској није требало да буде оформљена после 1918. у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, нису криви били краљ Александар и Срби, што је дошло до геноцида. Читава идеологија оформљена је у оквиру Аустроугарске до 1914. године. Тада је потпуно уобличена идеологија да се само путем геноцида може ријешити српско питање.

Зашто је настао геноцид? – Хрватско повијесно право сматра да на хрватској територији не може да буде другог политичког конститутивног уставног народа осим хрватског. Другим ријечима, сви становници Хрватске хтјели или не хтјели јесу у политичком смислу Хрвати, ако то неће да постану на њих се врши притисак, милом или силом да они то буду – рекао је Крестић.

ДРАГАНА БОКУН

НА САЈМУ КЊИГА ПРЕДСТАВЉЕНА 6. ЕДИЦИЈА СРБИЈА 1914–1918.

Свједочанства ратних дневника

На сајму књига у сали *Иво Андрић* 21. октобра је представљена 6. едисија *Србија 1914–1918*, у издању *Прометјеја* и РТС-а.

Између корица књиге Данице Оташевић – *У вихору октобарске револуције (1916–1918)* стало је само двије године живота пјешадијског мајора Радоја М. Јанковића, које је сликовито описао у дневничким биљешкама прије једног вијека. Догађаји који су у жижи публикације промијенили су токове свјетске и српске историје – Велики рат и Октобарска револуција.

– Јанковић је у периоду од 29. маја 1916. до краја августа 1918. године боравио у Србији. Своје дневнике водио је одмах после догађаја, зато су аутентични. Припада плејади заборављених личности. Био је учесник Мајског преврата 1903. године. Био је у групи официра који су ушли на двор и члан тајне официрске групе *Уједињење или смрт*. Учесник балканских ратова и Првог свјетског рата.

Према ријечима ауторке краљ Александар 1916. године лично шаље Јанковића у Русију да би појачао журналистички рад.

– Јанковић је подржао Аписа, па је у Солунском процесу осуђен на 15 година робије. Позајмио је 8.000 руских рубаља да пише. Писао је краљу Енглеске, председнику Америке, председнику Француске и бројним другим личностима са молбом да стану у одбрану официра. Нажалост, није уродило плодом. После године изгнанства и потуцања по Европи, Радоје Јанковић се уз краљеву одобрење враћа у септембар 1923. године у Београд. Ухапшен је и спроведен без новог суђења у Пожаревац на издржавање солунске казне. У затвору остаје до маја 1925. године када му краљ Александар опрашта казну и враћа укинута права, а већ наредне године постаје конзул у Чикагу.

О *Ратним дневницима Стјанислава Кракова* говорио је Мирко Демић управник крагујевачке библиотеке.

– У библиотеци се чувају три засебне свеске и зато смо књигу назвали *Ратни дневници*, јер су испрекидане, нису у континуитету – рекао је Демић и додао да је Краков у рову писао билтен који је назвао *Рововац* у коме је поред ратних дешавања биљежио и хумористичне детаље.

Мирослав Тохол се осврнуо на *Ратне днев-*

нике Стева Ј. Стефановића. Ријеч је о Србину из Босне који је био активни официр и служио у Боки Которској.

– У Сарајеву се прихватио уређивања *Српске ријечи*. Пребјегао је у Србију када је требало да се јави у Доњу Тузлу у аустроугарски затвор због вербалних деликата. Када је дошао у Србију ставља се на располагање Драгутину Димитријевићу Апису – рекао је Тохол и додао да је Стефановић у Дневнику записао албанску голготу.

– Стефановић у једном часу каже да је наша војска изнијела из Вишеграда више од 50 шиваћих машина. Ово није хвалоспјев онемо што се догађало 1915. док се српска војска повлачила кроз Албанију, већ је заправо објективна слика. На једном мјесту описује да је врховна команда српске војске у почетку повлачења издала наредбу да сви виши официри буду унапређени. Једини који није ставио тај чин био је Апис – рекао је Тохол који је официрску групу *Уједињење или смрт* оцијенио као последњом великом српском идејом.

Историчар др Миле Бјелајац представио је треће допуњено издање *Чему ревизија*.

– Читалац ће препознати универзалан рјечник великих сила које своје геополитичке интересе маскирају различитим објашњењима како би их прихватила домаћа и међународна јавност. Балкан је поново фокусиран као извор зла у Европи.

Бјелајац напомиње да смо свједоци „пеглања“ лоше прошлости неких васкрслих великих сила и потреба да се умањи сјећање на лошу прошлост водећих сила ЕУ.

– Неки кажу да је Србија можда могла да прихвати ултиматум и да би се избјегао Велики рат. Извори кажу шта је Аустроугарска спремила у случају да Србија ипак прихвати ултиматум. Имамо доказе да се рат желио по сваку цијену – напомиње Бјелајац.

Први човјек *Прометјеја* Зоран Колунџија подсетио је да се након окупације Југославије 1941. године окупатор потрудио да однесе све што је могао од архивске грађе.

– Нестала је грађа из Београда, Новог Сада и Вршца. Када се рат завршио од 45 вагона архиве, враћен је вагон и по, а и за њега стручњаци кажу да је углавном садржао фалсификате – рекао је Колунџија напомињући колики је значај представљених наслова.

ДРАГАНА БОКУН

» др Миле Бјелајац, Мирослав Тохол, Даница Оташевић, Мирко Демић и Зоран Колунџија.

Представљено *Наслеђе Симе Шуице*

На штанду Удружења за одбрану ћирилице и Крајишког културно-историјског центра представљена је нова књига Симе Шуице *Наслеђе*. Дјела Симе Шуице су битне за ККИЦ навео је Мирко Радаковић, зато што говоре о идентитету Срба крајишника, говоре о судбини Крајишника и историјској истини, али кроз прозни и наративни приступ.

– Ова прича Симе Шуице завршава са поучком да нам је породица разбијена, разбија

се сваког дана, онај ко успије да сачува породицу, да она буде чврста и здрава, тај је богат, а сви остали су сиромашни.

Књига под називом *Наслеђе*, како је рекао издавач Милош Бајић, је осмишљена спретним заплетима, повезано са правим поступцима, загонетним сјећањима, младалачким заносима, љубавним маштаријама, корупцијским смицилицама, трговином беба и њиховим посљедицама.

ДРАГАНА БОКУН

» Милош Бајић, Мирко Радаковић и Симо Шуица

КРАЈИШКИ МАЧ – НОВИ РОМАН ВИНКА СТУПАРА

» Милорад Бошић, Жељко Бандић, Винко Ступар и Јован Опачић

Духовним мачем се највише постиже

На промоцији ове књиге, говорили су Милорад Ђошић, председник Српског културног центра *Ђирилица*, Жељко Бандић, повратник из Канаде у Банатско Карађорђево, Јован Опачић, један од првоизабраних српских заступника у вишестраначки Сабор РХ и први председник СКД *Зора* Книн, и на крају, сам Винко Ступар.

ИСПОВИЈЕСТ БОЖИДАРА СОКОЛОВИЋА

Сам аутор садржај књиге описује као „потресну истину Божидара Соколовића о јунаку са Оштреља, Илији Десници, кога политички противник 1941. године, мучки убија“.

– Мемоарско казивање Божидара Соколовића свједочи о свему што се збијало на почетку устанка у Крајини, о једној генерацији наших предака, њеном моралу, витештву и неограниченој вјери у отаџбину из угла до сада непознатог широј јавности – рекао је Ступар.

Он је нагласио је да појам „мача“ у наслову не представља само ратнички већ и духовни појам, јер се духовним мачем највише и постиже и побјеђује.

– Овом књигом желио сам да направим паралелу између 1941. и 1991. године, на тремећи Босне, Лике и Далмације. Желио сам да на основу књиге написане у Америци, од аутентичног учесника догађања 1941. године, Божидара Соколовића, који је аутор књиге о Илији Десници, јунаку са Оштреља, која је до данас најзабрањенија књига и у Србији, да не говоримо о Југославији, прикажем и догађаје из 1991. године. Историја се понавља јер је и тадашњи јунак Илија Десница мучки убијен од стране комуниста, а да је опет из свега стајала Католичка црква. Налогодавци су управо долазили из Аустрије са обуке, међу којима и Коста Нађ, са циљем да обезглаве устанак и побију народне вође и припаднике краљевске војске у отаџбини који су до краја 1941. године са тих простора протјерали усташе – рекао је Винко Ступар.

Он је истакао да се на томе није завршило већ да је УДБА по завшетку рата 1947. године, свирепом убила проту

Родића из Дрвара и бацила га у јаму, као и проту Новаковића из Босанског Петровца.

– Осим наведених злодјела, тадашња власт је 17 погинулих ратника Илије Деснице, избрисала из матичних књига рођених, што представља злочин над злочинима – закључио је Ступар и питао зашто се о томе свих ових година ћути, а да га посебно забрињава то што се о томе није огласила ни Српска православна црква, јер све оно што су комунисти чинили односило се управо на рушење православља и монархије.

КАТОЛИЧКА ЦРКВА УЗРОКОВАЛА БРОЈНЕ ЉУДСКЕ ТРАГЕДИЈЕ

Занимљиво је било излагање повратника из Канаде Жељка Бандића који је подсетио да је регент Александар основао села и поклонили земљу добровољцима у Првом свјетском рату.

Он је истакао да се данас о Карађорђевићима доста тога прича и пише у негативном контексту чиме се он не слаже. Међутим, слаже се са Ступаровим уводом у књизи, да је крајишка младост између два рата и почетком другог, вољела своју отаџбину са круном Карађорђевића и на дјелу показивала како се за њу и за свој народ бори и умире. Све то, по њему, долази, како је и аутор навео, од комуниста и „негђе у дубини невидљиве Римокатоличке цркве“.

Бандић је навео да је послао раскола 1054. године, Католичка црква заснована на принципима геноцида и пљачке. Почевши од Крсташких ратова до данашњих дана. Као конкретне примјере навео је геноцид над становништвом Лужне Америке које је и сада актуелно, што је ишло преко шпанског краља, а завршавало у трезорима Католичке цркве. Бандић је истакао да, након што се Хенрик VIII отцјепио од Рима и успоставио протестантску цркву на чијем је челу био, Католичка црква била та која је стајала иза Француске револуције и убиства њиховог краља и проглашења републике. Као разлог навео је могућност да се француски владар не одвоји од Ватикана и оснује своју цркву по угледу на енглеског. За њега је мисија ка-

толичке цркве та да влада један човек – папа, а да сва богатства припадају цркви. Говорећи о Другом свјетском рату, рекао је да нису случајно пропале Њемачка и Аустроугарска монархија и Руско царство, а нешто раније, револуцијом свргнут султан у Турској. Све то, по њему, долази из једног центра, а предвиђа да је одатле већ све спремно за уништавање муслимана. По Бандићу, већ се увелико ради на томе, а Француска ће бити искористена као ударна игла, док би ови догађаји могли довести до Трећег свјетског рата. На крају, Бандић закључује да је по постулатима Католичке цркве радила и комунистичка партија што се и те како могло видјети у овом роману на једном релативно ограниченом простору.

ЈОВАН ОПАЧИЋ: МАЧ СЛОБОДЕ, ПРАВДЕ И ХУМАНОСТИ

Јован Опачић је похвалио аутора књиге Винка Ступара, наглашавајући да су сви српски прваци са простора Крајине и Високе Крајине, међу којима и њих двојица, склоњени, а умјесто њих постављени комунистички послушници.

Он је рекао да нас у књизи „Крајишки мач“ Ступар враћа у најстрашнија, али и најславнија времена српске националне историје на овој балканској вјетрометини, гдје се слобода најчешће плаћала људским животом што се десило и главном јунаку Илији Десници. Зато за њега тај „мач“ може бити „само мач слободе, правде и хуманости за свако људско биће, а прије свега, у контексту најновијих политичких збивања у Хрватској и БиХ, као борбени поклук ка слободи и страшна жеља за повратком у завичај из насилног изгнанства“.

На промоцији је говорио Милорад Бошић, председник Српског културног центра „Ђирилица“ које годинама сарађује са Винком Ступаром.

У програму је учествовала солистичкиња Београдске опере Мирјана Бегенешкић, која је уз пратњу маестра Мирка Јоковића, овај скуп отворила химном „Боже правде“.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ДР МОМЧИЛО СУБОТИЋ ПРОМОВИСАО СВОЈУ НОВУ КЊИГУ

Историјско политиколошки осврти

На штанду Крајишко-културно историјског центра, који дјелује у склопу „Крајишког привредника“, на Међународном сајму књига у Београду, представљено је ново дјело др Момчила Суботића „Историјско политиколошки осврти“ у издању Института за политичке студије Београд.

Ова књига представља избор осврта које је аутор публиковао у часописима Института за политичке студије, највише у Политичкој ревији, у последњих десетак-петнаест година. Ради се о темама из новије и савремене српске историје, језичке и историјско-културне проблематике, политикологије и геополитике, те савремених балканских, посебно српско-хрватских, политичких и геополитичких процеса и односа, којима се др Момчило Суботић бави у протекле три деценије.

У овој књизи, др Суботић, научни савјетник у Институту за политичке студије, објавио је двадесет радова истакнутих српских историчара, између осталих Николе Жутића, Са-

лиха Селимовића, Веселина Ђуретића, Љубинка Милосављевића и других, испишујући своје осврте и приказе.

Теме којима се баве наведени аутори, односе се на питање нових народа и држава насталих из српског етнојезичког супстрата, као што су БиХ и Република Српска. Аутори се баве и историјом, политиком и геополитиком Црне Горе и

положајем Срба у њој, питањима Косова и Метохије, али и питањима српско-руских односа кроз историју до данашњих дана.

Кључно историјско-политиколошко питање Срба на Балкану, сматра аутор, јесте њихово идентитетско питање, односно етнојезичко, културно, вјерско, духовно и геополитичко. Управо о томе, поједностављено речено, расправљају писци чланака које је аутор уврстио у ову књигу.

Суботић је истакао да је са великим задовољством читао поменуто дјело, промишљао, анализирао и исписивао своје осврте и приказе, дјеломичне полемике, са намјером да од тако вриједних и значајних публикација сачини садржајну и истраживачки занимљиву књигу.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

О АУТОРУ КЊИГЕ

Др Момчило Суботић је научни савјетник у Институту за политичке студије. Главни је и одговорни уредник научног часописа Политичка ревија. Уредник је тематских зборника и аутор је више десетина студија које се баве питањима српског националног идентитета, новије политичке историје Срба и балканских (гео)политичких односа. Међу објављеним монографијама издвајају се „Идентитет и геополитичка стварност Срба“ (Институт за политичке студије, 2012) и „Србија и Република Српска: политички процеси и перспективе“ (Институт за политичке студије, 2017).

УРУЧЕНА ПОВЕЉА ЗА ДОПРИНОС У ПРАЋЕЊУ ЖИВОТА И РАДА СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ

Лопушина: Постоји 350.000 топонима који свједоче о српским траговима

На 64. Међународном сајму књига у Београду, на штанду издавачке куће „Прометеј“ из Новог Сада додјељена је специјална повеља др Марку Лопушини за изузетан допринос у вишедесетогодишњем књижевном, публицистичком и новинарском раду праћења живота и рада српске дијаспоре на свим континентима. Повеља је свечано уручена дана 24.10.2019. године у организацији Издавачке куће „Прометеј“, Удружења „Europrogress“ и Удружења дијаспоре „Корени“.

Др. Марко Лопушина се захвалио на овом признању и обећао нове наслове.

– Учинили сте ме бескрајно срећним и мислим да сам ја за ово и радио. Писање књига о нашем народу у расејању је моја мисија. Кад сам постајао новинар, мени је професор Лукач говорио да је мој задатак да информишем народ, да га образујем, а понекад и да га забавим. Ја сам то исувише озбиљно схватио. Покушао сам да у ових осам књига о Србима

у дијаспори све Србе свијета ставим у корице. Издао сам и Енциклопедију српске дијаспоре и ту сам покушао да цијелу планету учиним српском. У припреми су још двије књиге „Срби у Аустрији“ и „Срби у Берлину“. Покушавам да будем присутан свугдје гдје су Срби. У свијету постоји 350.000 топонима који свједоче о српским траговима. Ми тек треба да истражујемо иностранство и да схватимо где смо, шта смо и колико вриједимо.

Част да уручи заслужену повељу Лопушини, припала је председнику Скупштине удружења „Корени“ Миши Ђирићу који је ту част подијелио са пријатељима Зораном Колунџијом власником издавачке куће „Прометеј“, Радомиром Чубриловићем председником удружења „EU progress“, Борком Ђорђевићем доктором из САД, Михаилом Вукасом доктором из Шведске, као и председником Извршног одбора удружења „Корени“ Миланом Гутићем.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

СРПСКИ НАРОД И ЦРКВА У САРАЈЕВУ

На штанду Републике Српске представљене су књиге објављене уз подршку Републичког секретаријата за вјере: Владислав Скарић: Српски православни народ и црква у Сарајеву и Прилози настави српског језика и књижевности VIII, изд. Друштво наставника Српског језика и књижевности Републике Српске.

Жељко Вујадиновић је рекао да сама чињеница да се након једног вијека књига опет штампа јасно је да је њена вриједност велика.

– Скарић је своје студије базирао на темељном, изворном материјалу.

Данијел Дојчиновић, асистент на Филолошком факултету Бањалука је рекао да је посебно задовољство што је овогодишњи број часописа *Прилози настави српског језика и књижевности* посвећен 800-тој годишњици аутокефалности СПЦ, што значи да ће свака школа у Републици Српској да добије по примјерак овог часописа.

ПРЕДСТАВЉЕНА ДЈЕЛА У ИЗДАЊУ ЗАДУЖБИНЕ КНЕЗ МИРОСЛАВ ХУМСКИ

На штанду Републике Српске у Задужбина Кнез Мирослав Хумски представила је књиге: *Рускова књига – Дубровачки ћирилички писар 1395–1423*, приређивачи др Горан Комар и Павле Ратковић, *Средњовјековни споменици Чајничка* аутора др Горана Комара, Угљеше Скока и Синише Ђеке; *Општи лист, тврдошко-савински поменик*, приредили: епископ Атанасије (Јевтић), Горан Комар и Ивана Грујић.

Горан Комар је рекао да је веза између манастира Тврдош и манастира Савина нераскидива. Комар каже да су великим бројем илустрација покушали да покажу православни карактер гробних споменика који су претежно настали у 15. вијеку. Такође је рекао да су имали велики број сарадника, али да је највећи дио посла пао на Синишу Шолака чији је завичај Гламоч. Истакло је и да су многи акти који су послати с временом изгубљени. Један од оснивача Задужбине Кнез Мирослав Хумски у Требињу, Милан Путица рекао је да је задужбина основана 2017. године и бави се прикупљањем ћириличне грађе везане за српске споменике и до сада је издао више књига.

ПРИДВОРИЦА – СИМБОЛ ЗЛОЧИНА НДХ

На штанду Републике Српске представљена је монографија *Придворица – симбол усташких злочина НДХ*, издавач Евроазијски безбедносни форум, Београд 2019.г. Аутори Митар Ковач, Спасоје Мучибабић, Петко Рашевић и Ранко Гојковић.

Проф. др Милоје Пршић, рецензент, исказао је задовољство због добијене прилике да прича о историји српског народа од 41–45. године. Проф. Пршић сматра да је тема врло тешка и показује поштовање ауторима због смелости да пишу другачије од онога како смо до сада учили и радили.

Рецензент, научни савјетник др Драган Петровић као историчар каже да је књига изузетно потребна и неопходна, јер даје врло конкретне податке за простор горње Херцеговине.

– Аутори описују недовољно разрађене странице масовних покоља који су уследили у мјесецима настанка НДХ, док још није био развијен поход на Словенску Русију – рекао је Петровић.

Аутор проф. др Митар Ковач, генерал мајор у пензији, каже да су укрштањем многих докумената о истим догађајима дошли до многих и нових истина.

– Оно што нас све враћа у та несретна времена јесте „братоубилаштво“. Није битно ко је кога убио, већ је битна чињеница да је народ Источне Херцеговине страдао у братоубилачком рату – рекао је Ковач.

Проф. др Спасоје Мучибабић, генерал мајор у пензији каже да су аутори ову књигу писали са циљем да се жртве не забораве

ПРЕДСТАВЉЕНА СТУДИЈА ПРОФ. ДР ДУШАНА БАЊЦА

УЗРОЦИ ТРАГЕДИЈЕ СРПСКОГ НАРОДА КРАЈИНЕ

У Дому војске у Београду представљена је студија *Узроци трагедије српског народа Крајине* проф. др Душана Бањца.

Један од рецензента историчар мр Миле Дакић аутора је описао као човјека који је изникао из народа који се вјековима борио за слободу и опстанак. Као типичног представника генерације која је у свом животу доживјела два ужасна рата занима га истина у коме је стварана, а потом разбијена друга Југославија.

На промоцији су говорили уредник мр Милош Милашиновић, рецензенти проф. др Санда Рашковић Ивић, проф. др Радован Радиновић и аутор пуковник проф. др Душан Бањца.

Модератор је био генерал потпуковник Петар Шкрбић.

Мр Милош Милашиновић је нагласио да аутор у овој студији не позива на освету и реванш према онима који су допринијели трагедији српског народа.

– Боле га све невинне жртве, без обзира на нацију и вјеру, док га жеља за објективношћу спријечава да се додворава било којој страни – рекао је Милашиновића.

Проф. др Санда Рашковић Ивић је оцијенила да је аутор кроз студију желио да

» Душан Бањца и др Санда Рашковић - Ивић

прикаже који су то разлози људског зла које се на тим просторима понављају.

– Писати о психологији народа је врло клизак терен, али ту замку професор Бањца је избјегао из ралога што догађаје о којима је говорио није тумачио догматски – навела је Рашковић Ивић и истакла да је аутор одлично писао о психологији масе. Она је истакла задовољство што књига обилује цитатима њеног оца проф. др Јована Рашковића.

Проф. др Радован Радиновић анализирао је политичко-војну област књиге и навео како се изненадио колико је текст, писан без страсти на осмишљен, рационалан и топао начин.

– Своје одговоре Бањца

је сврстао у 29 поглавља ове студије. Ту се ређају географско-демографски, политички, историјски, социјални, психосоцијални, антрополошки, религијски, међународни, међудржавни, мађунационални војни аспекти и чињенице – рекао је Радиновић и додао да колико год да су људи образовани у овој књизи ће наћи потицаја за нова прегнућа и за нова истраживања.

Да су постојали и дубоко лични мотиви за стварање ове студије потврдио је и сам аутор.

– Када је почео Други свјетски рат имао сам 4 године. Током рата сазнао сам и гледао злочине над мојим најближим. Убили су ми стрица, ја сам то гледао

сакривен у жбуњу. Два ујака су растргали њемачки пси ради тренирања за даље акције. Актери злочина биле су усташе из истог мјеста. Дошао је овај грађански рат, опет међусобни злочини, сада сам био директни учесник на српској страни. Био сам један од тих који је водио рачуна о народу без обзира на вјероисповијест. Читаво трајање грађанског рата био сам са војском и народом. Код представника међународне заједнице доживио сам поквареност, лицемерје и подвале – навео је Бањца.

Увијек су га мучили злочини код истог народа, рекао је Бањца, народа који је само подијељен у три вјере.

– Студија је резултат тимског рада у којој су се нашли наводи појединаца, и радови из научних институција. У студији нема ниједног мога става који није покривен ваљаним индикаторима. Индикатори су узимани из радова научних институција – закључио је Бањца, захваљујући се мр Милошу Милашиновићу, рецензентима проф. др Санди Рашковић Ивић, проф. др Радован Радиновићу и мр Мили Дакићу, лектору проф. Лазару Маџури и Издавачкој кући *Мирослав*.

ДРАГАНА БОКУН

КРАЈИШКИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ ЦЕНТАР ОБЈАВИО РАДОВЕ КОЈИ СУ СТВАРАНИ 30 ГОДИНА

13 КЊИГА БОЖИДАРА БОЖЕ МАЈСТОРОВИЋА

На штанду Крајшког културно-историјског центра могла су се пронаћи дјела новинара и публицисте Божидара Боже Мајсторовића. Књиге да се „оле“ и воле које су неколико дана раније биле представљене у клубу *Тесла*. Аутор је 30 година стварао да би његов цјелокупни опус ове године био штампан и издат у 13 књига/налова: *Quo vadis, civilizација?!*, *За Принципове ћирилице*, *Тајна личке лобање – злочин без казне*, *Ајдуција Каранова*, *ПАРТИЗАНСКИ ПРЕЛАЗИ '43. Антићиротливан свему и свачему*, *(Не)написане (не)истиине*, *Усташанак на Уни и Унцу*, *Партизанска присећања*, *Истините легенде борбе за слободу*, *Универзални незналица*, *Сустреш са ствароцима* и *Теслин српски њоносни народ са пет засебних цјелина*.

У име издавача Мирко Радаковић се захвалио Мајсторовићу, новинару и публицисти из Београда, рођеном 1933. године у селу Кестеновац у Лици, што је баш *Крајшком културно-историјском центру* указао част да објави ове књиге.

Изводе из рецензије ових дјела, које је написао познати лички сликар Будислав Влаисављевић (Будо Модри), са тренутним пребивалиштем у Паризу, говорила је Марија Божич.

„Аутор, на изразито жив, њему својствен начин, описује многе легендарне битке, људе и догађаје на тлу бивше Југославије. Као будном стражару између два

» Мирко Радаковић, Милка Шолаја, Милорад Глушица и Божидар Мајсторовић

миленијума, са својим новинарским пером и фотоапаратом, нису му могли промаћи кључни догађаји из тог драматичног доба, који су трајно „тетовирали“ и напојили његов знатнијељни репортерски дух свестране радозалности“.

Миласав Секулић, генерал некадашње Војске РСК и аутор 25 књига, од којих се посебно издвајају оне из последњих ратова *Југославију није имао ко бранити* – *Врховна команда је издала* и *Книн је пао у Београду* рекао је да је најважније записати истину која остаје будућим генерацијама.

– Имао сам у животу рижету прилику да прегледам готово цјелокупну архиву, ОЗНЕ, УДБЕ, ЈНА до 1987. године, и да видим документ у коме се наводи да је од укупно 26.976 носилаца споменице у Југославији, њих 10.287 било са простора Хрватске. Од тога 800 Хрвата и 9.487 Срба. Такав однос сличан је и у броју погинулих бораца, што јасно говори колико је

ко дао за ослобођење земље 1945. године.

За изглед ових књига и њихову припрему велике заслуге припадају и професору ФДУ Милораду Миши Глушици.

– Познавајући готово пола вијека аутора и знајући шта је све радио, био ми је додатни мотив да уђем у сређивање рукописа писаних на разним папирима и углавном куцаних писаћом машином. Причао је о свему шта је видио, а није желио да испусти ни најмањи детаљ. Мој задатак је био да у неком тренутку све то саберем и уобличим – рекао је Глушица.

Аутор Божидар Боже Мајсторовић је рекао да новинари служе истини.

– Тако је гласила прва реченица у кодексу Савеза новинара Југославије, када сам постао новинар 1954. године, у времену када је Владимир Дедијер биран у чувени Раселов суд. Желио бих да ова мисао буде кредо и водич овог нашег скупа, уз додаток оне наше српске народне поуке

„на луту рану, лут мелем“ – истакао је Мајсторовић.

Размишљања Божидара Боже Мајсторовића говорила је личка пјесникиња Милка Шолаја. Она су се односила на страдање Срба у Јасеновцу и умањивању њиховог броја, од стране Фрање Туђмана и њихових историчара. Поменуте су и јаке безданке у околини Теслиног родног краја, од Јадовна до Пага, гдје су страдале десетине хиљада Срба у првим мјесецима 1941. године. Било је ту ријечи и о Алојзију Степинцу и његовим недјелима током и прије Другог свјетског рата, али и нечасним радњама Владимира Бакарића. За њега аутор каже да је био Титова и лијева и десна рука и да је столовао са истим столом као и поглавник НДХ Павелић. Било је ријечи о томе на који начин су страдали Срби у Гаравицама поред Бихаћа, њих преко 12 хиљада, а само случајношћу и добром вољом једног муслимана, Боже и његов отац не доживјеше њихову судбину.

Мајсторовић је био заљубљеник у Југославију, срећан породични човјек, поносан на своју супругу Машу, кћерку Горицу, универзитетског професора у Америци и си на Јову, који такође тамо живи, али је нашао времена да се појави на овој промоцији. У програму је учествовала мушка пјевачка група *Биро Дрвар-Личка* Калдрма који су ауторовом сину Јови поклонили личку капу.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонијационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонијачку масу чинили су српски ратни ветерани – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски општински из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаци. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајора бивших велепосједа или на ободима старосједлачких

насеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевог која су уочи Другог свјетског рата имале 4.500-5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

8.

Године 1900. послије смрти барона Беле Редла његово имање на мајору Шара и Равно у њемачко-српској општини Станишић, у Бачкој, површине 2.746 к.ј. земљишта наслиједио је његов сестрић барон Рихард Хамерштајн.

Послије завршетка Првог свјетског рата и повлачења границе између Краљевине СХС и Мађарске ово имање било је објекат аграрне реформе и на његовом простору формирана је колонија Алекса Шантића од српских ратних ветерана – добровољаца из Херцеговине (Мостар) и Кордуна (Војнић). Када је у процесу аграрне реформе одузимана земља велепосједа имање је износило 2.847 к.ј, а за потребе мјесних аграрних интересата и колониста издвојено је 1.978 к.ј. земљишта.

КОЛОНИЈУ НАСЕЛИЛИ ХЕРЦЕГОВЦИ И КОРДУНАШИ

Септембра 1921. године из околне Мостара и Војнића дошло је четрнаест породица које су се дијелом смјестиле на Шара мајур у бирошке станове, а дијелом у кирију у српско село Пачир. Помоћ првим насељеницима, као и онима који су касније долазили, дошла је од Буњевца из Бајмока, Лазара Бешлића, који је купио 280 к.ј. земљишта од власника имања Р. Хамерштајна и био први комшија нове колонијачке заједнице. Председник аграрне заједнице на посједу Р. Хамерштајна са Шара мајура код Станишића у Бачкој, Петар Ковачевић извјестио је 23. септембра 1922. године Жупанијски аграрни уред у Суботици да „у нашој заједници има 51 колониста и 40 мјесних аграрних интересата. Уредно примјећујем да ће за кратко вријеме доћи из Херцеговине још око 100 колониста, па да су чак у покрету јер је тамо завладала глад.“ Исти П. Ковачевић 28. октобра 1922. године описао је насељавање колониста на Шара мајур код Станишића: „Као што је познато овогодишња жетва у нашим пасивним крајевима била је сасвим слаба и ради тога свакодневно добровољци – колонисти из тих крајева долазе са фамилијама на додјелу земљу.

Услови привременог становања колониста из Кордуна и Херцеговине били су изузетно лоши на Шара мајуру у бирошким становима, стајама, шупама и чардацима. Колонисти су били смјештени у тјескобним условима. Тек пристигли у Бачку 4. октобра 1922. године тражили су смјештај од Жупанијског аграрног уреда у Суботици, а 16. октобра 1922. године стигао им је одговор „да се смјесте у један стан од собе и кухиње и то 2-3, или више фамилија, што је немогуће јер наше фамилије броје 5-10 чланова“ описали су насељеници свој долазак у привремени смјештај на мајури. „Првих година било је доста смртних случајева, болести и друго“ стајало је у извјештају ревизора Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем, Богдана Прњајића о колонији Алекса Шантића из 1935. године. „Станови су пропусни“ жалили су се колонисти насељени на истом мајуру 28. октобра 1922. године. „Зима је ту, а ми смо извргнути истој и већ смо већином почели побољшати.“ На истом мајуру 4. марта 1923. године колонисти, који су

» Споменик добровољцима у селу

АЛЕКСА ШАНТИЋ

ту провели зиму, писали су Жупанијском аграрном уреду у Суботици да „живе у становима који су штале и магацини, стално обољевају тако да је већ половина обољела... Ако садашње стање остане такво, сви ће обољети од туберкулозе.“

ЗАВИЧАЈНО ГРУПИСАЊЕ

Колонисти из Херцеговине и Кордуна приликом градње новог насеља груписали су се завичајно. Према извјештају Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем до 6. децембра 1933. године у новом насељу Алекса Шантића живјело је 88 колонијачких породица 27 из Лике, Хрватске и Славоније (Кордун и 3 породице из Лике), 59 из Босне и Херцеговине (из Херцеговине), и по 1 породица из Србије и Црне Горе. Колонисти из Кордуна и Лике хтјели су да назову насеље Велебит или Танкосићево, а из Херцеговине, који су били у већини, да се колонија назове Алекса Шантић што је 1924. године и званично учињено. Године 1934. колонија је имала саграђених 85 кућа, а имала је још 39 ненастањених кућишта који су се „издавали“ насељеним колонистима. 17. августа 1939. године Алекса Шантић имао је 107 саграђених кућа са 635 становника.

Према ријечима Филипа Пејовића ревизора Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем од 18. фебруара 1932. године на колонији је „тешко економско стање, жито није плаћено, а оно свиња што су хранили све је поцркало“. Према извјештају Финансијске дирекције Дунавске бановине од 7. новембра 1932. године на колонији још нису утврђени аграрни субјекти и објекти што изазива аграрно-посједовни неред и несигурност код насељеника.

„Раздиоба није извршена, не једанпут, него сваке године настајале су знатне промјене. Насељеници су премјештани са једног посједа на други, једнима је одузимана, другима давана земља, од једне парцеле прављене су две-три и обратно.

Максимум велепосједника мијењао се такође. Цијела колонија има око 3.000 јутара, али се не зна тачно. Не зна се ни број парцела, нити број аграрних интересата који ће дефинитивно овдје бити надјељени.“

У колонији је био већи број ненасељених колониста чије посједи су обрађивали земљаци или рођаци. Станко Милашиновић, добровољац из села Јурге, код Војнића, 22. децембра 1937. године тако је тражио од аграрне заједнице у колонији кредит да „купи земљу оних који се нису населили“ пожаливши се притом да се „земља продаје у бесцјење, а купци су богати људи љекари и адвокати.“

ШКОЛА САГРАЂЕНА 1924. ГОДИНЕ

Колонисти из Кордуна и Херцеговине хомогенизовали су се око питања од заједничког интереса која су се јављала у процесу формирања новог насеља. Школа је као и у другим колонијама била први и основни проблем нове локалне заједнице у формирању. Године 1924. саграђена је школа, учионица са учитељским станом. Године 1932. на колонији је било 129 школске дјецe, а 1934. године 110 дјецe која су похађала школу у двије учионице. Школа је дозидана 1930. године. Градњу школске зграде финансирала је општина Станишић којој је припадала колонија, Бачка жупанија и Министарство просвјете.

Колонија је била удаљена од железничког стајалишта на прузи Суботица-Сомбор 1,5 км. и колонисти су када би се путеве раскванисли имали потешкоћа да до ње дођу. („До станице се мора узимати запрега што је тешко у кишно доба“ Лазар Бешлић, 18. новембар 1932. године). Железничка станица такође је била без магацина гдје би колонисти могли смјештати своје пољопривредне производе. Одлуком среза Сомбор 27. августа 1929. године предат је обласни пут другог реда Алекса Шантић-Каћмар у Мађарској. Општина Станишић 20.

маја 1929. године определијелила је 6.000 динара да би писмоноша два пута недељно долазио у колонију и преносио пошту, и то је чинио Спасоје Танурић, а 17. септембра 1929. године додјелила је 1 к.ј. општинског земљишта за формирање сеоског гробља поред колоније јер су преминули колонисти били сачувањани на православном гробљу у Станишићу. Општина Станишић, такође, 23. новембра 1930. године донијела је одлуку да се на колонији Алекса Шантића установи мјесто сеоског старјешине (поткнеза) који је своју функцију вршио уз плату од 1.500 динара.

НИКОЛА МАТКОВИЋ СЕОСКИ КНЕЗ

Функцију сеоског кнеза вршио је Никола Матковић, добровољац из Богодола, код Мостара, а такође и Ђорђе Гачић добровољац из Житомислића, код Чапљине. У самој колонији општина Станишић формирала је своју чуварску кућу у којој су се налазила два општинска редара, која су долазила у смјенама на по осам дана, ради одржавања реда у колонији, а у једној соби ординирао је општински љекар који је повремено долазио у насеље. Станишић је од колоније био удаљен 13 км, до колоније из општинског средишта водио је друм који је често био подводан и од јесени до прољећа непроходан за становнике колоније. Зато је у случају хитних интервенција у колонију долазио љекар из Бајмока ка којем је водила пруга (цијена возне карте Алекса Шантића – Бајмок 1932. године била је 3 динара, вријеме путовања 9 минута) и два друма. Једно од кључних питања за невелику колонију било је питање снабдијевања здравом пијаћом водом. Зато је 1929. године избушен први артерски бунар, а 1939. године други док су становници колоније имали 90 копаних бунара у својим двориштима 1939. године. Своје производе становници Алексе Шантића продавали су у Бајмоку. Колонисти у Алекси Шантићу у

другој деценији колонијације прилагодили су се простору колонијације и научили обраду земље. Укупно је у колонији било надјељено земљом 141 добровољац, али 18. марта 1933. године 43 њих је давало земљиште у закуп јер вјероватно нису били насељени. Колонисти из Херцеговине били су боље стојећи од насељеника са Кордуна што су ови објашњавали чињеницом да херцеговачки колонисти обрађују и земљиште ненасељених добровољаца, док су насељени Херцеговци тврдили да „су пажљивији, чуварији и зато иду боље напријед.“ Колонија је 1939. године имала 385 грла крупне стоке и 560 ситне, што је био знак да су насељеници у тридесетим годинама 20. вијека знатно материјално напредовали.

Ревизор Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем Ф. Пејовић 1. јуна 1934. године је констатовао да су „на колонији у несугласици којој општини да се прикључе, да ли Станишићу гдје су до сад или Бајмоку који им је ближи.“

ЗА И ПРОТИВ ОТЦИЈЕПЉЕЊА ОД ОПШТИНЕ СТАНИШИЋ

Л. Бешлић земљопосједник упутио је 18. новембра 1932. године писмо Управном одјељењу Дунавске бановине у којем је саобраћајним и економским разлозима, као и разлозима здравствене заштите становника колоније, образлагао потребу да се колонија прикључи општини Бајмок. Биљешник општине Бајмок 7. септембра 1932. године упутио је писмо Среском начелнику у Сомбору гдје је тврдио да од 273 власника имања 72 желе да се прикључе општини Бајмок и закључио да је „прикључење против националних интереса јер су у Станишићу 90% Нијемци, а 10% Срби, а у Бајмоку са двије колоније Рата и Мишићево словенски елемент има 40%. У Бајмоку има преко 3.000 становника, а једна четвртина је упућена на надици и то је један од најтежих проблема социјалне бијеле.“

Председник општине Станишић Паул Кокус у писму од 4. августа 1932. године био је против отцијељења колоније од општине Станишић јер је општина уложила у колонију, а и да се Нијемцима не замјери да радо предају колонисте. „Сеоски старјешина, поткнез, Ђорђе Гачић те 1932. године тврдио је да су колонисти против отцијељења и „да све ово намеће Лазар Бешлић и сви други из Бајмока који су откупили земљу Хамерштајна.“ На име општинског пореза општини Станишић у том тренутку колонисти су доносили 233.507 динара.

Тоша Искруљев приликом свог обиласка колоније обишао је куће Панте Кузмана из Малог Поља, код Мостара, Милана Савића, из Баћевевића, код Мостара, Данила Гачића, из Житомислића, код Мостара, Гаврила Вулића из Мостара носиоца Карађорђевог звјезде, Милана Докића из Купљенског, код Војнића, које су биле уредне, квалитно изграђене и опремљене.

Разговарао је тада са колонијом са Кордуна Милошем Н. Благојевићем и Томом Круљем из Љубиња који је тада имао 88 година. „У раду се не боји младих. Редовно окопава кукурузе, оре, сије, веје“ описао је Т. Искруљев старца.

НАСТАВИТЕ СЕ...

У БЕОГРАДУ СЛУЖЕН ПАРАСТОС ЗА 161 УБИЈЕНОГ СРБИНА, СА ПОДРУЧЈА ОПШТИНЕ ГОСПИЋ

Страдалници се не смију заборавити

У Цркви Светог Николаја, у Борчи, 16. октобра, у организацији Удружења Госпићана *Никола Тесла* Београд, парастос госпићким жртвама, четврту годину заредом, служио је њихов некадашњи парох Славко Стевановић.

Наиме, у периоду од 1981. до 1991. године служио је у Цркви Светог Ђорђа у Госпићу.

УБИЈЕНИ САМО ЗАТО ШТО СУ ПРАВОСЛАВНИ

У својој бесједи је рекао да се ти догађаји не могу заборавити, као што се не може заборавити ни једна жртва.

— Као да је јуче било сјећамо се оних предатних и оних времена с почетка рата. Када смо помислили да смо једном завршили с том прошлотишћу, опет нам се након пола вијека догодило зло. Слично као и 1941. године, када је све било спаљено и уништено, и у јесен 1991. године, онај ко је остао на својим вјековним огњиштима, исто тако је страдао. Сви знамо да никоме нису ништа били ни криви, ни дужни. Напротив, били су то угледни, честити,

» Парастос госпићким жртвама служио је њихов некадашњи парох Славко Стевановић

вриједни и радни људи, и такве су уклонили и склонили само зато што су били Срби православне вјере. Вјероватно би и многи од нас били на овом списку, за чије душе се помолисмо, да смо им били ближе руци. Знамо да нико нема право да било коме узима живот, јер им га није ни

дао. Зато се морамо сјећати наших сродника, јер ако њих заборавимо и ми ћемо брзо нестати. Врло је важно да научимо и своју дјецу да знају ко смо, шта смо и одакле смо, и шта нас је све у прошлости вијеку на том простору снашло — рекао је, између осталог, последњи предатни парох госпићки Славко Стевановић, позивајући присутне да ове трагичне догађаје морамо памтити и никада не смијемо да их заборавимо.

Председник удружења *Никола Тесла* Милорад Ђалић, захвалио се оцу Славку на подршци коју он и ова црква пружају Госпићанима већ четири године приликом организовања парастоса убијеним и несталим сународницима. Ђалић је затим позвао присутне да у сали оближњег парохског дома попију чашицу за покој душа страдалих и на кратко евоцирају успомене на дога-

ђања од августа до децембра 1991. године.

У парохском дому, присутнима се обратио и професор Миле Рајчевић, захваливши се свима, посебно протојереју Славку Стевановићу, што су се одазвали и дошли овдје да одају почаст страдалима, односно да присуствују молитви за упокојене Србе из Госпића.

— Сви ми који се крајем августа 1991. године, не нађосмо са оне стране мостова, остали смо живи. Нажалост, велики број наших пријатеља, наших рођака, трагично је завршио. Прва жртва је био Јово Вујиновић, трговац из Дивосела, убијен 7. августа 1991. године. Највише људи страдало је од 16–18. октобра, када нас је хрватска власт позвала да дођемо у Госпић на своја радна мјеста. Многи су нажалост прихватили тај позив и вратили се. Међу њима и Ђорђе Калањ, замјеник окружног јавног

тужиоца са супругом Мирјаном, Бранко Штулић, судија Окружног суда, Радмила Диклић, директорица представништва *Генералштаба*, Радмила Станић, професорка Госпићке гимназије, Радован Бараћ из поште, Симо Кљарић, новинар, Милан Пантелић, директор Метеоролошке станице Госпић, његова супруга Анђелка и ћерка Мирјана, и многи други. Углавном, циљ су им у тим тренуцима били интелектуалци, виђенији људи, нешто слично као 1941. године. Наравно, они су сви побијени на звјерски начин, неки и спаљени, а за неким се још увијек трага — истакао је професор Рајчевић.

ПУБЛИКОВАТИ ФОТОГРАФИЈЕ СТРАДАЛИХ

Он је рекао да је данас веома мало Срба у Госпићу, а у околним селима се могу на прсте набројати. Он је указао на потребу да се направи де-

таљан списак свих погинулих са подручја тадашње општине Госпић у Грађанском рату 1991–1995. године.

Дјелимичан дио тог посла обавио је Ђорђе Пражић за период од августа до децембра 1991. године. По овом списку, на коме се налази 161 Србин, њих 125 су били цивили, а 36 припадници војних формација, односно 123 мушкарца и 38 жена, отац Славко је служио молитву за упокојене.

— Изучавајући све што се дешавало те крваве јесени у Госпићу, дошао сам до података који су и мене изненадили да су Хрвати убијали и своје људе. Зато не чуди оно што су радили Србима, а већина оптужби се односила на то да су имали радио станице. Међутим, нигдје нема доказа да је бар једна радио станица пронађена. Очигледно да је то само био изговор, а прави разлог њиховог страдалиштва је био само тај што су били Срби православци — закључио је Пражић, и предложио да би можда било добро наћи фотографије свих побијених људи и публиковати на сајту удружења Госпићана.

У спонтаној расправи у којој су, поред Рајчевића и др Никола Жутић, Јовица Кртинић, Милорад Ђалић, донесен је закључак да би требало да се оформи радна група која би урадила за почетак прилоге за зборник о свим овим, али и ранијим догађајима који се односе на живот Срба у Госпићу.

Данас, по ријечима Миле Рајчевића, у Госпићу Срба има мало. У околним српским селима готово да их и нема или се могу набројати на прсте. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ХРВАТСКА ЗАМКА ЗА КОМШИЈЕ

— Госпић је, августа, септембра, октобра 1991. године, био град авети. Само у тих неколико мјесеци, 161 мјештанин Госпића, српске националности, више није био међу живима. Домицилни Хрвати су се „мудро“ досјетили, па су позвали Србе који су већ били напустили Госпић да се врате на своја радна мјеста. Када су дошли они су их покупили из њихових станова, склоништа, радних мјеста, а неке су чак из аутомобила извлачили на улицама, трпали у камионе и одвозили на разне стране. Једну групу су одвели у Житник према Смиљану и тамо су их стрељали. Друга група је одведена у Перушић, тамо су их држали дан, два у затвору и онда су их одвели у Липову Главицу код Широке Куле и ту пострељали — рекао је професор Миле Рајчевић о тадашњим догађањима, за *Српско коло*, један од оних који је из ранијих искустава српског народа извукао поуку и оглушио се о позив да се врати у Госпић.

У МЕМИНСКОЈ СЛУЖЕН МОЛИТВЕНИ ПОМЕН ЗА СТРАДАЛЕ СРБЕ 1941. ГОДИНЕ

Сјећање на српске жртве Банијског трокута

У Цркви Св. Николе у Меминској служен је молитвени помен и сјећање на пострадале Србе Банијског Трокута који су пострадали у злочиначкој акцији Јасеновачких усташа 06.10.1944.

У присуству бројних вјерника родбине пострадалих, пријатеља из околних села, Сиска, Костајнице, Београда и др. и чланова Вијећа српске националне мањине општи-

на Хрв. Дубица и Суња. Молитвени помен служио је Славиша Симаковић, протојереј костажничко-дубичке парохје.

Он се захвалио свима који су учествовали у уређењу порте цркве, и радова око крста и другим активностима.

Након молитвеног дијела присутнима се обратио председник ВСНМ општине Хрв. Дубица Ми-

линко Симић и говорио о политици истребљења Срба.

— Геноцид над Србима у Трокуту плански је изведен тако да Срба не буде на територији од Уне до Саве и са друге стране правац Костајница—Суњ. Подручје Трокута је значајно јер је Славонија близу других дијелова Баније и Босне и то је био најкраћи пут који је служио за снабдијевање партизана. Ту су и важне жељезничке пруге. Из околних Трокута 06.10.1944. успјело је да избјегне око 7.000 Банијаца на слободну територију. Банијци Трокутчани су спашени благодарношћу брзој интервенцији партизана у пробоју обруча код Горњег Хрстовца. Најжешћи сукоб између партизана и усташа био је код села Кострићи — рекао је Симић и додао да су многи спас нашли на слободној територији, али многи су се разбољели од тифуса.

— Избјегли народ се вратио у Трокут тек у мају 1945. по завршетку рата на своја згаришта. На њима су затекли необрани кукуруз и то је била једина храна. Повратници су почели са градњом малих кућица за смјештај које су називане бајте. Толико да се гла-

ва склони — рекао је Симић питајући се да ли су појединци који су починили недјела имали осјећај гриже савјести.

— С обзиром на размјере зла које је почињено према Банијцима у Трокуту у ком је само у акцији почетком октобра 1944. убијено и одведено у логоре много људи, овај злочин је геноцид. Организовање злочина преузела је локална и највиша власт у НДХ у сарадњи са штабом Макса Лубурића. Круг одговорних је широк јер не обухвата само његове творце и извршиоце злочина, већ и оне који су прећутно давали подршку и нису се супростављали злочину. Након

злочина приграбљена је имовина Срба у корист појединаца и НДХ. Убијањем дјеце бржије се долази до имовине — закључио је Симић.

Он је додао да је идеја потомака пострадалих да се подигне и прикладни споменик. Због недостатка података о размјерама злочина, потребно је истражити овај догађај и остварити увид у расположиву документацију да би се бар приближно евидентирали пострадали, на чему ради Милан Рак из Словинаца.

Симић се захвалио председнику ВСНМ општине Суња Пери Кузмановићу који је лично финансирао израду крста и остале радове.

ДУГО ПЛАНИРАН ЗЛОЧИН

Усташка злочиначка акција започела је 06.октобра 1944. Тог дана су усташке моторизоване јединице *Брзи склоп* из Јасеновца потпомогнути локалним усташама и усташама са Дубичких Кечана опколиле Трокут Дубица—Костајница—Суња—Дубица и нападе 17 трокучанских српских села: Живаја, Шаш, Словинци, Крастреши, Папићи, Јасеновачани, Чапљани, Побрђани, Миминске, Раусовац, Доњи и Горњи Хрстовца, те српске дијелове села: Тимарци, Утолица, Мрачај, Церовљани, Новоселци. У тој акцији, убијено је, похватао и отпремљено у логоре Јасеновац, Дубичке Кречане, Стазу и других мјеста преко 1.200 Срба. Након покоља опљачкана је и уништена имовина. Спаљено је око 1.500 кућа и нешто више помоћних објеката. Уништено је 6 школа, 3 трговине двије цркве. Након одвоза покретне имовине приступиле су двије екипе усташа, једна је полијевала бензином куће и остале објекте, за њима је ишла друга екипа усташа која је палила. Крајем септембра 1944. године Јасеновачке усташе су у акцији *Црвени Бок* нападе Црквени Бок, Стрмен и Ивањски Бок и побили 200 становника, а остале одвели у јасеновачки логор гдје су побијени. Главни мотив напада је плачка имовине, уз изговор да из тих мјеста пријети опасност за напад на јасеновачки логор.

ОДРЖАНО ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ ДРВАРЧАНА У БЕОГРАДУ

Дрварчани захвални матици за помоћ

Дрварчани који живе у Београду више од две деценије се окупљају на завичајним вечерима у организацији Удружења Дрварчана, па је тако било и ове године, 11. октобра у хотелу Јуџославија.

Вече је отворила група *Кайи завичаја* који су својом пјесмом вратили сјећања онима који су још дедесетих у избјеглиштву напустили свој родни крај. На почетку програма, присутнима се обратио председник Удружења Дрварчана у Београду Стеван Бањац који је изразио задовољство редовним одзивом Дрварчана, и истакао циљ заједничког рада у Удружењу, а то је да се друже, помажу једни друге, а такође да помогну свој родни крај колико то могу.

БАЊАЦ: ПОДРЖАЊЕМО СВАКУ АКЦИЈУ У ЗАВИЧАЈУ

— Као завичајно непрофитно и нестраначко удружење грађана своје активности смо у 2019. години усмјерили на културно-просвјетну сарадњу са завичајем, па је тако између осталог ове године реализована акција набавке књига за библиотеку Основне школе *Дрвар*, набавке роло завјеса за вртић *Мајка храброст*, те реализацију националне екскурзије за ђаке Основне школе *Дрвар* и предавање професора др. Милорада Дешића на тему *Српски језик и ћирилица данас* које је било намијењено наставницима српског језика и ученицима школа Дрвара и околних мјеста. Удружење нема амбицију да се бави политиком, али има амбицију да окупила Дрварчане и њихове пријатеље са идејом да помогнемо првенствено дјеци у нашем завичају — рекао је Бањац истичући да удружења грађана немају велику моћ и утицај, али ће као становници и грађани Републике Србије апеловати и тражити од надлежних државних органа да се сваке године више и озбиљније укључе у проблематику живота Срба у Федерацији БиХ.

» ЧЛАНОВИ УПРАВНОГ ОДБОРА УДРУЖЕЊА ДРВАРЧАНА У БЕОГРАДУ СА МИОДРАГОМ ЛИНТОМ: Миленко Савић, Стеван Бањац, Горан Манојловић, Младен Бабић, Горан Родић и Горан Боснић

» Стеван Бањац

— С тим у вези поздрављамо и врло смо захвални председнику Вучићу и Влади Републике Србије на помоћи коју су прошле и ове године упутили у Дрвар и остале општине у Босанској Крајини, али истовремено сматрамо да је вријеме да Република Србија конституише и оформи једно стално државно тијело или канцеларију које ће се озбиљно, плански и систематски бавити проблемима Срба у Федерацији БиХ и региону јер само на тај начин може се спријечити евидентан и неумољив тренд нестајања Срба у Федерацији. Ми ћемо као грађани Републике Србије увијек бити у нашу државу и увијек бити спремни да се укључимо у акције које се тичу помоћи нашем завичају, али истовремено очекујемо од наших земљака, рођака и пријатеља који живе у Дрвару да они креирају здраве акције и иницијативе у које ћемо се ми укључивати, а које ће допринијети бољем и квалитетнијем животу нашег народа у Дрвару и околини — поручио је Бањац.

» Петар Видаковић

ЛИНТА: ПОТРЕБНА СИСТЕМСКА ПОМОЋ

Скупу је присуствовао председник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије Миодраг Линта.

— Дрварчани су, као и други Срби из западно-крајишких општина и шире протјерани са својих огњишта. Почетком овог вијека изгледало је да ће Дрвар бити скоро исти по броју становника као и прије рата, међутим, последњих година започео је процес иселавана. Због тога је помоћ народу Дрвара, која је стигла од Србије и председника Вучића у овом моменту важна — навео је Линта. Он је посебно истакао да је потребно да Србија оснује Министарство за Србе у региону које би се се свакодневно и систематски бавило рјешавањем бројних проблема Срба у Федерацији, Хрватској и другим државама региона.

Гости завичајне вечери Дрварчана били су још и представници Удружења Дрварчана из Бањалуке и Но-

» Неда Тодоровић

вог Сада, као и Завичајног удружења Срб из Београда, Удружења Граховљана и пријатеља Грахова из Београда, Удружења Петровчана, Удружења Огњена Марија Ливанска и Удружења Гламочана из Београда.

ВИДАКОВИЋ: УКЉУЧИТИ МЛАДЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

За *Српско коло* говорио је члан Управног одбора Удружења Дрварчана из Новог Сада Петар Видаковић који је истакао да за скоро деценију свог рада Удружење спроводи бројне хуманитарне активности са акцентом на помоћи родном крају и људима из Дрвара којима је та помоћ најпотребнија.

— Ми Дрварчани се посјећујемо од Београда, преко Новог Сада, Бањалуке, па до Дрвара. Имамо своја периодична дружења у свим овим градовима, али најдраже нам је кад се окупимо у родном крају. Тако је било у септембру на планини Клековача код Дрвара, гдје смо читав викенд имали дружење. Осим завичајних вечери, ор-

ганизујемо и ликовне колоније гдје су умјетници из Војводине одлазили у Дрвар, а затим те слике продавали и новац од продаје давали у хуманитарне сврхе за помоћ породицама у Дрвару. Помагали смо и спортске манифестације у Дрвару, затим угостили смо дјecu из завичаја на екскурзији у Новом Саду... Дакле цијелокупан рад усмјерен је на помоћ Дрвару. Наш циљ јесте да се окупилимо да се нове младе генерације се упознају и знају ко су, одакле су и да сви заједно радимо на очувању културне баштине свога завичаја — објаснио је Видаковић.

НЕДА ОДУШЕВИЛА ЕТНО ПЈЕСМОМ

Својом пјесмом и раскошним гласом Дрварчанине је одушевила оснивач и руководилац етно пјевачке групе *Царза* из Дрвара Неда Тодоровић која је за ову прилику специјално дошла из Дрвара.

— Остале чланице су биле спријечене да дођу и жао нам је због тога, јер смо редован гост на завичајним вечерима код наших земљака у Београду. Представници Удружења су били код нас на нашем недавном концерту у Дрвару и са њима одлично сарађујемо — рекла је Неда која за себе каже да се пјевањем бави аматерски иако је наступ доказао да је велики професионалац када је етно пјевање у питању.

— Пјевањем се бавим 17 го-

дина. Након избјеглиштва у Бањалуку, када сам се вратила у Дрвар, почела сам у оквиру КУД-а Мире Лукач. Љубав према традицији, изворном пјевању карактеристичном за крајишке крајеве привукла сам и једну млађу групу дјевојака и дјечака средњошколског узраста углавном и тако смо се осамосталили и већ три године заједнички наступамо. Назив групе *Царза* је симболичан с обзиром да је царза назив допри-наше женске Уначке ношње, сукње, која је направљена од вуне и специфична је за наш дрварски крај — објаснила је Неда говорећи о условима рада своје групе.

— Тешки су услови, финансије су отежавајућа околност за опстанак, али ми имамо снажну вољу. Нашем осамостаљивању изван КУД-а у коме смо наступали допри-нијела је и подршка КУД-а *Извор* из Накова (Кикинда), са којима дуго сарађујемо — испричала је Неда.

Своје поздраве и писмо Дрварчанима у Београду послале су начелница општине Дрвар Душица Рунић, као и начелница Источног Дрвара Милка Иванковић, које нису биле у могућности да присуствују скупу.

У наставку завичајне вечери Дрварчанине је забављао бенд *Браћа Вашалић* из Дрвара.

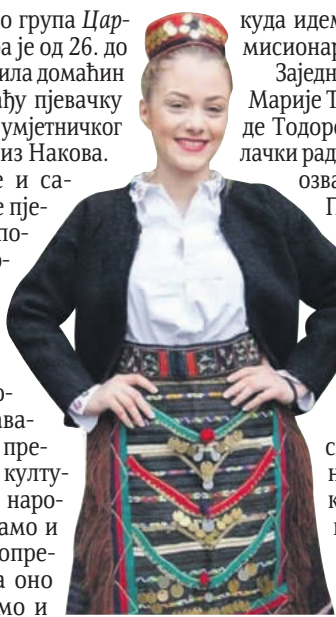
Водитељка програма била је Невенка Даниловић.

ВЕСНА ПЕШИЋ

ВЈЕРА, НАДА, ЉУБАВ: Концерт пјевачких група из Дрвара и Накова

Пјевачка етно група *Царза* из Дрвара је од 26. до 29. септембра била домаћин и угостила млађу пјевачку групу Културно умјетничког друштва *Извор* из Накова.

Упознавање и сарадња ове двије пјевачке групе започела је 2016. године, и од тада до данас само се развијала и напредовала. Њихово вишегодишње зближавање, кроз љубав према духовности, култури и традицији народа ком припадамо и борбом са самопрепознавањем за оно шта смо, ко смо и

куда идемо, представљају праве мисионаре и анђеле незаборав.

Заједничку жељу Данила Раце, Марије Тубин (КУД *Извор*) и Неде Тодоровић (*Царза*), да прегалачки рад подигну на виши ниво и озваниче га потписивањем

Повеље о међусобној сарадњи и пријатељству, подржала је група ентузијаста, родитеља и пријатеља, који су се активно укључили у организацију овог пројекта.

Препознавши истинску вриједност и допринос очувању традиције и културе ове двије младе пјевачке групе, одушевљен идејом, своју несебичну помоћ је понудио и реализовао на-

челник Сјевернобанатског округа Никола Лукач, те допутовао у Дрвар да и својим присуством то потврди.

Није изостала подршка ни начелнице општине Дрвар Душице Рунић, са којом имају веома добру сарадњу и подршку. Свечаној церемонији

потписивања Повеље и заједничком концерту који је услиједио, на позив организатора, одазвали су се и присуствовали конзул Републике Србије Предраг Митић, представници свештенства Епархије бихаћко-петровачке, председник Удружења Дрвар-

чана у Београду Стеван Бањац, српски министри у Влади Кантона 10, начелници општина Босанско Грахово, Гламоч, Источни Дрвар, Дри-нић и многи други.

Уз благослов епископа бихаћко-петровачког и рмањског Сергија, пред пуном портот молитвеног Храма *Свешти Сава*, концертот *Вјера, Нада и Љубав*, уначком долином заплвила је њихова пјесма. Пријатним тоновима духовних, изворних и пјесама из косовског опуса, одушевили су све присутне. Срећни што се налазе на истој страни свијета дароваше нам концерт за незаборав.

Организаторима овога несвакидашњег догађаја, пуног емоција, највећа награда је аплауз и подршка којом ћемо испратити и њихове следеће замисли, а знамо да ће их у будућности бити.

СВЕТЛАНА ЗЕЉКОВИЋ

У НОВОМ САДУ ОДРЖАНО ШЕСТО ВЕЧЕ СРБА КОЊИЧАНА У СРБИЈИ

АПЕЛ ЗА ДОВРШЕТАК ГРАДЊЕ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА У БРАДИНИ

Дан уочи великог хришћанског празника Свете Петке, у ресторану Хотела Нови Саг у истоименом граду, након године паузе, по шестом путу се окупили Срби из Коњица, који су се подсетили родног града у коме данас живи тек 260 Срба.

Након химне Боже правде, др Миодраг Манигода казивао је стихове пјесме о Коњицу аутора Нова Кртолице, једног од оснивача Удружења Срба из Коњица, који је са још једним од оснивача Чедом Манигодом, у периоду између два сабора, отишао у вјечност.

Присутни свештеници Лазар Манигода, Ратко Савић и парох коњички Милан Бужанин у молитвама поменули су њихова имена, као и свих осталих пријатеља удружења, који су у задње двије године напустили овај свијет, закључујући листу са недавно преминулим академиком Љубомирком Зуковићем и пјесником Божидаром Глоговцем.

Да ће лик и дјело омиљеног пјесника и филозофа дуго остати међу Херцеговцима потврдио је и овај скуп, јер је на видео биму приказана поема *Србија*.

ЛАЗАРЕВИЋ: НЕ СМИЈЕМО ЗАБОРАВИТИ КОЊИЦ

Као и претходних година, скуп је поздравео Милорад Мишо Лазаревић, домаћин вечери и предсједник удружења Срба из Коњица и њихових потомака и пријатеља у дијаспори. Он је у свом говору подсетио на велика страдања Срба Коњичана.

– Данашње и будуће генерације расуте по читавом свијету не смију да забораве шта се све дешавало српском народу коњичког краја кроз историју, јер биолошки за неколико година у нашем крају више нас неће бити. Ми можемо опростити, али заборавити не смијемо никако – поручио је Лазаревић који је подсетио да је ово удружење формирано 2013. године са жељом да се завичај сачува и учврсте везе Коњичана са црквом и матицом.

– Добрим дијелом ове циљеве смо остварили, обилазимо наш завичај у вријеме вјерских празника и богослужења. Доласком свештеника Милана Бужанина на чело наше парохије у задњих 10 година отпочела је обнова свега што је ратом уништено. Захваљујући њему и помоћи вјерног народа обновљене су наше цркве, капеле, гробља, подигнута разна обиљежја. Наше удружење је у свему томе активно учествовало и дало велики допринос, тако да данас заједно можемо бити срећни и поносни – рекао је Лазаревић посебно поздрављајући оца Милана.

Лазаревић је подсетио и на недавно обновљену и освештану Цркву Светог Петра и Павла у селу Борци која је посвећена страдању браћи Петру и Павлу Голубовићу. Они су заједно са родитељима у јулу 1992. године страдали од стране припадника тзв. Армије БиХ.

Лазаревић је позвао земљаке да помогну у новом

» Мишо Лазаревић

пројекту, а то је градња парохијског дома цркве у Брадини.

СВЕШТЕНИК БУЖАНИН: ОБНАВЉАМО ПАРОХИЈУ

Поздраве херцеговачког владике Димитрија и земљака из Коњица пренио је свештеник Милан Бужанин. Он је истакао да у његовој парохији данас живи 260 Срба.

– Драго ми је да се састајемо у Новом Саду, као и у Требињу и осталим мјестима, али ипак најљепша су дружења у Коњицу крај наших лијепа цркава у Брадини, Челебићима, Борцима, у Коњицу, Јабланици, Бијелој, Блацама...

Отац Милан је рекао да ће обновљена Црква Светог Петра и Павла у Борцима бити централно мјесто окупљања.

– Наредни велики пројекат на коме радимо је обнова цркве и капеле у Рибарима, али тренутно је најзначајнија изградња парохијског дома у Брадини. Овај објекат је захваљујући помоћи добрих људи из цијелог свијета скоро завршен, а у организацији много је помогао Мишо Куљанин – рекао је отац Милан и поздравио присутног Драгана Ђокића као највећег појединачног донатора.

Отац Милан је рекао да је Влада РС подржала његову идеју да се у Брадини, Борцима, Челебићима и Коњицу направе четири меморијална објекта која ће подсећати на српско страдање.

– Не смијемо заборавити

да су људи настрадали у Блацама, које због тешке приступачности некад заборављамо – поручио је отац Милан благословећи окупљене.

ЛИНТА: УДРУЖЕЊЕ ЗА ПРИМЈЕР

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта подсетио је да су у претходним ратовима Срби из Коњица, као и многи други прекодрински Срби, доживјели страдања библијских размјера.

– Удружење Срба из Коњица и њихових потомака у дијаспори на челу са предсједником Мишом Лазаревићем и сарадницима може да буде примјер много већим и бројнијим удружењима како се завичајност доказује на дјелима. Помажући обнову цркава Срби из Коњица чувају српско име и свој завичај – рекао је Линта који је изразио жељу да се у Србији формира министарство које би систематски помагало Србе у региону, као и да се изгради меморијални центар који би био посвећен свим српским жртвама геноцида у злочиначкој НДХ.

ПОЛОГОШ: 14. ЈАНУАР ДАН СРБА ИЗ КОЊИЦА

У име братског Удружења Срба Коњичана у РС окупљенима се обратио и народни посланик скупштине РС Зоран Пологош. Он је позвао све Коњичане у Србији да помогну рад овог удружења, јер без матичне општине, управо

су овакви скупови једини начин да се родни крај не препусти заборава.

Пологош је подсетио на активности Удружење Коњичана из Републике Српске који већ пету годину у континуитету на разне начине помаже завичај.

– Стигли смо и да учинимо захвалнице љекарима из Ниша који су основали прву ратну болницу на подручју српске општине Коњиц у Борачком језеру, а одржали смо и 8. хуманитарно вече Коњичана у Требињу – рекао је Пологош и подсетио да је почело суђење за ратне злочине у Коњицу почињене над Србима.

– Бићемо присутни на суђењима и пружити сваку врсту помоћи свједоцима савјетодавну, правну, финансијску, обезбјеђење, превоз... Тражићемо и помоћ Срба из дијаспоре, јер је то борба свих нас у борби која ће да докаже да су и Срби жртве овог рата – рекао је Пологош. Он је позвао окупљене земљаке да уколико им је потребна нека помоћ да се слободно обрате и Удружењу Коњичана у РС.

– Наредна година је изборна и имамо велику прилику да изаберемо српског одборника у Коњицу. Он би био од велике помоћи свима нама, а посебно оцу Милану, а за то је неопходна јединствена подршка свих Срба Коњичана гдје год се налазили – поручио је Пологош.

Он је позвао све земљаке да се у што већем броју окупе на празник и славу Светог Василија Великог у Коњицу 14. јануара када ће се подијелити пакетићи за сву српску дјецу у Коњицу и Јабланици.

– То је дан Срба из Коњица и важно је да свака породица прилогом помогне рад наше коњичке парохије како би остала. Желим да се што чешће окупљамо, да то наставе и наши потомци и да никад не заборавимо ко смо, шта смо и одакле смо – закључио је Пологош.

Госте је поздравио и академик РС проф. др Милован Пецељ који је своју професионалну каријеру започео у Коњицу.

НАЈМЛАБИ ОДУШЕВИЛИ

У програмском дијелу гости су били одушевљени наступом дјечјег народног оркестра КУД *Светозар Марковић* из Новог Сада који су чинили Војин Лазаревић (кларинет), Саша Змијанац (хармоника), Урош Кнежевић, Лука Лазаревић (гитаре) и Катарина Поповић (вокал).

Првакиња Србије Тара Лабан је присутне одушевила својим програмом на виолини. Дух традиције донио је Војин Радојичић пјевајући уз гусле и свирајући фрулу. У забавном дијелу програма је бриљирао Богољуб Бошковић са својим *Боле бендом* из Гајдобре.

Програм је водио увијек надахнути водитељ Миливоје Бештић. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

Одржано треће Сијело Калиновчана

Иове јесени Господње 2019. поштоваоци свога рекла и поријекла, своје родне груде, сабраше се у Београду и одржали духовну мобу Калиновчана – Загорана.

Све док носимо завичај у себи ми га нећемо заборавити, ма гдје били. Сабор је био и Господу мио јер га је отац Остојић Милорад благословио. Здравичар Раде је мушки наздравио – све је душе разгалио. Гуслар Јокичевић је мајсторски гуслама гудио и са лакоћом завичајне емоције разбудило.

Телеграм подршке нашем витезу, генералу Ратку Младићу прострујило је у сваком присутном бићу. Пјевали су са Загорја момци, играло је срце у дјевојци. Прави дамар они су нам дали и све су нас распјевали.

Многи су се и у коло хватали. Оркестар је дивне пјесме плео, нема оног ко није био весело. Хвала свима који су нам дошли, а на идуће сијело у још већем броју пошли.

Живи и здрави били,
И вазда се веселили!

М. ЛАЛОВИЋ

» Данијел Банић, Бранислав Пухало, Миленко Продановић, генерал Светозар Андрић, Дарко Младић, Милан Кнежевић, Стеван Иванишевић, Мијат Банић, Душан Косановић

Асоцијација војних ветерана Србије додијелила признање Младићу

Миле Продановић предсједник Асоцијације војних ветерана Србије учинио је Велику плакету, највеће признање које ова организација има генералу Ратку Младићу, плакету је примио његов син Дарко.

Он је рекао да живимо у времену у коме борци немају статус какав заслужују, али да његовом оцу Ратку веома значи што га ратни другови не заборављају.

– Значи му чињеница да људи након свих ових година се са њим саосјећају и сјећају

се времена када су се борили и цијене дјело које је остало иза свих њих заједно – рекао је Младић. Осврнуо се и на очево здравствено стање.

– Суштински стање је непромијењено. Посљедице које је имао од срчаних и можданих удара су узеле свој данак. Погрешно лијечење у дугом периоду такође је доста оштетило његово здравље. Ипак, он се држи јуначки и снага његове воље га највише одржава у животу. **ДРАГАНА БОКУН**

ОСВЕЋЕН ТЕМЕЉ ХРАМА СВЕТОГ СПИРИДОНА У ПЕТРИЊИ

Након 28 година од минирања Храма Св. Спиридона Чудотворца, на празник Св. Мученика Калистрата, 10. октобра 2019. године освештан је темељ Храма Светог Спиридона у Петрињи.

Овај храм дијелио је мученичку судбину свога народа и за своје 234 године постојања три пута је до темеља разаран. Као фондице из пепела подиже се и по четврти пут, а прву донацију за његову обнову у износу од 17.000 долара уплатили су расељени Крајишници окупљени око УКС Прело из Чикага.

У својству домаћина, епископа горњокарловачког Герасима дочекао је протојереј Саша Умићевић, парох петрињски са најмлађим члановима КУД-а Звуци Баније. Чин освештања обавио је уз саслужење протосинђела Атанасија (Гатала) из Епархије сремске, архимандрита Наума (Милковића), протојереја-ставрофора Радослава Анђелића, архијерејског намјесника карловачког, протојереја-ставрофора Славише Симаковића, пароха коштајничког, протојереја Миле Ристића, пароха топличког, јереја Бранка Сантрача, пароха коларићког, јереја Горана Каламанде, пароха глиског и ђакон Будимира Кокотовића из Карловца епископ Герасим.

Епископ Герасим је поручио „да ће овај храм бити мјесто сабирања, проповиједи Јеванђеља и љубави“.

– Изградња светог храма за православне Србе значи и један вид сигурности и наде да се стање увелико промијенило у односу на некадашња времена – поручио је владика Герасим.

Након чина освештања, трудом вриједних парохијанки, за све присутне припремљено је послужење. Радост данашњег дана увеличао је и наступ најмлађих чланова КУД-а Звуци Баније из Јабуковца.

ЗАВРШНИ ГРАЂЕВИНСКИ РАДОВИ НА ХРАМУ У СЈЕНИЧАКУ НА КОРДУНУ

У селу Сјеничаку на Кордуну у току су завршни грађевински радови на обнови Српског храма Преподобне мати Параскеве – Свете Петке. Ове јесени на вањском дијелу цркве урађени су цокла, постављени цјевоводи за одводњу оборинских вода, бетонирана стаза око цркве и постављена надстрешница изнад степеништа на улазу. У унутрашњем дијелу постављена је кошуљица и припрема за плочице, бетонирано степениште према звонику, осликан иконостас, глетовани и окречени унутрашњи зидови.

Ови послови на завршетку храма финансирани су добровољним прилозима мјештана из цијелог свијета у износу око девет хиљада евра и новцем Горњокарловачке епархије и општине Ласиња. На листи приложника су Милош Пругинић из Тивта, Кордунаши из Чикага, а више од 20 одазвало се акцији прикупљања прилога коју је у Њемачкој спровео Перо Чекелиш. Ова фаза радова биће завршена постављањем плочица које финансира Миле Рудан из Канаде, док се тражи донатор за постављање каменних плочица на улазним степеницама. Већи дио радова извели су добровољно мјештани Раде Шкаљац, Мркаљ, Љубан Падежанин, Милић Мркаљ, Зоран Јурас, Милош Царевић Демо, Миња Наход, Борис Бијелић и други. У самим радовима је учествовао и надлежни свештеник Радослав Анђелић. Процјењује се да је укупна вриједност урађеног посла близу 15 хиљада евра.

Обнова српске Цркве Свете Петке у Сјеничаку почела је 2011. године донацијама приложника из цијелог свијета. Црква је на 300. годишњицу 2015. била стављена под кров, након чега су успјели радови на унутрашњем и спољашњем уређењу, а прикључена је и струја. Протекле године је за храмовну славу откривена и спомен плоча српском филологу и pjesнику Сави Мркаљу (Сјеничак 1783–1833 Беч). Управо је у тој цркви овај реформатор српске Бирилице стекао прву писменост. Као и до сада, средствима приложника, црква би се наредне године требала опремити са инвентаром и намјештајем како би се за следећу славу Свету Петку храм освештао. И ову српску цркву усташе су у НДХ запалиле почетком 1942. године, након чега је срушена. На постојећим темељима Сјеничарци су кренули са обновом 1989. године и узидали зидове, а због рата радови су настављени тек послје више од двије деценије.

С. ДАНЧУ

ОБИЉЕЖЕНА ГОДИНА ДАНА ОД УПИСА ПЈЕВАЊА УЗ ГУСЛЕ НА УНЕСКОВУ ЛИСТУ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА ЧОВЈЕЧАНСТВА

ОД ИСКОНА ДО ВЈЕЧНОСТИ

У организацији Савеза гуслара Србије 22. октобра 2019. године је у великој свечаној сали Коларчеве задужбине одржан концерт под називом *Од искона до вечности*.

Захваљујући подршци Министарства културе и информисања, организатор се својски побринуо да на достојанствен начин уз пробране гусларе и репертоар обиљежи годину дана од уписа пјевања уз гусле на Унескову репрезентативну листу културног наслеђа човјечанства.

Једна од најзаслужнијих за упис пјевања уз гусле на Унескову репрезентативну листу културног наслеђа човјечанства етномузиколог др Данка Лајовић Михајловић је као аутор сценарија дала посебан печат овој вечери.

На особен начин публици су представљени извођачи, као и пјесме представљене у програму који је презентовао глумац Небојша Кундачина.

БОГАТ РЕПЕРТОАР

Овај концерт увео је још неке новине и подигао досадашње стандарде. Наиме, публика је, по први пут на једној оваквој манифестацији, имала прилику да на великом екрану током програма, поред назива пјесме и извођача прати пажљиво селектиране тематске илустрације.

Први је на сцену изашао један од водећих гуслара своје генерације Вељко Ђурановић који, не само да је осјетио укус великих успјеха, него и кроз рад у жирију тежину оцјењивања колега.

Ђурановић је за ову прилику извео пјесму *Бановић Страхинија* из које је одабрао онај дио у ком је Бан представљен кроз ријечи његовог некадашњег роба, старог дервиша, који је портрет Бана, јунака и – прије свега – човјека, уоквирио чувеним стиховима: „Помало је такмијех јуна-

МИНУТ ЋУТАЊА ЗА ЗУКОВИЋА И ГЛОГОВЦА

У молитвеној тишини одата је дужна пошта академику Љубомиру Зукловићу и pjesнику Божићу М. Глоговцу који су се давно уписали у бескрајни љетопис из свијета гусала и епске поезије.

» НАЈМЛАЂИ УЧЕСНИК ПРОГРАМА: Гуслар Ђорђе Павловић

ка, ка што бјеше Страхинићу бане!”

Као најмлађи учесник представио се даровити Ђорђе Павловић из Куле који је своје гусларско умијеће усвојио од оца Љубомира.

Казивао је одломак из почетног дијела пјесме *Цар Лазар и Царица Милица* која не описује само полазак у Косовски бој, већ говори и о братско-сестринској љубави, а прије свега – о достојанству и чести.

Међу младим гусларима, за које се може рећи да су сазрели као умјетници, посебно мјесто припада Максиму Војводићу из Подгорице. Овај младић од само 19 љета непрестаним напредовањем, ширењем репертоара и радом на свом умјетничком изразу и личности већ је стигао да се окити титулом Савезног побједника. Публици се представио завршним дијелом пјесме *Урош и Мрњавчевићи* у којој је је знаменити Вуков пјевач, старац Рашко, проговорио о неслози као узроку пропасти српске државе, усмјеравајући се и на породичне односе, на су-

коб оца и сина – краља Вукашина Мрњавчевића и Марка Краљевића.

Етномузиколог, проф. Бранко Тадић окупио је пјевачку групу *Виговдан* која његује пјесму са свих српских простора. За ову прилику одабрали су пјесму приповједног карактера *Јел слободна, царе, јосиодаре* из Жегара у Книнској крајини.

Публика је потврдила да веома цијени посвећеност и талент гуслара Милана Мрдовића, који је поред класичног музичког образовања умјетнички обликован захваљујући мајчином увођењу у свијет епске пјесме и очевом усмјерењу ка пјевању уз гусле. Мрдовић је извео одломак из пјесме *Женидба Милића барјакџара* која говори о нестварној љепоти Љепосаве, дјевојке „из рода уроклива“, која није дар него проклетство.

Славко Јекнић пјевање уз гусле промовише на различите начине, а посебно је ангажован на преношењу знања гусларском подмлатку. Љубав према гуслама усадио је и својој дјечи, па је његов син Никола један од младића на којима почива будућност овог инструмента у Србији. Јекнић се представио стиховима из циклуса ускокних народних пјесама *Ројство Јанковић Стојана* која описује јунака

који се, након дугог лутања, враћа у дом и затиче на свадби своје жене. Ову пјесму неки пореде са Хомеровим епом и називају „српско Одисеја“.

Талентована Катарина Гојковић је технике традиционалног сеоског пјевања учила у граду, ослањајући се на снимке старих извођача. На веома особен начин отпјевала је пјесму „Књигу пише турски царе“, која освјетљава лик кнеза Лазара.

Искусни и награђивани гуслар Драшко Малићан је извођењем *Мојковачке бишке* која описује борбу српског народа у Србији и Црној Гори из Првог свјетског рата дотакао душу сваког посјетиоца у сали. Аутор ових римованих стихова је значајнији еписки pjesник новијих времена, Радван Бешировић Требјешки, који је много пута истицао како је све што је у животу написао – приложио гуслама.

Концерт је завршен наступом истинског посвећеника гуслама Саше Лакетића који је својим примјером доказао да је дружење са гуслама љевовита и окрепљујућа активност. Публика је уживала у пјесми *Вук Мандушић и везир Ђурић* коју је написао један од великих аутора Живојин Ђукановић Звицер. Ова пјесма описује фиктивни сусрет Вука Мандушића и Фазила Мустафе-паше Ђурићлића који је имао свега 11 година када је чувени ускокчи харамбаша отишао у легенду.

ОДГОВОРАН ОДНОС САВЕЗА

Овим концертном Савез гуслара Србије још једном је потврдио одговоран однос у очувању пјевања уз гусле као дио најрепрезентативнијег музичко-фолклорног наслеђа Србије.

Највеће задовољство имала је можда не тако многобројна, али искрена и права гусларска публика. Између бројних спортских приредби те вечери и актуелног Сајма књига, своју пажњу и вријеме повјерили су мајсторима струна који су на најбољи могући начин узвратили.

Док је гусала, биће и Срба!

Т. ЂОРОВИЋ

Хумана Рада Корда из Нових Бановаца

Да и даље постоје хумани људи, говори примјер Раде Корде из Нових Бановаца. Наиме, ова Далматинка која је 1995. године у Олуји дошла из Книна у ово сремско насеље, власница је пекаре, која се разликује од осталих у коју смо ушли. У централном дијелу стоји провидна кутија, која одмах упада у очи, а на којој стоји занимљив натпис: „Бакшиш прилог за дјецу која нису добила парице за ужину. Дјецо, тражите слободно. Парице у кутији су за вашу ужину“.

У току дана Рада сахрани и по више од 10 малишана, углавном оних лошег материјалног стања.

– Волим да помогнем, јер увијек се сјетим себе када сам

» Књињанка Рада Корда у Србију дошла са кофером и троје дјеце

била дијете и кад нисам имала. Кроз причу са ћерком Андријаном дошла сам на идеју да отворимо пекару. Онда смо на приједлог Андријанине пријатељице Марице Берић ставиле кутију, која је ту већ годину

и по дана. Све смо уредно пријавиле у СУП, како не би било сумње да се то, не дај боже, не злоупотребљава – прича Рада Корда и додаје да су малишани у почетку стидљиво питали за новац.

– Кад им кажем да то није ништа и да слободно узму за ужину, ослободе се. Има дјеце која немају родитеље, једног или оба. Има и оних чији родитељи заиста немају новца. Нема особе која је ушла у пекару, а да није оставила неки динар. Има чак и дјеце која ставе кусур. Нема већег задовољства и среће кад видиш захвалност и осмијех на дјечјем лицу – каже Рада.

Рада Корда и њена породица избјегли су почетком 90-

тих година из Задра у Книн, да би послје четири године у Олуји морали пут Србије.

– Са једним кофером дошла сам у Србију са троје дјеце, Николином (1983), Андријаном (1987) и Николом (1991). Иако сам имала положен возачки испит нисам била искусни возач, али сам морала силовати прилику да дозем дјецу из Книна. Био је тежак долазак у непознато. Радиле смо и супруг и ја. Ја сам 15 година свако јутро путовала у Београд, гдје сам на Бајлонијевој пијаци имала тезгу. Није било нимало лако, али корак по корак успјели смо – каже Рада, која има шесторо унучића, које учи да буду добри људи. **БАНИЈА ОНЛАЈН**

БАШТИНА КРАЈИШКИХ СРБА

5.

Пише: др Љиљана Стошић

САКРАЛНА БАШТИНА

Пројекат Завичајног удружења **Сава Мркаљ** из Новог Сада, **Баштина крајишких Срба**, биће приказан у пет наставака, од јуна до октобра, а обухватиће неколико области: историју, фолклор, књижевност, етномузику и сакралну баштину. У сваком од наставака биће приказан извод из текстова који много шире обрађују наведене области, а који ће до краја године бити објављени у књизи **Баштина крајишких Срба**. Циљ пројекта је да се кроз историјски оквир, од 16. вијека до данас, широј јавности представи и приближи материјална и нематеријална културна баштина крајишких Срба.

Баштина српског народа у Сјеверној Далмацији и Западној Славонији је последњих деценија и столећа толико окрњена и располућена, да се њени дијелови остали на терену и привремено измјештени у цјелини више не могу реконструисати. Без националне државе и институција, српска културно-умјетничка баштина била је на овим просторима током већег дијела своје историје под окриљем и старањем Српске православне цркве, због чега је претежним дијелом – сакрална. Суштински и идејно везана за националну културу из које је потекла, она носи и видљиве наслага владајућих стилских покрета и културних образаца држава, империја и регија у којима је настала, што је у умјетничком погледу чини неповновјивом и неизмјерно драгоцјеном.

ДАЛМАЦИЈА

Као и другдје, и овдје су споменичке цјелине осниване на принципу континуитета, што значи да је православни живаљ на подручју далматинског залеђа градио светиње још од X вијека на либурнским и римским остацима из античког доба или већ освешћеним мјестима из старохришћанских и рановизантијских времена. Османлијско преузимање власти од Млетачке републике (1420–1521) на око 150 година и поновни пад Книна под Турке (1668) доводи до укидања бискупија и повлачења првобитног римокатоличког становништва на јадранску обалу и острва, када се велики број Срба на званич Морлацима, Власима или Моровласима из Херцеговине, Босне и Србије досељава у Книнску крајину, Буковицу и Котаре, доведени до велике етничке промјене на тлу Далмације. Слично великом избјегличком таласу из 1539, до другог масовног помјерања српског становништва у предјеле дуж границе између Венеције и Турске, долази пошто је ова територија поново припала Млечима (1683–1684). У прво вријеме, у приморским градовима грчки православни елемент преваже над српским, да би преко привремене симбиозе, од XVIII вијека поручивање и израда умјетничких руковорина прешла у српске руке. У периоду између XVII и XX вијека, грчком импорту из Венеције и са јонских острва који никад није јењавао, придружују се украјинско-руски иконопис и богослужбене књиге, а онда и оне штампане у Бечу и Пешти.

Највећи број православних храмова у Далмацији одликује се изузетном скромношћу и неупадљивошћу, који су се од околних збијених стамбених кућа од камена у крашком амбијенту, споља разликовали само полукружним светиљштем на истоку – апсидом, и малим кровним носачем за звона на pročелу – звоником „на преслици“, испод којег је једини архитектонски украс окулис или розета. Веће и више куле-звонике типа јадранских кампанила подижу у периоду од краја XVIII и прве половине XIX вијека само манастир Крка, црква Светог Илије у Марковцу и храм Светих Кирика и Јулите у Карину, да би репрезентативнији храмови почели да се граде тек у другој половини XIX вијека. Облик и величина православних богомоља одраз је и карактерологије динарског човјека и материјалних могућности невелике парохијске заједнице („чета мала али одабрана“), али и посљедица турске забране подизања звоника и оглашавања звонима. У црквеној порти или повише манастира подизана су православна гробља са надгробницима од оних са мање-више разлисталим крстом и водоравним каменим плочом до луксузних породичних гробница и капела. За разлику од сеоске, градска културна баштина крајишких Срба чешће одура од традиције, попримајући елементе савремених западноевропских стилова, што подразумева и њихову постепено ланцизацију. Након формирања првих православних општина у приморским градовима у XVI вијеку, њихова црквена здања се више пута дограђују, преграђују, обнављају и преправљају, па их умјесто стилског јединства одликује мноштво западноевропских градитељских елемената од ренесансе и барока до класицизма и неостилова.

На првобитно онијим дрвеним олтарским преградама са престоним редом и царским дверима, могло је да се нађе и по више десетина икона Богородице, Христа, Свете Тројице или појединачних светитеља, великомученика, арханђела, ратника, апостола и старозавјетних пророка са сценама житија, Великим празницима и композицијама Христових Чуда и Мука. Као и цијела архитектура црквенских здања, и композициони склоп иконостаса обично чини више цјелина насталих у различитим временима – итали-критске, грчке, српске или украјинско-руске прове-

» Манастир Ораховица са црквом посвећеном Светом Николају, чији први помен потиче из XVI вијека

нијенције, касније додатно уклопљених, уступљених или поклоњених оближњим црквама и метосима. Иконе су израђиване у техникама темпере на дасци и платну или уља на платну. Неке од манастирских и црквених ризница крајишких Срба посједују антологијске збирке икона и других црквено-умјетничких драгоцености које се убрајају у најбогатије у Српској православној цркви и у Хрватској (манастир Крка, Задар, Шибеник, Дубровник, Скрадин, Дрниш).

Од нешто мање од стотинак регистрованих споменика српске културне баштине у Сјеверној Далмацији, три су дрвени манастири из XIV вијека (Крупа, 1317; Крка, 1350; Драговић, 1395), три су новопроглашена (Лазарица на Далматинском Косову код Книна, основан 1940, оживио 2008. као метох манастира Крке, Оћество код Книна са црквом Света Недјеља, од 2005. женски манастир, Црногорци, црква Светог Василија Острошког код Имотског подигнута 1988, проглашена за манастир 2005, још није оживио, али има храм, земљиште, грађевинску дозволу и идејни пројекат за манастирски комплекс са монашким конацима), док су остало православне богомоље у петнаестак градова (Бенковац, Вис, Дрниш, Дубровник, Задар, Книн, Корчула, Метковић, Обровац, Опuzен, Синь, Скрадин, Сплит, Шибеник). Такозване усочке или хајдучке цркве налазе се у више десетина варошица, насеља, села и раштрканих засеoka (Баљци, Билишане Горње, Биљане Горње, Биовичино Село, Бискупија, Бителић, Бјелина, Братишковици, Бругуд, Брибир, Брођанац, Велушић, Врбник, Врлика, Голубић, Дицмо, Добропољци, Дуба, Ђеврске, Ервеник, Жагровић, Жегар, Зеленград, Зелово, Ивошевици, Имотски, Ислам Грчки, Јагодња, Кањане, Карин, Кашии, Кистање, Коларина, Коњеврате, Косово, Кричке, Кула Атлагића, Лишане Тињске, Марковац, Медвиђа, Миочии, Мирање, Мокро Поље, Нос Калик, Островица, Отишић, Отон, Пађене, Плавно, Полача, Пољница, Радљевац, Радошић, Радучић, Смоковић, Стрми-

ца, Тепљух, Трибањ, Церање, Цетина, Чиста Мала).

Српски средњовјековни манастири су у Сјеверној Далмацији – уском географском подручју које се протеже од мора између Задра и Шибеника, према залеђу – ка Велебиту и Лици на Западу, и према Динари и Далматинској Загори на Истоку. Ови крајеви су средином XIV вијека (1348–1355) припадали Јелени Немањић Шубашић, полусестри цара а и удовици Младена Шубића, облачног господара Омиша, Клиса и Скрадина. Прилике под којима се развијала српска култура у Сјеверној Далмацији биле су тешко сношљиве – становништво је високим брдима донекле било заклоњено од ратних пустошења али је истовремено било сурово одсјечено од своје матице. Све везе са најближим српским црквеним организацијама (херцеговачком, зетском, дабробосанском епископијом) биле су често кидане због непрекидних ратова са Турцима. Карловачким миром (1699) Млечани проширују власт и на унутрашњост Далмације, па у црквеном погледу читава област потпада под власт Филадельфиског архиепископа са сједиштем у Венецији. Због немирне границе са Турцима, подручје Сјеверне Далмације се још у XVIII вијеку називало „тронећом“ Далмације, Лике и Босне.

СЛАВОНИЈА

Од свих регија у Хрватској, подручје Западне Славоније је са највише трајно страдале сакралне баштине крајишких Срба.

Најранија досељавања православног живља у Славонију везана су за сремске деспоте Бранковиће. Кћи Ђурђа Бранковића, Катарина (Кантакузина), удала се 1434. за хрватско-славонског бана, грофа Улриха Цељског који Србе из Деспотовине распоредује као војну посаду на својим имањима. Насеља православних хришћана у Славонији увећавају се у периоду између 1467. и 1470. године влашком рајом избјеглом из Босне и Херцеговине. Српске колоније образују се од 1469. када деспот Вук Гргуревић Бранковић добија од

угарског краља Матије Корвина скоро цијелу Посавину од Сиска до Старе Градишке. Главни задатак 20.000 пресељених Крајишника био је да бране границу од Турака, за шта су 1481. добили Указ Угарског сабора за ослобађање од плаћања десетка католичком свештенству. Ова насеља у Славонији додатно се попуњају након пада Београда (1521) под турску власт новим избјегличким колонама из Србије и Срема. После освајања султана Сулејмана Величанственог и опсаде Беча (1529), у пограничним крајевима остаје пустош. Ради обраде земље, прехране становништва и јачања државних прихода, Османлије у ове области доводе колоније из Србије и Босне, називајући их Власима, Расцима или мартолозима. У једном тренутку српски граничари на овом подручју чине већину, добивши уз аутономију (Мала Влашка у Доњој Славонији) и обавезу да стражаре према граници са Угарском и учествују у даљим освајачким походима турске војске. За сталну граничарску службу били су ослобођени од плаћања десетка и кметских дажбина. Истовремено, и цар Фердинанд предузима одбрану пограничних области према Турској, формирајући плаћеничке трупе од Срба-усока који су се показали као одлични и одлучни борци у Словинској Крајини (Горња Славонија). Оснивање српских манастира у Славонији почиње одмах након пада ове области под Турке (1543), а већ по њиховом повлачењу спаљују се и прве православне цркве-брвнаре и полубрвнаре. Четири преостале српске православне цркве-брвнаре у Билогори биле су споменици културе нулте и прве категорије. Године 1991. Доња Рашеница је минирана, Раствовац је поливен бензином и спаљен, а Мали Зденци и Доња Ковачица су разваљене и похаране. На Доњој Ковачици су последице 2000. извршени конзерваторско-реставраторски радови на дрвеном своду, дрворезбареном иконостасу и иконама, а и Мали Зденци се данас убрајају у сачувану српску сакралну баштину у Славонији. Будући да по-

тиче с краја XVI и почетка XVII вијека, Доња Ковачица је један од најстаријих преосталих ранобарокних храмова крајишких Срба. Већина малих једнобродних цркава, почевши од XVIII вијека, типски се гради са полукружном апсидом на истоку и са масивним четвороугаоним прислоњеним звоником на западу храма. У турској Словинској Крајини оснива се прва српска црквена организација – Пожешка епархија, чији је главни духовни и црквени центар био у манастиру Ораховица.

Данас је у Пакрачко-славонској епархији пет манастира: Ораховица (1592), Пакра (1697), Дреновац (1719) и Света Ана (1730), од којих је Јасеновац, са црквом Рођења светог Јована Претече – новоустановљен (2000).

Изглед стотинак некадашњих српских парохијских богомоља данас углавном оставља аветињско-сабласни утисак, будући да су разрушени и запустели (Бастаји, Батињани, Бијела, Богиевци, Врховци, Граховљани, Дољани, Јабланац, Кобаш, Кукуњевац, Латинавац, Ловска, Мацуте, Машић, Медари, Набрђе, Обрадовци, Слобоштица, Смуде, Стара Градишка, Субоцка, Торањ, Цјепидлаке, Чечавац, Шњегавић) или полуразрушени (Гређани, Кореничани, Лисичине, Мартинци, Обријеж, Пака, Ратковац, Чаглић, Човац). Неколико њих је обновљено (Воћин, Гаћиште, Драговић, Миклеуш, Слатина, Уљаник) или се обнавља (Градина, Градиштина, Дреновац, Кусоње, Лончица, Окучани, Пакрац, Пожега, Рајић, Рогољи). Има и оних који на мјесту некадашњег храма имају само дрвени или метални крст (Добровић, Сува Млака, Топоље), звонару (Старо Петрово Село), црквицу (Буковица, Славонски Брод), бетонске темеље за нову цркву (Бенковац), капелу са звоником (Борова, Врбовљани), парохијски дом на темељима (Бодиграј) или Споменик жртвама фашистичког терора (Шуметлица). Доста српских православних храмова на овом подручју је бесповратно уништено (Боломаче, Бучје, Давор, Каменска, Клиса, Клокочевић, Нова Градишка, Пакленица, Пуклица, Ратковица, Сирач, Слатиник, Смољановци, Смртић, Чаге). Тако би и остало да не постоје раштркани и неизучени али сачувани архивски подаци и инвентарске књиге. Само неколико храмова се одржава у пристојном стању (Брестовац, Дарувар, Катинци), са првобитним црквеним мобилијаром из XVIII вијека или каснијим. Мало је њих сачувано (Имсовац, Капелна, Мељани) или у новије вријеме санирано (Михољач). Још рјеђе је нова замијенила стару цркву (Кућанци, Мединци, Трештановци, Тројеглава) или је нека остала недовршена (Млака). **КРАЈ**

СВЕЧАНА СЈЕДНИЦА УДРУЖЕЊА 6. ЛИЧКЕ У ЗНАК СЈЕЋАЊА НА 20. ОКТОБАР 1944. ГОДИНЕ

Обиљежено 75 година од ослобођења Београда

Поводом обиљежавања 75 година од ослобођења Београда, у Другом свјетском рату (20. октобра 1944. године), 16.10.2019. године у Дому РВМИ Београда одржана је Свечана сједница коју је Удружење 6. Личке самостално реализовало у оквиру Програма *Ко историју заборавља, она му се понавља*, подржаног од стране Града Београда, Секретаријата за социјалну заштиту.

Вељко Жигић је прочитао пригодан реферат о борбама за ослобођење Београда када је погинуло 2.953 борца НОВ, од којих 243 борца Шесте личке дивизије.

– Једини командант дивизије који је рањен у једној бици је Ђоко Јованић у Београду. Јосип Броз Тито је поводом тридесетогодишњице ослобођења Београда 1974. рекао „на улицама Београда омладинци и омладинке, готово дјеца, гинули су у вријеме када су највише вољели да живе, не слијепи и авантуристички већ дубоко увјерени да се боре за нешто што је много више, него што су њихови животи. За слободу свог народа и свога града”.

На скупу је био и учесник битке за ослобођење Београда Зденко Дупланчић који је присутнима по данима испричао како су текле акције.

– 13. октобра продужавамо од Младеновца ка Београду. Руси иду цестом, са моторизацијом, а ми попрјечним путем који води ка Авали. Борбе за Авалу водимо са Русима.

Дупланчић је нагласио да сљедећи дан избијају на Бањички вис, Нијемци су им пружали снажан отпор. У освит зоре 15. октобра избијају на Аутокоманду и оданде избијају на Карађорђево парк.

– Задатак наше бригаде је био да послије Авале, иде Славија, Скупштина, Скадарлија и Калемегдан. При улазу у сам град, настојало се да се град што мање руши. Помогли су нам грађани и омладина Београда водећи нас кроз улице показујући гдје су се Нијемци утврдили.

Шеста личка дивизија је заузела Сарајевску улицу! 17. и 18. октобра нај-

» Марија Обрадовић уручује захвалницу за СУБНОР Србија; у позадини Вељко Жигић

жешћи окршаји су се водили на Скадарлији.

Послије деветодневних тешких борби, 20. октобра 1944. ослобођен је Београд, главни град Нове Југославије. У осам часова ујутро савладан је и послије дњи њемачки отпор. Брзим продором партизанских и совјетских снага заузет је мост на Сави чиме је отпочело наступање у Срем. Једна бригада Прве пролетерске и две бригаде Шесте личке и дио совјетских снага прешле су Саву и отпочеле борбе за Земун и Бежанијску косу.

22. октобра јединице Шесте личке дивизије уз садејство са 13. Пролетерском бригадом и совјетским јединицама, ослободиле су Земун, а 23. октобра и Батајницу, да би наставиле пут за Срем – Сремски фронт.

Из Удружења су подијелили и захвалнице поводом 75. годишњице ослобођења Београда, председница Удружења Марија Обрадовић је уручила захвалнице Секретаријату за социјалну заштиту Града Београда, СУБНОРУ Србије, СУБНОРУ Града Београда, СУБНОРУ Војводине, СУБНОРУ Савски венац, Савезу Срба из региона, *Српском колу*, Удружењу бораца Седме банијске дивизије, Удружењу осме кордунашке дивизије,

Крајишким бригадама, МПГ Банија, генералу у пензији Андрији Рашети, Бори Ерцеговцу, Светомуру Атанацковићу, Душанки Лукић Хавел, Ненаду Бјелушу, СНП Конто д.о.о.

У име председништва ГО СУБНОР Београд Бора Ерцеговац је честитао јубилеј 75. година од ослобођења Београда.

Присутнима се обратио и председник СУБНОР-а АП Војводина који је уручио повеље Удружењу 6. Личке пролетерске дивизије Никола Тесла и генералу пуковнику Андрији Рашети.

Представник Миролуб Васић републичког одбора СУБНОР-а пожелио је свима прије свега здравље.

– Било је право богатство и задовољство данас слушати све учеснике. Шеста личка јесте дика своје роду, али се не спомине, чија је она. До 1943. тамо нема никог сем Срба. Прославила је и Лиду и себе. На самом крају се обратио генерал пуковник Андрија Рашета.

– Шеста личка може са правом да каже да није само личка него југословенска. Увијек је захваљујући њеном руководству нашла право рјешење.

У програму су учествовали МПГ Банија и гуслар Никола Ђапић.

ДРАГАНА БОКУН

СЈЕЋАЊЕ НА РАДЕТА ПУТНИКА – РАЈКАНА

Раде Путник – Рајкан био је народни умјетник и члан Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Београда. Рођен је у Гвозданском, општина Двор на Уни, 1949. године.

До грађанског рата у Хрватској (1991) радио је у РО *Славијатранс* Петриња – служба набаве. Након *Олује* избјегао је у Србију. По традицији породице од младих дана бавио се музиком. Био је свирач на тамбури – тројици, цимбулама, хармоници и двојницама. Врло успјешан пјевач изворне народне музике, а посебно ојкаче.

Са сестром Савом има посебне заслуге на очувању овог традиционалног пјевања Срба Баније. Снимио је сам или са сестром више ЦД – ова и других тонских записа. У склопу Завичајног удружења Банијаца у Београду активно је пјевао у мушкој пјевачкој групи на бројним наступима. Као врстан свирач и пјевач био је предмет истраживања етно – музиколога и композитора проф. др Димитрија Големовића. Такође, о његовој пјевању ојкаче остао је и запис у књизи *Пјевај, ори, прозоре отвори*, Ненада Грујичића (2017). Поред наступа био је активан члан Управног одбора Завичајног удружења Банијаца. Преминуо је у Београду 9. октобра 2018. године и сахрањен 16. октобра 2018. на Бежанијском гробљу.

КРАЈИШНИЦИ БАЛОТАЊЕ ДОНИЈЕЛИ У НИШ

Око 60 породица из Хрватске и Босне и Херцеговине живи у предграђу Ниша, Паси пољани. Тамо је тренутно настањен и Зоран Вујанић Вујо који је дошао на идеју да окупи своје пријатеље и комшије, своје земљаке и направи турнир у бојању.

– Дошли су пријатељи из Ниша, Краљева, Крушевца. Дружили смо се сваки викенд. Многи су доносили домаће производе од куће. Било је чак и љешњака из Лике. Како нам је Вујанић рекао његов циљ је био да се окупљају, друже, да се сложе. Има планове и да саграде мању цркву и уреде игралиште за дјецу.

Иако је турнир ревијалног типа, ипак ваља напоменути да су Нишлије однијеле сва три мјеста, односно Балоташки клуб *Крила Крајине* из Ниша.

Д. БОКУН

У Батајници по седми пут одржан скуп мјештана Биљана Горњих

Марко Дукић се и ове године потрудио да у Батајници као и претходних шест окупи своје земљаке из Биљана Горњих.

– Желим да поздравим све наше земљаке који се након ратних дешавања стицајем околности тренутно налазе широм свијета у Канади, Аустралији, Америци... Посебно бих поздравио комшије који данас живе у Биљанама Горњим и чувају наша огњишта. Њима је најтеже јер воде велику битку како би сачували наше гробље и Цркву Светог Ђорђа. Захваљујем се и свима вама који одлазите доле и помажете им у томе – истакао је Дукић у поздравној ријечи.

Прије почетка забавног дијела дружења у Батајници, у тамошњој цркви, мјештани Биљана Горњих, присуствовали су парастосу умрлим, несталим и погинулим Биљанчанима у рату од 1991–1995. године, као и свим онима који су преминули између два сусрета. Минутом ћутања и одавањем почаси, почео је и други дио дружења коме је присуствовало више од 180 мјештана и њихових потомака.

Ово дружење представљало је прилику да се присутни подјете старих обичаја, како би их пријели на млађе, да размјене искуства са разних страна гдје Биљанчани тренутно живе, а на крају, и да се они млађи и међусобно упознају.

» Марко Дукић

Подјетили су се како се играло, пјевало и веселило у Буковици, Равним котарима и наравно, у Биљанима Горњим и њиховој околини. Почело је тако што су пет-шест „мушкадина” с букарком у руци, као у некадашње вријеме, након напорног рада, или духовних светковина, сјели и запјевали наздрављајући једни другима.

Одиграло се и коло уз пратњу усних хармоника или како их Биљанчани зову цитаре и тамбурице. Кренули су најприје старији, да би се у коло касније хватили и млади. Није изостала ни пјесма коју су редом започињали и жене и мушкарци.

Сјетили су се и заиграли коло, како су најавили „бирајмо се,

бирајмо...”. Из оног времена кад су се двоје младих гледали преко кола, а онда једно друго бирали и прошетали у колу. За то вријеме старији су их пажљиво посматрали и гледали да ли ће им се пар свидјети, прије свих чланови породица, поготово ако су „шетачи” у колу били пред женидбом.

Након тога, у добром расположењу, пјевало се и играло до касних вечерњих часова уз крајишку музику. Марко Дукић се захвалио и свим спонзорима, мада их није набрајао, јер је било и оних који нису жељели да им се помиње име и позвао све присутне да се наредне године окупе у још већем броју.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

СРПСКЕ ОД ПАМТИВЈЕКА

Село Биљане Горње је удаљено 16 километара сјеверозападно од Бенковца (Сјеверна Далмација) и кроз читаву историју било је насељено искључиво српским становништвом. Према ријечима Марка Дукића, тада опустјело село, ускоци браћа Стојан и Завиша Јанковић, населили су номадима из Лике. Прва презимена која се након 1670. године појављују у Биљанима Горњим су били Опачићи, Дукићи, Гагићи, Лацмановићи и Остојићи. Црква Светог Ђорђа је саграђена давне 1537. године, а проширио је и доградио Завиша Јанковић чије је тијело и сахрањено у њој. Хрватска војска је цркву демолирала 1995. године, међутим, Биљанчани нису заборавили на своју светињу, па су добровољним прилозима, прикупљеним широм свијета, помогли у њеној обнови, као и уређењу мјесног гробља. Биљане Горње до последњих ратних догађања вазило је за једно од богатјих и напреднијих села у Равним котарима. Према попису становништва из 1991. године, забиљежено је 1.056 становника, од чега је било 1.033 Срба, 2 Хрвата, 2 Југословена и 19 осталих. Након етничког чишћења у операцији *Олуја*, село је опустјело, те је у њему, по попису 2001. године, живјело тек 59 људи, укључујући и придошле Хрвате који су нелегално запосјели куће и имања избјеглих Срба.

ОДУЖИО СВЕ ШТО ЈЕ ТРЕБ'О, ОВЈЕРИО ПАСОШ ЗА НЕБО НА СТОТИНЕ ХЕРЦЕГОВАЦА ИЗ БЕОГРАДА ИСПРАТИЛО СВОГ ПЈЕСНИКА

Последње путовање Божидача М. Глоговца

Мала сала Коларчеве задужбине била је претијесна да у њу стану сви они који су дошли на комеморативни скуп посвећен вољеном херцеговачком пјеснику и филозофу Божидару М. Глоговцу.

Управо ту, на истом мјесту, прије нешто више од године, 21. јуна 2018. године Божидар је уприличио промоцију свог животног дјела *Пасош за небо*. Комеморативни скуп је почео аудио записом у коме су се чуле завршне ријечи тада изговорене Божидарове бесједи.

— Шта би Руси да немају Пушкина, хладни Енглези да није било Бајрона, Шпанци без Лорке, Италијани без Петрарке, Индуси без Тагоре, Арапи без Омара Хајама и шта би Срби да нема Његоша. Да ли би она славна епопеја *Пробод Солунској фронти* био толико славан да није пјесник Милутин Бојић кликтао „стојте галије царске“. Тим великанима нисам достојан ни воду носити и ако ћете мене с ким поредити, упоредите ме са оним попом Мићом из *Горској вијенци* кад замуцкује и каже: „Ка је, да је, о њему се бавим. Ко ће боље, широко му поље!“

УНУКА ЋЕ НАСТАВИТИ БЕДОВИМ ПУТЕМ

О свом ћеду Божу говорила је његова унука Сара Симић.

— Е мој мили ђеде, ниси ти мени никада рекао да тебе људи оволико воле... Ја сам знала да ти њих волиш и да волиши да окупљаш људе и бесједиш. Ево и окупио си их кака никада до сада, али ја бесједим умјесто тебе. Они сви плачу. Сви до једног. А ја их гледам и чудом се чудим. Ја их не разумијем зашто они плачу и помало се љутим. Оплакују се кукавице, пропале, људи који су протраћили свој живот, људи који нису ништа створили и иза себе оставили — рекла је Сара описујући какво је богатство иза себе оставио Божо.

— Оставио си изванредну жену Смиљану која је својих 55 година живота била твој вјерни сапутник и родила ти троје дивне и успјешне дјеце Милована, Милицу и Богдана. Оставио си нас четворо Иву, Филипа, Давида и мене, твоје унуче, твоје потомке који никада неће заборавити чији су. Оставио си писане ријечи твојој најмилијој Херцеговини и свим Херцеговцима и Србима широм свијета. Оставио си иза себе толико добрих пријатеља који су данас дошли да ти укажу последњу почаст. Поносни су што су те познавали и што си био њихов пријатељ! И ми најмилији твоји смо поносни што кроз наше вене тече твоја крв! Научио си нас шта значе ријеч част, поштење и да је најважније да никада не изгубимо образ! — рекла је Сара, која је дала завјет да ће наставити ђедовим путем.

— На дан мог рођења написао си најдивније стихове овог свијета за мене, а један

дио каже: „Од једне до друге Саре то сам за сада ја!“ Ето мили ђеде, то и јеси ти! Једна те је створила, а друга ће тек да створи и говорићу твојим потомцима из какве куће потичу и да треба тиме да се диче и поносе. Фалићеш ми ђеде... Panta Rei, како си ми ти стално говорио!

Све тече, све се мијења и све бива борбом. Носићу до последњег свога даха поносно име твоје мајке, а тада знам да ћеш ме чекати на неком бољем мјесту, раширити руке и рећи МИЛУША МОЈА, волим те заувјек, ђеде мој — завршила је своју бесједу Сара, док су многи брисали сузе.

РАТКОВИЋ: НОСИО ЈЕ БРИГУ ЗА ЦИЈЕЛИ СРПСКИ РОД

Жарко Ј. Ратковић, председник Удружења Требињаца *Јован Дукић* у Београду, које је и организовало комеморацију подсетио је на ријечи са пјесникове промоције: „Зовем се Божидар М. Глоговац и ово М ми је важно из два разлога. Први је да се не побркам сам са собом, а други што сам поносан на свог оца Милована који је кроз живот часно пронио своје српско име“.

— Ово је прије отприлике годину и по дана Божидар дао на знање, на овом истом мјесту, приликом промоције његове књиге *Пасош за небо*. Као да је слутио да ће ускоро на далеку пут. А, знао је да му пасош није био потребан, јер пред његовим благим осмјехом и питомом ријечју отварају се све границе и најтврђа срца. Стихове је почео да ствара тек у шездесетим годинама живота. Да се, како каже, није љуто завадио са законима биологије, српска поезија би била много богатија. Објавио је једанаест књига и овдје, на Коларцу, обећао је да неће стати. Нажалост, то обећање неће испунити — рекао је Ратковић који је истакао његову улогу у Удружењу Требињаца.

— У себи је носио бригу за српски род. Своју носталгију за Херцеговином Глоговац је најбоље исказао у пјесмама *Херцеговачка села*, *Паук и мрав* и *Мени трешноме*. Кад пјева о љубави његов стих је благ и питом, јасан и бистар као Требишњица, али и громовит и силвит као муње око Леотара када пјева о части и домовини. *Дуцићеве вечери поезије* или сусрети Херцеговаца, ма гдје били, били су незамисливи без Божовог присуства. Другим ријечима, давао је печат свакој „духовној мобилности“ херцеговач-

» Мала сала Коларчеве задужбине била је претијесна за све поштоваоце лика и дјела Божа Глоговца

» Ожалошћена породица поред одра у капели Светих Козме и Дамјана у Београду

кој. Својим духовитим најчешће ритмованим опаскама одушевљавао је присутне, а шешир који вјероватно није скидао ни кад спава, постао је ништа мање популаран од шешира професора Вујића. Збори из њега питомина Моска која се носи и утећи јој се не може и сваки замор лијечи у крилу завичаја. Тамо гдје има највише звијезда, гдје миришу вријесак и зановијет. Враћа се Божо на његово Моско, а то, као да је наслатио стиховима у својој, седмој по реду, књизи *Велики одмор*. Символична ли наслова.

„Опијен и занесен Љепотом завичаја За тренутак затворих очи Срце само што не изађе Потонуше ми лађе“.

На крају ове тужне бесједи примјетио бих не случајно да нас је Божо напустио у никад дуже и топлије михолско лето. Путуј пријатељу тужна те Херцеговина чека.

АЛЕКСИЋ: БОЛЕСТАН ДОК НЕ ПРОГОВОРИ

Читав живот Божо се дружио са гусларима и љубитељима епске поезије, а како је у својој бесједи рекао професор Славко Алексић сваки сусрет са Божом био је весео.

— Кад сам негдје љетос чуо да је отишао у бању, упитах наших заједничког пријатеља Миленка Чабрилу: „Је ли то болестан Божо?“. Он ми лагодно одговори: „Болестан је док не проговори, а чим проговори одмах оздрави.“ Па, хајде да га обиђемо да му не дамо да ћути. И заиста, погодили смо дијагнозу. Моћ говора је посебна и највећа моћ, а Божо је то мимо многе друге посједовао и својим устима проговорио прве строфе од прве своје пјесме одмах је постигао говор и уписао се у велике песнике. За све је имао праву ријеч, а у тим ријечима је било колико поезије толико и филозофије. Не зна се шта је било раскошније, оно што је писао или оно што је говорио. Његова поезија не умире и не стари, јер онај пјесник који не живи, никад ни-

је ни постојао. И данас с правом могу рећи, знајући његову биографију, да се није могао паметније утрошити један живот. У његовим пјесмама живи народни говор, посебно херцеговачког поднебља.

И златоустим ријечима приказао је жену, Херцеговку, која у исто вријеме обавља четири радње: носи бреме на леђима, бреме у стомаку, плете и тера стадо у тор. За све благо овога свијета Божо не би дао земљани под своје куће. И највећа планина коју је прешао био је праг његове куће. Ми који смо се скупљали и окупљали око њега остали смо му дужни. Можда је то и боље него да одлази исплаћен или преплаћен од стране нас. Божо је поодавно узео пасош за небо, а ето данас је добио и визу. Смрт му није наудила, не може му ништа јер га је у вјечност превела његова поезија. Хтио бих да нађем неку ријеч утјехе за његове најмилије и најближе, али већ одустајем. Он је заслужио да остану неутјешени. Путуј небески Божидаре у своју Херцеговину и мирно се ослони на свој камен из кога си изникла. Нека ти је вјечна слава и хвала, а породици душевни мир.

МАГДЕЛИНИЋ: ОПЛЕМЕЊИВАО ГУСЛАРЕ

Драшко Магделинић је говорио у име Савеза гуслара Србије и гусларског друштва *Вук Караџић* чији је члан Глоговац био скоро четврт вијека.

— Наш Божидар као темељни члан нашег друштва својим умећем, мудрошћу, племенитошћу, бистрим умом и оштрим пером је оплемењивао наш рад. Сви ми носиоци епског стваралаштва памтићемо љепоту његовог стиха, искреност и непосредност, као и снажан крик *Рађајте мајке Српкиње* у коме истиче жељу за биолошким оздрављењем нашем народу. Божидар није био само наш члан, он је припадао свима. Окупио нас је данас, као и много пута раније, желећи да пробуди најискреније и најјаче емоције код свих нас. Носио

је у души сву љепоту и радост херцеговачког оштрог камена на којем је први свој босоноги искорак направио прије 80 лета и управо тај ход на оном стану камену је турио печат његовог људског и постојаног бића. Нека му је вјечна слава!

ЦРНОГОРАЦ: НЕУМОРНИ БАРД ПИСАНЕ РИЈЕЧИ

Светозар Црногорац се у име преосталих српских херцеговачких удружења у Србији опростио како је рекао од „најомиленијег и најагилнијег представника, легенде, великог човјека и пјесника Божидача Божа Глоговца“.

— Пуне три деценије Божо је неуморно крстарио по свим нашим свечаностима од Гајдобре и Суботице, преко Новог Сада и Зрењанина, Вршца, Ковина, Панчева, Београда... Свуда је стизао, био први и вазда нас подстицао на слогу и заједништво. Виспирни Милош Марковић једном је рекао „тамо гдје је Божо, тамо су добри људи и никад није досадно“. За сва наша удружења Божов одлазак у вјечност је ненадоднадив губитак. Неуморни бард бритке писане и усмене ријечи, чувар српског језика и народне мудрости, мајстор метафоре, неуморно је ковао своје стихове, углавном посвећене нашој Херцеговини, избацујући у поодмаклим годинама као од шале десетак својих пјесмарица. Чини ми се да је био најсрећнији када се окупимо и гангом подсетимо ко смо и шта смо и одакле смо дошли.

Остаће за нас и наше потомство његове пјесме: *Србија*, *Херцеговина*, *Цвијетша*, *Љубомирка*, *Даровна јабука*, *Учићелица Сјана*, *Миљуша* и *Миљунка*, *Рађајте Српкиње мајке...* које ће још дуго остати непревазиђене. Његовом последњом пјесмом *Што нам вршиши Дамјанов Зеленко* као да нас опомиње зашто ћутимо. Остаће жал за његовом незавршеном Поемом о Миљунци, за коју ми је два дана прије него што ће поћи у незаборав рекао да је из кревета стигао до пола. Вјечнаја памјат нашем брату Божидару, добром човјеку, поштоваоцу и највећем промотеру људских врлина и вриједности — рекао је Црногорац.

БРНОВИЋ: СВЈЕДОК СРПСКОГ СТРАДАЊА

Пјесник Драго Брновић из Краљева је Глоговца дефинисао као „пјеснички и бесједнички феномен“.

— Марко Миљанов је по-

слије педесете године научио да чита и пише и остави нам примјере чојства и јунаштва. Божо је тек послејавише 60. године почео да пише поезију која је намијењена свим узрастима и сталежима. Рођен је 1939. године, када је почело највише зло на планети које нам је до данас познато, а Божо је био савременик и свједок српског страдања, а посебно српске Херцеговине. Све те слике оставио је у својој поезији, која је била најпиктија из његових уста — рекао је Брновић.

Са тим се сложио и публициста Горан Лучић, који је истакао да послје Божа више нико неће моћи да изговара његову поезију „горко и слатко, животворно и покајно“. Он је казивао стихове Божидарове пјесме *Паук и мрав*.

РАЈИЋ: ПИСАО ЈЕ ЗАВЈЕТНЕ ПЈЕСМЕ

На крају, мимо протокола, присутнима се обратио свештеник Рајко Рајић.

— Шта рећи о човјеку који је дао наслове књигама *Причеиће* и *Пасош за небо*. Ту се види душа, да је био човјек неба, човјек цркве и божји човјек. Његова пјесма *Рађајте Српкиње мајке* треба да се чита по цијелој Србији. То није пјесма, него завјет за коју је требао да добије Орден Светог Саве... То треба уз Свето писмо штампати, и кад свештеници свете водицу по кућама носити. Ја то и радим. Када сам чуо да се упокојио помолио сам се за његову душу, а онда ми дође пјесма о њему којом би желио да се опростим од њега.

БОЖИДАРУ ГЛОГОВЦУ

Рађајте Српкиње мајке спада у највеће пјесме, ово је Србима завјет који се заборавит не смије. Ови чудесни стихови део су Божјег дара, који су нама даровани кроз једног Божидача. Салсу срца и љубави од племена Глоговац, велики човјек и Србин, Требињац и Херцеговац. Много је лијепо писао, пуног је добро рекао, кроз своје пјесме и ријечи души је благо стекао. Сада полази пред Бога и свако би од нас треб'о да му молитвом и свијећом овјери пасош за небо.

Након комеморације у капели *Свети Козма и Дамјан* која се налази поред београдског Ургентног центра одржано је опело које су служили свештеници Милован Глоговац, Зоран Керезовић и његов парох отац Рајко.

На стотине људи дошло је да испрати вољеног пјесника на његовом последњем путовању, међу њима бивши потпредседник Републике Српске Емил Влајки, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта, др Драган Вуканић, председници и чланови свих херцеговачких удружења у Србији, гуслари, пјесници, официри...
ТРИФКО ЋОРОВИЋ

ПРЕДСТАВЉЕН РОМАН СТЕВЕ МЕТИКОША

БИЛА ЈЕДНОМ
ЈЕДНА КРАЈИНА

У организацији Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније Београд, у библиотеци *Свети Сава* у Земуну 25. октобра 2019. године представљен је роман *Била једном једна Крајина* писца Стеве Метикоша.

Милош Бајић је истакао да сва културна збивања Крајишника налазе помоћ и разумијевање особља и управе Библиотеке *Свети Сава* Земун, као и Музичке школе *Косија Манојловић* Земун, чиме се њихово Завичајно удружење одомаћило у име чега им се захваљују.

Никола Корица је започео емотивни говор о роману Стеве Метикоша као спојем прошлости и садашњости кроз обичне људске ликове који су се затекли у улози странаца и уљеза на властитом огњишту. Да је у селу владао неподношљив мук, да се лебдјело између неба и земље. Говорио је о аутору који је мајсторски дочарао психолошку и унутрашњу борбу главних јунака, о њиховим понижењима нове „демократије“ коју су стоички подносили.

Вељко Стамболија је истакао колико Стево Метикош познаје душе Крајишника, њихов језик, поглед на живот, приврженост огњишту и кућном прагу. Како и не би када је и он осјетио ту голготу и бескућништво. Главни ликови су са запрепашћењем и неком врстом гађења посматрали пљачке „цивилзованих“ пљачкашких хорди, палење и рушење муком стечених грађевинских објеката. Роман је грађен реалистички с проциљивим

КАКО ДО КЊИГЕ

Цијена књиге је 600 динара + ПТТ трошкови, а може је наручити код аутора.

НАГРАДА САВА МРКАЉ НИКОЛИ ВУЈЧИЋУ

Културна заједница Крајине уручила је награду *Сава Мркаљ* пјеснику Николи Вујчићу у простиријама Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније.

Никола Вујчић рођен је у Великој Градуси 1956. године. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду. Био је уредник часописа *Знак*, главни и одговорни уредник *Књижевне речи*, уредник у Књижевној омладини Србије, главни и одговорни уредник листа *Вукове задужбине Задужбина*. Сада је уредник у Издавачкој кући *Филип Вишњић*. Живи у Београду. Својом поезијом чини један истрајан и самосвојан глас српске поезије. Укључивши се у токове европског пјесништва, Вујчић упорно испишује своју поетску матрицу преиспитујући вјечито медиј у којем се остварује. У својој првој књизи Вујчић се знао држати архетипова од којих је најзначајнији вода. Касније су преостали само лирски субјект, језик и ријечи. Ријечи су проматране као трошни предмети, несавршени језик који их именује, релативизира све, стварајући празнину. Остаје само пјесма изаткана од трошности која се осипа у ништавило. Пјесма постоји изван свијета о којем пјева и у којем је настала.

критичким приступом према друштвеним збивањима која су учинила неопростиве неправде према српском народу. Истакао је да су унутрашњи монолози главних јунака најбољи дијелови романа, попут Милошевог боравка у хрватском казамату. Крај главних јунака Кекана с Библијом у руци симболизује и посљедњи отпор једног народа који је крив без кривње страдао.

Стево Метикош је истакао је колике су биле стрепње оних који су остали послије *Олује*. Како њихов чист образ, невиност и поштење нису били никаква гаранција од надоласећег терора „нове демократије“. Како је завладало безнађе и потраге за протјераним народом, које се svelo на то да се нађе бар неко утјешно смирење.

На крају промовисања романа *Била једном једна Крајина*, испред Књижевне заједнице Крајине Милан Пађен је уручио Стеви Метикошу књижевну награду *Браћа Мицић* за допринос развоју књижевног језика Срба Крајине. На крају Стево Метикош се угодним ричима захвалио Књижевној заједници Крајине.

У програму су још учествовали професорка и ученик Музичке школе *Косија Манојловић*, као и мушка пјевачка група *Банија* Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније.

МИЛОШ КОРДИЋ: ЗАПИС СА БИВШЕ БАНИЈЕ

Аутобус на линији Петриња–Костајница звани жеља

Како смо га само жељели! Како смо га с нестрпљењем чекали! И живјели с надом да ће се то једног дана и догодити. А та нада почела је, све јаче и јаче, да тиња у нама од оног дана кад је и до нас стигао танан гласак о томе да ће бити отворена аутобуска линија Загреб–Петриња–Костајница. И обрнуто, наравно.

Да, ми смо, ми, моји другари из шестог „а“, па истог тог „а“ – седмог и осмог разреда Осмогодишње школе у Петрињи: Војислав Горић из Бијелника, Иво Павичић из Будичине, Милан Чакара из Јошавице, Томислав Вујасић из Таборишта (петрињског) и многи из других разреда, наши вршњаци и вршњакиње, као и нешто старији и млађи, а које сам добро познавао, као Зора Пријић из Будичине, Даница Пешкир, Мара Јасић, Радојка Јасић из Моштанице, Славко Вујновић из Љетованаца, па моји из Комоговине: Боро Кордић, затим Душанка Дабић, Смиља Кордић, Драган Кордић, Ранко Дабић, многи запослени и народ рођен и родом из села уз цесту од Петриње према Костајници: Будичине, Горње Будичине, Дејановића, Моштанице, Петковца, Стражбенице, Блиње, Старог Села, Љетованаца, Бијелника, Јошавице, Велике Градусе, Мале Градусе, Сјеверовца, Кнезовљана, Комоговине, Боројевића, Меченчана, Ловче, Уметића, Превршца, Горњег Бијеловца, Бјеловачких Костреша, Доњих Кукурузара, Горњих Кукурузара, Бабине Ријеке, Горње Велешње, Доње Велешње, Мајура, Пањана и једне и друге Костајнице... заиста смо га жељели. Мислим: аутобус! Како би било лијепо... Ми, Комоговљани, изађемо на Малом јарку па неких три километра... и – ето нас! Или за нас из Кордића још боље: ако би нам зауставио у Бриједовини: то је око два... Ни из Кнезовљана није далеко. А и до Шареног моста је шест... Ништа! Ниси још право ни почео да пјешачиш, а већ си стигао.

Некако тих касних педесетих стигао је и до нас амерички филм *Трамвај звани жеља*, режисера Елије Казана, а по драми и сценарију Тенесија Вилијамса, у коме су глумци главних улога били Вивијен Ли, Марлон Брандо, Ким Хантер и наше горе лист – Карл Малден (Младен Секуловић, поријеклом из Херцеговине – и тада смо ми то знали). Па смо и ми аутобус који смо жељели прозвали „аутобус звани жеља“. Филм је у Хрватској превођен као *Трамвај зван чежња*, негдје и „жудња“. Иако радња драме, односно филма није имала било какве везе с нашим аутобусом, односно нашем жељом, али...

А опет – жеља, чежња, жудња, свеједно. Само се бистро сјећам да смо га, велим, жељели. Да смо га чекали.

Јер до тада, и тада, кроз Банију, кроз њене централне дијелове нису пролазили ни возови ни аутобуси. Изузимајући аутобус на линији Сисак–Петриња, а онда и Петриња–Загреб, затим ћирицу пругу од Цапрага преко Петриње, Банског Грабовца и Глине до Карловца, као и сјевероисточну пругу Сисак–Суња–Дубица, која се у Суњи одваја за Костајницу и Босански Нови, с тим да код Волиње прелази на босанско-херцеговачку страну.

Није, дакле, било пруга које би кроз централну Банију, подножјима горе Шамарице по којима су се углавном смјестила српска села, повезивале Петрињу и Костајницу, Глину и Двор. А ни аутобуских линија које би повезивале Глину са својим и хрватским и српским селима до Купе и уз Купу. То исто вриједи и за Петрињу, као и за села уз лијево обалу Уне – од Двора преко Костајнице, Дубице до Јасеновца. Па ту су села испод саме Шамарице, на дворском, глинском, петрињском котару, без воза и аутобуса. Па села на релацији Петриња–Јабучавац–Меченчани–Костајница. Па гдје сусела на Сави: Ивањски Бок, Црквени Бок, Стрмен, Бобовац... Па овамо, у унутрашњости: Свиница, Крчево, Трњани, Чакале, Мацари... Све је то било Богу иза ногу. (А тек данас!) Негдје крајем педесетих година порушене су и ускотрачне пруге од Двора,

Маје и Костајничког Мајура којима се из банијских шума извозило дрво. Народ Баније знао се сајменим данима, најчешће тада, ако су машиновође биле добре воље, превести до споменутих мјеста. И у повратку, такође. И сам сам се више пута возио до под Чавић брдо, горе, уза Суњу, као и до Шареног моста, код Уметића и Меченчана, а и до Мајура.

Оно нешто времена од доласка у Петрињу, крајем лета 1956. године, до појаве првог аутобуса на линији Загреб–Петриња–Костајница, провео сам заиста у „другом стању“ званом „аутобус звани жеља“. А можда и „чежња“... ђаво нека зна.

Не, није се мени, а ни другима, јавила та жеља одмах, по доласку у Петрињу, него нешто касније. А до тог „нешто касније“ находао сам се од Жељезничке станице Краљевчани (14 километара) и Жељезничке станице Костајнички Мајур до Комоговине (такође 14 километара), и у обрнутом правцу. И находао се до Краљевчана и најахао се на коњима, а од станице се знало догодити да ме неко и повезе у запрежним колима или у саоницама. Као што ме је једне зиме право у авлију довезао тетак Перо Пејаковић из Јошавице кад је дошао да дочека своју ћерку Славку, која је такође кренула у школу у Петрињу.

Мој од мене нешто старији синовац, Боро Кордић (не рођени, али веома близак), први је из села отишао у Петрињу. И кад је он ишао у осми, ја сам стигао у шести разред. И онда смо само нас двојица пјешачили од наших жељезничких станица до села. И некако се дешавало да смо готово увијек ишли ћирицом из Петриње до Краљевчана: пет пута је краће, нема пресједања и чекања, а и много је јефтиније него да смо ишли од Петриње преко Цапрага и Суње до Мајура. (Мада сам у обрнутом правцу ишао више пута кад цеста од Комоговине па кроз Доњу и Горњу Пастушу, Јабучавац и Доњу Млиногу није била прочишћена од сњежних наноса.) А онда смо од станице најчешће ишли цестом кроз управу у загради набројана села и – ту смо!

Али смо за лијепих јесењих дана, кад би нас повукла жеља да идемо кући, кад два-три дана није било наставе, знали смо окренути из Доње Млиноге за Горњу Млиногу, па кроз Јошавицу (пored мојих Шимулија, поред ујака код кога сам провео најраније дјетињство), па низ поток Јошавицу, па кроз мајине и колским путем у Грабовцу (то су земље Комоговљана и Јошављана, далеко од петрињског села Бански Грабовца) и – ето нас!

Други правац био нам је: чим изађемо из Горње Млиноге, поред Адамовића и Дробњака, на Метлу (414 метара надморске висине; на том подручју, на тим мајинама, често сам чувао ујакова говеда са другом, најчешће старијом дјецом; ту, испод Метле је и извор потока Јошавице, а ту је 1943. године погинула и народни херој Миланка Кљаић, рођена 1924. године у Старом Селу), а онда висом поред кућа јужних заселака Јошавице: Ранића, Радишевића, Гојсавића (неки су уписани и као Гојсовићи), па кроз Плављане, па низ Оградак и – ето нас! И ту, тим правцем, било је случајева да су нас свраћали да нешто поједемо, да се напијемо воде, и увијек би нас испитивали чији смо из Комоговине. И дешавало се да су нам готово сви знали родитеље, дједове, бабе. Мене су једном у Адамовићима пронашли моји рођаци. И ја њих, наравно. Касније је њихова Радмила ишла у мојој генерацији у Учитељску школу, а у петом смо били у истом разреду... Боже, гдје ли је Радмила!? А била је учитељица и у мојој Јошавици.

А онда смо једном Боро, мој брат од рођеног стрица Драган, двије године млађи

од мене, и ја, да скратимо пут преко тих брда, „ударили“ по изласку из Доње Млиноге, а прије уласка у Јабучавац, преко њива и ледина, узбрдо, предјелом званом Барбарице, па према неком шумарку. Неко нас је вријеме туда водила и пољска кривудава стаза. Па кад смо наишли на баку која је у једном од воћара чувала двије краве и неколико оваца, а воћар пун јабука и крушака – застали смо, провукли се кроз летве ограде и сјели поред баке. А она сва од лица и очију доброте, прича, испитује, пита нас да ли смо гладни, па ако јесмо да сачекамо кад пође... Не, нисмо, рекосмо. А она рече да наберемо јабука, крушака... па и да понесемо колико хоћемо, можемо... Сједили смо, одморили се, са Сунцем на западу, па пут под ноге: најприје Метла, а онда опет Ранићи... па низ Оградак до Комоговине. До стрине (и мени куме) Миљке Тринић авлије и че-сме на Палучку.

И једног дана – он! Аутобус звани жеља. *Славијашанс* Петриња.

Аутобуска станица у центру Петриње често је премјештана: била је, колико се сјећам, испред парохijske куће, на самом почетку Туркулинове улице (у приземљу куће била је најприје нека продавница текстила, а затим је отворена *Бомбонијера*, у коју сам знао понекад да уђем и гледам... Боже, гледаш, миришеш, а новаца немаш. На спрату је живјела породица пароха петрињског протојереја ставрофора Бранка Јакшића). Неко вријеме станица је била и код парка, преко пута Алугине гостионице (чича Стево Алуга, родом из Јабучовца, Ранков, Никин и Глигин отац, био је један од свједока потписаника моме оцу за борачку пензију. Ранко је био доста старији од мене: био је возач камиона, неко вријеме ТАМ-овог камиона, који је тада био појам, док су Нико и Глиго, са којима сам био у добрим другарским односима, били млађи). Затим су аутобуси стајали и одатле и кретали код некадашње гостионице *Соко*, преко пута хотела *Банија*, у Назоровој улици. Ту су стајали аутобуси касније успостављених линија из Ливна, Мостара... Сјећам се: *Соко* Мостар испред гостионице „Соко“ у Петрињи! Па је аутобуска станица смјештена на простор некадашње православне Цркве Светог Спиридона, одмах до хотела, од устаха порушене у Другом свјетском рату. Итд.

Е, онда је годинама вођена борба око тога да ли ћемо ући у аутобус, јер гуљва, много народа из села, радника, нас ђака...

А најважније је било да је „аутобус звани жеља“ прорадио. Остало: кише, снегови, студен, блато по кнезовљанским барам и комоговљанском путу Каменику, по цести до и од Шареног моста... ништа то није у односу на оних 14 километара до и од Жељезничке станице Краљевчани и Жељезничке станице Костајнички Мајур. И то само у једном правцу. Ништа то није било.

Аутобус, па његов легендарни возач Миле Каурчић, па његов брат Стево, па Бранко Корасић, па кондуктери Милан Релић, Симо Ножинић... па... па...

А опет, оне јабуке по млиношким, јабуковачким, пастушанским и јошављанским воћарима, па већ присушени и подивљали гроздови у остацима давно посјечених винограда, па баке и дједови код говеда, оваца, па зечеви из бујадара, па птице на тада скроз широком и високом небу...

Живот звани жеља заиста је тада био аутобус и у аутобусу човек! Јер од живота званог жеља за аутобусом званим жеља скоро да ништа није остало. Само сјећање као кап... кап... кап...

А како смо га само жељели!
(ПРЕУЗЕТО СА БАНИЈА ОНЛАЈНА, УЗ НЕЗНАТНЕ АУТОРОВЕ ДОПУНЕ И ИСПРАВКЕ)

У КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ НОВОГ САДА ОПИСАН РАТНИ ПУТ ЈЕДНЕ ОД НАЈЕИЛТНИЈИХ ЈЕДИНИЦА СРПСКЕ ВОЈСКЕ У ВЕЛИКОМ РАТУ

Прекодрински Срби чинили су 75% састава Добровољачког одреда Војводе Вука

Српски писац и историчар др Милан Мицић одржао је 1. октобра 2019. године у КЦ Новог Сада, предавање о чувеном Добровољачком одреду мајора потпуковника Војина Поповића (Војводе Вука).

Уз Гвоздени пук ова јединица се сматрала најелитнијом у српској војсци током Великог рата. Три четвртине њеног састава чинили су Срби из Баната, Бачке, Барање, Срема, Славоније, Лике, Кордуна, Баније, Далмације, БиХ и Боке Которске.

8.000 ДОБРОВОЉАЦА

Повод за ово предавање је чињеница да је 30. септембар проглашен за Дан српског ратног добровољца јер је на тај дан 1916. године Добровољачки одред мајора Поповића коначно ослободио Кајмакчалан.

– Када је почео рат 1914. године регуларна српска војска је имала мобилизацију, али је било много добровољаца. Тада су, 1914. четнички одреди били под командом организације *Уједињење или смрт*. Били су дио српске војске и тадашњи министар војске Душан Стефано-

вић је 3. августа издао упут о дјеловању четничких одреда. Њихов задатак је био да, када непријатељ надире, чине заштиту војске, али и да се убацују иза њихових редова, пресецају комуникације и нападају с бока и леђа – рекао је Мицић. Он је додао да је током 1914. године 8.000 добровољаца распоређено у четничке одреде.

– Највећи су били Златиборски четнички одред, Јадрански четнички одред, Руднички и Горњачки, а постојала су и два мања четничка одреда Банатски и Сремски – рекао је Мицић напомињући да су ове формације одговарале највећим изазовима.

Војвода Вук је 21. јуна 1915. године упутио писмо врховном команданту. У њему је образложио да су током 1914. године четнички одреди доста потрошени и да би било неопходно да под вођством најбољих официра прођу што бољу обуку и селекцију. Указао је и на проблем недисциплине.

У вријеме примирја одлучено је да се четничке јединице прекомпоунују, па је од остатака Јадарског четничког

» Др Милан Мицић

одреда, Срба који су дошли из САД и пребеглица из Босне и Срема јануара 1915. године формиран Први добровољачки батаљон под командом мајора Поповића. Кратко се задржао у Крагујевцу да би био пребачен између Валандова и Криве Паланке.

Након тога се враћају на простор Грделичке клисуре, а у међувремену током маја мјесеца од остатака четничких одреда који су водили борбе 1914. и од пребеглица Босне и Срема и ратних заробљеника формира се у Ужицу

други Добровољачки батаљон под командом капетана Радоева Панџића. И они се убацују на простор Грделице.

ОСЛОБОДИЛИ КАЈМАКЧАЛАН

Због прилива нових добровољаца ускоро се формира трећи батаљон који чини око 1.000 добровољаца бивших аустроугарских војника који су се предали Русима.

Током ратних операција 1915. године Добровољачки одред био је непрекидно под борбом и бранио је, прили-

ком повлачења преко Албаније, одступницу Другој српској армији. Послије опоравка на Крфу, ово је била прва српска јединица која је изашла на линију Солунског фронта.

Када су Бугари 17. августа 1916. године кренули у изненадан напад на Солунском фронту, дошло је до таласања у савезничким редовима, а Добровољачки одред био је прва српска јединица која је изашла на линију. У тим крвавим борбама Добровољачки одред ослободио је Кајмакчалан.

Године 1916. (29. новембра) у борбама на Грунишком вису војвода Вук је погинуо. Сутрадан је издато само штуро саопштење да „у борбама храбро погине војвода Вук“.

Наредне борбе вођене су на Браздастој коси, опет уз страховите губитке. Већ 21. децембра расформиран је Добровољачки одред.

У исто вријеме долази до хапшења Аписа и до Солунског процеса на коме је под оптужбом да је био налогодавац неуспјелог атентата на престолонаслиједника регента Александра Карађорђеви-

ћа осуђен на смрт стрељањем заједно са Радетом Малобабићем и Љубомиром Вуловићем. Стрелани су у само свитање 26. јуна 1917.

– Вријеме је показало да је Солунски процес био режиран и да се десио у тренутку када су постојали тајни преговори између Србије и Аустроугарске о потписивању мира. Да ли је у том тренутку требало ликвидирати оне који су највише знали о сарајевском атентату, то су хипотезе – рекао је Мицић и напоменуо да је Српска влада 1914. поставила за циљ стварање Југославије.

Добровољци су углавном били Срби из Аустроугарске који су вођени српском националном идејом били мотивисани да се боре. Временом Добровољачки покрет почео је да прераста у југословенски. Циљ је био да се овај покрет пред савезничким јавним мњењем и владама покаже као југословенски, односно као војна сила Срба, Хрвата и Словенаца. Тако се формира Југословенска дивизија која касније има највише удјела у пробијању Солунског фронта.

ДРАГАНА БОКУН

ГУСЛАРСКО ВЕЧЕ У КОВИНУ ПОСВЕЋЕНО ЈУНАЦИМА СА КОШАРА И ПАШТРИКА

Удружење *Прекодрински Срби* из Ковина 18. октобра је по 29. пут организовало традиционално вече гусала и епске поезије у Центру за културу Ковин.

Како је на почетку програма истакао надахнути водитељ професор Никола Љубоја скуп је посвећен јунацима са Кошара и Паштрика.

Љубитељи гусала, народног стваралаштва, посебно епске поезије као и историје уживали су у наступу народних гуслара, а водитељ програма Никола Љубоја се потрудио да публици представи шта Косово значи за српски народ. Од средњовјековних јунака до јунака Кошара и Паштрика.

У програму су учествовали српски гуслари Славко Јекнић, Никола Јекнић, Миодраг Мијо Спремо, Вукојица Сандић,

Владо Руњо, Александар Таушан, Алекса Рончевић, Зоран Племић, Милан Мрдовић, Славко Алексић.

Горан Стаменковић и Павле Убовић извели су неколико нумера и показали своје умеће на фрули, гајдама и хармоници. У програму су још учествовали Марија Сандић, Ковиљка Марија Стаменковић, Тијана Стаменковић и Вук Радојковић.

На самом крају гуслари су се заједно окупили на бини и упутили поздрав публици.

– Слава и хвала свим херојима Кошара и Паштрика који вољно живот преддоше за Косово на олтар отаџбине своје – поручио је Љубоја.

Домаћин као и сваке године Благоје Благојевић, председник Удружења *Прекодрински Срби* позвао је све да дођу и

сљедеће године на 30. јубиларно вече гусала.

– До сада је било увијек хуманитарног карактера, ово је први пут да је улаз био слободан. Задовољство ми је било што је било много публике.

Благојевић је рекао да је публикована Монографија Удружења *Прекодрински Срби* у којој су записане све њихове активности.

– Наша помоћ је стизала у све општине Републике Српске гдје је било потребно, а послје 1999. и на Косово.

Донатори ове манифестације били су: Општина Ковин, Центар за културу Ковин, *Те Контиролс* Ковин, *Конвекс* Београд, *Керамика Чичић* Ковин, *Грубић-комери* Ковин, адвокатика Милка Андрејић, Сава Шаренац, *Алјис* Ковин.

ДРАГАНА БОКУН
ФОТО: ЂУРЂИНА КОВАЧЕВИЋ

ГОРАН КИКОВИЋ ДОБИТНИК ОРДЕНА СРПСКИ ВИТЕЗ

Историчару и потпредседнику СО Беране Горану Киковићу Културно-историјски центар Српска круна из Крагујевца додијелио је орден *Српски витез Првог реда*.

Киковићу је признање додијелено на приједлог помоћника градоначелника Града Краљево Сретена Јовановића, који је и сам добитник овог признања.

На свечаности уприличеној поводом годишњице ослобођења Краљева у Првом свјетском рату, генерална секретарка Културно-историјског центра Мирјана Раденковић, уручила је Киковићу ово високо признање, које су поред осталих, добили Владимир Путин, председник Русије и српски патријарх Иринеј.

Сходно правилима о додјели, појединац, српски витез, може бити одликован са-

мо једном у животу, а додјељује се, „за част, достојанство, витештво, славу и вјечност имена српског“.

На уприличеним свечаностима у Краљеву, Киковићу је уручена и монографија *Краљевачки сјоменици солунцима у часи*, аутора Милана Матијевића.

ПОМОЗИТЕ ГРАДЊУ КАПЕЛЕ У Д. БУДАЧКОМ

Игуман Манастира Пресвете Богородице Тројеручице, отац Наум упутио је апел за помоћ у изградњи манастирске продавнице и капеле за паљење свијећа.

Манастир Пресвете Богородице Тројеручице налази се у Доњем Будачком, мјесту на Кордуну између Карловца и Крњака. Овај најмлађи српски манастир у Хрватској установљен је 2007. године поред Храма Светог Петра и Павла. Манастирски комплекс још није заокружен и потребни објекти се још увијек граде.

Заинтересовани прилоге могу да уплате на рачун: RAIFFEISEN BANK Austria a.d. IBAN: HR1024840081104430723 SWIFT: RZBNHR2X.

ОДРЖАН ДРУГИ БЕЂАРАЦ ФЕСТ 2019. У СТАРОЈ ПАЗОВИ

ПЈЕСМА ЗБЛИЖАВА СВЕ НАРОДЕ РЕГИОНА

» Жељко Кукић

» Светозар Кличковић

Удружење Крајишника из Старе Пазове и Културна заједница Крајине организовали су, по други пут 5. октобра у Културном центру у Старој Пазови Беђарац фест, међународно такмичење у беђарцу. О мотивима организовања Беђарац феста разговарали смо са организаторима гдје је из КЗК, Жељко Кукић, напоменуто да морамо чувати традицију.

– Нисам чуо да на овим просторима има фестивал који је посвећен беђарцу, па сам дошао на идеју да у једној мултиетничкој средини као што је Пазова направимо фестивал. Ово није само српски беђарац, отворен је за све конфесије. Жељели смо да пошаљемо поруку да можемо заједно ако смо разумни, ништа не може толико да зближи као култура два народа.

ГДЈЕ ГОД ПОЂЕШ ЧУЈЕШ БЕЂАРАЦ

Светозар Кличковић из Удружења Крајишника се сложио да је Пазова право мјесто за Беђарац фест.

– Беђарац се свира тамо одакле смо дошли и овдје гдје смо дошли, свако на свој начин.

РАДИНОВИЋ: НАЈБОЉА СРЕДИНА У ЗЕМЉИ

Покровитељ ове манифестације је општина Стара Пазова на челу са председником Ђорђем Радиновићем.

– Стара Пазова је отвореног срца примила све људе који су дошли. Сада смо посвећени рјешавању стамбеног питања Крајишника чим смо доласком много добили. И сада је Стара Пазова једна од најбољих средина у нашој земљи – рекао је Ђорђе Радиновић.

Химну је отпјевала оперска пјевачица Тања Андрић, а пратио ју је Хор Краљице Марије из Београда.

Хор Краљице Марије је извео и пјесме *Дјевојко мала, Хеј, моји млади* и *Ово је Србија* под диригентском палицом Иванке Стојков.

У такмичарском дијелу су учествовали: КУД *Милан Етић* из Брезичана, КУД *Сенџ Мартић* – Савез Срба из Румуније, оркестар *Пазовачки кацури*, *Славонија* – КЗК.

ПРВО МЈЕСТО ЗА БРЕЗИЧАНЕ

Треће мјесто припало је *Пазовачким кацурима* (Пазовачки мачори).

Друго мјесто је освојио КУД *Сенџ Мартић* из Румуније, чије вокалне солистичке пјевају заједно 35 година.

Прво мјесто отишло је у руке КУД-а *Милан Етић* из Брезичана – Република Српска, што је испраћено громогласним аплаузом. Било је очигледно да се и публика сложила са одлуком жирија.

У ревијалном дијелу су наступали Омладинско културно-умјетничко друштво *Свети Сава* Нова Пазова, солиста *Јелена Миљевић*, МПГ је отпјевала *Синић њрођох сока*

» Председник општине Стара Пазова Ђорђе Радиновић поздравља учеснике Беђарац феста (на сцени Сент Мартин и КУД Милан Етић из Брезичана)

ком кроз село и пјесму *Ћаћа и ја, Диване са клупе Сремца* и Крајишника је прочитао глумач Милан Мића Дудић, наступало је и Словачко културно-умјетничко друштво *Херој Јанко Чмелик* из Старе Пазове, КУД *Бранко Радичевић* из Старе Пазове, вокални солиста Теодора Александровски и женска пјевачка група.

Плакете су уручене Заједничком вијећу општине Вуковар односно председнику вијећа Срђану Јерemiћу, Савезу Срба из Румуније и њиховом председнику Огњану Крстићу, директору Фонда за пружање помоћи избјеглим, прогнаним и расељеним лицима Душку Ђутилу, Фонд је пружио подршку и овој манифестацији. Како су рекли организатори без подршке општине ова манифестација не би успјела, па су се организатори плакетом захвалили председнику Општине Ђорђу Радиновићу.

На висини задатка је био и водитељски пар Дијана Влаинић и Сава Смољановић, иначе аутор и водитељ емисије *Завичај*, коју можете слушати сваког уторка на радију *Фрушка гора* на 105 МХЗ.

ДРАГАНА БОКУН

Приказана изложба о Сави Мркаљу

Уоквиру Беђарац феста, међународног такмичења у Беђарцу одржаног 5. октобра по други пут у Културном центру у Старој Пазови посјетиоцима је представљена и изложба посвећена реформатору ћирилице Сави Мркаљу. Изложба носи назив *Сава Мркаљ – два вијека дуго*.

Ова изложба први пут је приказана у августу 2018. у Клубу *Тесла* у Београду.

Организатори изложбе су ЗУ Крајишника из Старе Па-

зове и Културна заједница Крајине из Београда и Крајишници из Чикага на челу са Светозаром Данчуо.

На отварању изложбе су говорили представник организатора, Удружења Крајишника, Светозар Кличковић, председник Скупштине Вуковаре задужбине др Миодраг Матицки, професорка српског језика у Гимназији *Бранко Радичевић* у Старој Пазови Дијана Влаинић. Пјесме Саве Мркаља на отварању изло-

жбе говорила је професорка Економске школе Гордана Вујановић, а глумач Милан Мића Дудић говорио је поезму о страдању Крајишника, *Ријеку је нашу шребало њонијеиш*, Николе Корице, док су свечаност музичким програмом увеличили чланови музичке групе старопазовачке гимназије.

Велику част, како сама каже да отвори изложбу имала је Дијана Влаинић. Њен отац и преци су из Сјеничка (Кордун) гдје је рођен и Сава Мркаљ.

Након Кордунашице Дијане Влаинић о Сави Мркаљу је говорио др Миодраг Матицки.

– Сава Мркаљ се школовао у Карловцу, Плашком, Загребу, у Пешти филозофију и математику је студирао. Штапао је у Будиму 1810. године филозофско-филолошку расправу *Сало дебели јера либо азбукиројрес*. У тој књизи је реформисао српску азбуку полазећи од начела „пиши као што говориш“ – рекао је Матицки.

ДРАГАНА БОКУН

» Дијана Влаинић и чланови музичке групе старопазовачке гимназије

У Старој Пазови одржан Први завичајни турнир у малом фудбалу

Уорганизацији Јовице Црномарковића и његових пријатеља 29.9.2019. у Старој Пазови одржан је Први завичајни турнир. Организатори су као прави домаћини својим гостима обезбједили храну и пиће.

Спонзор пехара је била фирма *Браћа Црномарковић* из Старих Бановаца.

Како нам је рекао организатор на турниру су се окупили момци који свој завичај носе у срцу.

Учествовале су екипе из Житишта *Подгирмеч*, екипа ЗУ *Сањана Грмеч* из Бањалуке, *Завичај* из Темерина, и двије екипе из Старе Пазове *Дабар* и *Браћа Црномарковић*.

Све утакмицу су прошле у фер-плеју, и резултат је био у другом плану, ипак ћемо споменути да је прво мјесто освојила екипа *Браћа Црномарковић*, друго *Дабар*, а треће мјесто *Завичај* из Темерина.

Послије спортског надметања настављено

је дружење пријатеља и земљака уз крајишку музику у извођењу групе *Принцип* која их забавља скоро на свим дружењима.

Идеја да оснују овај турнир проистекла је из жеље да узврате гостопримство својим пријатељима које имају од Санског Моста, Шипова, Кордуна, Косова и Метохије са којима су се дружили у Житишту, Бањалуци, а очекују да ће се ускоро окупити и у Темерину.

С надом да ће овај турнир да се одржава

и наредних година, Јовица Црномарковић се захваљује свим учесницима, посебно Душку Кочалки председнику ЗУ *Подгирмеч* Житиште, Раденку Мијатовићу и Зорану Ђукићу.

Екипа Јове Црномарковића већ неколико година учествује на Грмечким спортским играма у Житишту, играма у Лушци Паланци, дабарским спортским играма, Грмечком маршу као и на хуманитарним турнирима у Старој Пазови и околини.

ДРАГАНА БОКУН

ОДРЖАНА МАНИФЕСТАЦИЈА САЧУВАЈМО ОГЊИШТЕ ОД ЗАБОРАВА

МИХОЉДАНСКИ СКУП У БАРАЈЕВУ

У организацији Удружења избјеглих, прогнаних, расељених и досељених лица Ново огњиште из Барајева у сали Културног центра ове општине одржано је 11. завичајно вече под називом *Сачувајмо огњиште од заборава*.

– Настојимо да сачувамо сјећање на мјесто одакле долазимо. То нам нико из срца не може узети. Барајево је објеручке прихватило стотине избјеглих лица како из Хрватске и Босне, тако и са Космета. Родно огњиште није само кућа у којој смо рођени и одрасли, већ и родбина, пријатељи, драге комшије и колеге сви они са којима смо пили кафу, водили дуге и пријатељске разговоре, заједно ишли у школу... – рекла је у најви програма надахнута водитељка Данијела Станисављевић.

Након химне *Боже правде* у изведби Србских православних појаца, овај скуп је благословио мјесни свештеник Влада Димић, који је примјетио да има пуно симболике у чињеници да се ово сабрање дешава на велики православни празник Михољдан.

– Химна показује наш вапај и жељу да Господ буде у срцима нашим. На данашњи празник у коме славимо Светог Кирија Отшелника знамо да није сила у власти и сила у моћи, већ је сила у љубави и благослову Божјем. Сву тугу коју носите у срцу и недаће које сте понијели из вашег завичаја можете да надокна-

» Јово Добријевић

дите у међусобној љубави, у мјесту свог данашњег живљења, питомом Барајеву – поручио је отац Влада.

ЛИНТА: БАРАЈЕВО ДОБАР ПРИМЈЕР СЛОГЕ

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта рекао је да је *Ново огњиште* једно од удружења које настоји у оквиру својих могућности да његује и афирмише обичаје, традицију и културу нашег народа који је из разних разлога дошао у Србију и нашао своје мјесто на подручју општине Барајево.

– Упознат сам са чињеницом да је сваки пети становник ове општине прогнан са свог огњишта и када се узму у обзир и они који су прије ратних дешавања свој дом пронашли у Барајеву закључујемо да је велики проценат данашњих Барајеваца родом и поријеклом са оних простора на којима су некад живјели Срби. Барајево је позитиван примјер слоге, јер у њему живе грађани из свих

подручја. Управо зато Србија и Република Српска треба још снажније и више да раде на јачању духовног и културног јединства српског народа. Потребно је да превазилазимо подјеле међу нама, чувамо свој језик и писмо, поштујемо своју Српску православну цркву. Треба да афирмишемо моралне вриједности наших предака, да се међусобно помажемо, уважавамо, поштујемо и праштамо, свјесни да само јединствени можемо да јачамо и као држава и као народ – поручио је Линта.

Поруком „чувајући наше огњиште, чувамо и наш српски идентитет“, домаћин скупа и предсједник Удружења Јово Добријевић је гостима пожелио добродошлицу и захвалио се на помоћи Градској општини Барајево, Културном центру Барајево, као и бројним спонзорима који су помогли ову манифестацију.

У наставку програма публика је могла да ужива слу-

» Свештеник Влада Димић је благословио скуп

шајући народног гуслара Славка Јекнића.

Стихове својих пјесама казивао је др Рајко Срдић.

Већ по традицији, још из времена док је Удружење Ново Огњиште водила прерано преминула Маријана Борковић у Барајеву је наступила мушка пјевачка група и фолклорна секција ЗУ *Банија*.

Публици се представио и један од млађих фолклорних састава КУД *Ђурило и Методије* из Бусија.

Пјесмом посвећеној јунацима са Кошара пробудили су емоције присутној публици. Традиционално у Бараје-

ву је наступила и мушка пјевачка група удружења *Подгумич* из Житишта.

Тереза Бабић рецитовала је стихове еписке пјесме *Цар Лазар ириволева царсјиву небескоме*, а млади Никола Николић казивао је стихове пјесме *Плава тробница*.

СРБИЈА СТРАДАЛА МНОГО ПРИЈЕ КРАЈИНЕ

Надахнут овим стиховима своје пјесме казивао је и Милош Бајић, који је указао да је „мајка Србија страдање доживјела много прије Крајишника“.

– У Маутхаузену је у Пр-

вом свјетском рату 1914. и 1915. године интернирано 55.000 Срба. На тамошњем војничком гробљу почива 8.000 српских војника. Овај логор послужило је као образац многим другим у којима су страдали цивили, а међу којима су и дјечји логори у Сиску и Јастребарском. Надахнут посјетом том гробљу објавио сам књигу *Крст и њеј каменова* – рекао је Бајић.

Завичајну поезију обојену тугом и носталгијом казивао је пјесник Момир Крагуљ.

Да би догађај ипак био завршен у веселом расположењу побринут се вокални солиста Драган Комазец који је мини концертом завичајних пјесама присутне подигао на ног, заиграо се и коло.

Уочи самог програма у холу Културног центра Барајево отворена је и изложба сликара аматера инспирисана завичајем.

На дведесетак слика представљени су радови Горинке Николић, Анке Куколичке, Мунјаз Јусовић, Славке Болић и Светлане Петковић.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» Сјајан наступ КУД Ђурило и Методије из Бусија

СКУП ЗЕМЉАКА ИЗ ЗАПАДНЕ СЛАВониЈЕ

Други сусрет генерација ђака школе са подручја Бучја код Пакраца

Сусрет свих генерација Основне школе XII *Пролетерске* ударне бригаде Бучје код Пакраца у Западној Славонији организован је у Борчи 12. октобра у ресторану *Фиделс Ко* познатијем као ресторан *Код Моме*. Овом приликом организатори су обилежили и дан ове легендарне школе која је опљачкана, порушена и запалена 1991. године од стране усташа када су сви Срби са простора Западне Славоније протјерани и расељени широм Србије, Републике Српске или широм свијета.

На дружењу се окупило 50- так некадашњих другова и другарица из школских клупа, али и њихових учитеља из Бучја и из других подручних школа које су биле у њеном саставу, а то су школе у селима Главица, Цикоте, Рогоље, Бранешци, Кричке, Г.Д. Граховљани, Г. Шуметлица, Ново Село и Драговић.

Дружење су организовали ђачки првачићи давне 1963/1964, а на почетку присутне је поздравио један од организатора Нинко Тарбук који се захвалио свима који су дошли, посебно онима који су су за ову прилику прешли велики пут чак из Аустралије, Немачке, Аустрије итд. Тарбук је пренио поздраве учитеља Драгољуба Марковића Геце, Анице Марковић,

» Некад у истим школским клупама, данас разасути широм свијета

Ђорђа Заклан Ђоке, Милана Гравара, Паје Ђасића који нису могли присуствовати дружењу, као и замјеника градоначелника Пакраца Николе Ивановића који је својим земљацима поручио да се у школама у Цикотама и Рогољама завршава увођење струје и воде, те да је за Бјелаци пројекат у току, као и да се ради пројекат за подизање православне цркве у Бучју.

Говорећи о самој школи која носи назив легендарне XII *Пролетерске* ударне бригаде из Славоније Тарбук је подсетио да је овај крај познат као слободарски.

– Бучје је увијек било познато под називом *Мала Србија* или *Мала Влашка* чак и у вријеме Аустроугарске. Легендарна бригада је у току Другог свјетског рата заједно са XVI, XVII, и XVIII, чинила XII Славонску дивизију и VI Славонски корпус. Овај крај је од 1942. године био слободна територија која је примила избјеглице и дјецу са Козаре који су ту остали до краја рата. Овај датум има још једну симболику. 11. октобра се обилежава годишњица формирања легендарне бригаде која је 1942. године основана у селу Будићи на подручју општине

Пакрац. Наша школа, иако је порушена у Другом свјетском рату, затим поново изграђена 1968. године када је и добила овај назив постојала је до 1991. године, када је и школа као и сва српска села спаљена и опљачкана. Данас је у Бучју врло мало кућа и повратника, углавном старијег становништва... – испричао је Тарбук који данас из Београда комуницира са својим пријатељима из родног краја и школе углавном преко Фејсбука и Вибера.

– На тај начин смо се и организовали за ово дружење, а с обзиром на интересовање, надам се да ћемо га

још дуго организовати – поручио је Тарбук.

Један од организатора је и Жељко Продановић који је из Пакраца дошао 1995. године, а данас живи у околини Панчева. Продановић није крио одушевљење што је срео многе другове из школе, а неке није ни препознао послједице толико година.

– Циљ нам је да се редовно срећемо, сјећамо лијепог периода током школовања и дружења и да нас буде што више, а ко има жељу нађе начина и да дође – рекао је Продановић.

Своје ђаке поздравио је

учитељ Перо Аџан и изразио задовољство што су се окупили послједице 30 година од завршетка школовања.

– Многи ме памте по добру, али неки и по лошим оцјенама, што је било у општини мог посла. Драго ми је што је из наше школе много ђака успјешно завршило школовања и што је много оних који су стигли до професорских позиција, а кренули су из једне мале сеоске средине. Наши ђаци су постизали завидне резултате на бројним спортским такмичењима, стигло се и до републичког нивоа у то вријеме, на шта сам поносан – закључио је учитељ и наставник Аџан, коме су ђаци шаливо замјерили што није донио „шибу“.

Своје земљак поздравио је и предсједник Удружења Славонаца у Београду Зорислав Шимић и некадашња ученица школе из Бучја Неда Станковић.

Након лијепих ријечи, евоцирања успомена и сјећања на ђачке дане, дружење је настављено уз богату вечеру и музички репертоар подмлађеног оркестра *Звуци завичаја*. Заорила се крајишка пјесма, заиграо славонски тарабан, бећарац, логовац, заврзлама, плесало се и пјевало до касно у ноћ уз поздрав: „Видимо се идуће године у исто вријеме“.

ВЕСНА ПЕШИЋ

СВЈЕДОК СУДБИНЕ - АНТИРОМАН О НАШЕМ АНТИЖИВОТУ У ХХ ВИЈЕКУ У ХРАМУ СВЕТОГ САВЕ ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА ВЛАДИМИРА БУЊЦА

Мемоарски роман окупационог времена

Последњи задатак Владимира Буњца, новинара, књижевника и књижевног критичара, а прије свега великог патриоте, је расвјетљавање чињеница о историјским догађајима који су битно утицали на судбину Србије и српског народа. Нашој нацији и свијету оставио је драгоцјен историјски документ. То је свједочанство о животу православног Срба у Загребу пред Други свјетски рат и свједочанство о непознатим појединостима у животу Београђана током Другог свјетског рата и два бомбардовања. Књига је представљена у крипти Храма Светог Саве 30. септембра 2019. године.

Писац нас уводи у своју аутобиографску причу, од рођења 1928. у Загребу, па до геноцида над његовом породицом и Србима у Хрватској. Свједочи о бекству дјечака од усташа из Загреба у Београд 1941. Владимир је, као дванаестогодишњак, био једини преживјели у том возу. Сам је стигао до Београда. Његов отац долази тек касније, сакривен испод угља у локомотиви...

ДОКУМЕНТАРНА ГРАБА

Кроз фрагменте свакодневице тог времена, допуњене анегдотама о познатим и мање познатим личностима, богато осликава дух једног народа у турбулентним временима.

Посебно и упоредо обрађује и анализира књижевне прилике у Београду, Србији и Југославији. Тадашње друштвене односе сагледава кроз однос три књижевника епохе – Милоша Црњанског, Ива Андрића и Мирослава Крлеже. Лично их је познавао. Са њима је много разговарао и о њима је писао.

Лада Буњца Тончић ћерка аутора, објавила је очеву књигу, након његове смрти. Књига је објављена прошле године, промоција је била у априлу мјесецу у Музеју југословенске кинотеке.

– Књига је значајна јер садржи историјске чињенице. То што је мој отац записао не смије да се заборави. Књига је окарактерисана и као документ – нагласила је Тончићева.

Први тираж је Лада Тончић поклонила, а други тираж је штампан уз помоћ Машинског факултета из

» Академик проф. др Љубодраг Димић, Лада Буњца Тончић и проф. др Александар Јерков

Београда и декана проф. др Радивоја Митровића.

– Његови пријатељи су му указали на значај ове књиге, како би се сачувале историјске чињенице. Запазили су да је мој отац говорио о догађајима који до сада нису забиљежени – рекла је Тончићева и захвалила се Машинском факултету.

У Храму Светог Саве о књизи су говорили академик, проф. др Љубодраг Димић са Филозофског факултета, експерт за историју Југославије и историју ХХ вијека и проф. др Александар Јерков са Филолошког факултета, уједно и управник Универзитетске библиотеке, који је експерт за српску књижевност ХХ вијека.

Професор Јерков је нагласио да су наозбиљнија питања којима се писац бави у књизи културно-историјска. Књига захвата најдраматичније тренутке ХХ вијека.

– Ово је горућа тема за све нас. Књига погађа једну врсту нерва савременог човјека. Књига је такође и добро написана, стилски бриљантно, чита се у једном даху.

Аутор пројектује лик Владимира у књизи, односно роман је аутофикција, наглашава професор Јерков и додаје да је *Сведок судбине* божанствена лектира за све нас.

– Хибридни текст који има читав низ вриједних романескних особина и снагу историјског свједочанства и документаризоване прозе. Њен наративни субјект Владимир, хоће да вам исприча једну епохалну причу о

судбини Срба, српске културе и напакон, будућој судбини свих нас које он овдје лоцира стицајем околности у тих првих 20 година свога постојања. И тих 20 година потпуне дисимилације и ужаса које смо доживјели. То је велика тема за све нас, незаборављива и неопростива.

О књизи је говорио и проф. др Љубодраг Димић који је нагласио да је размишљање Владимира Буњца, слободно размишљање над једним вијеком.

– Владимир Буњца како сам каже настоји да свједочи о суштини живота, а не о његовој поступности или редослиједу. Настоји да опомиње, а не да забавља своје читаоце. Настоји да унесе немир, а не спокојство међу оне који читају редове које је исписивао. Он настоји да унутар епоха које се сменују, сагледа себе, али сагледа и друге у свом окружењу – рекао је Димић.

ДЈЕЧАК У РАТУ

Основа приче коју приповиједа је заснована на чињеници да је рат својом бруталношћу 1941. закорачио у живот тада дванаестогодишњег дјечака и свом насилном природом тај живот сасвим измијенио.

Писац налази потребу да се на неки начин одреди према времену у коме се родио, у коме је живио, према рату, који има своје загребачко и београдско лице на страницама своје књиге. Према читавом корпусу питања која одређују судбину и континента и државе, и нације и вјере и појединца. Према видљивим и прикривеним садржајима живота са испреплетеним узроцима и последицама, према догађајима, појавама и процесима који су убрзани када је у питању историјско, а не календарско вријеме. Из тих разлога писац је принуђен да почне причу о сопственом животу, као свједок сопствене

судбине 15 година прије него што се родио. И његова образложења онога што је миље и вријеме у којем живи, почиње 1914. године. И ту је потрага за одговорима које рационално објашњавају сопствену судбину Владимира Буњца. Судбину народа коме припада и цркве којој припада у годинама Другог свјетског рата.

Година 1914. и почетак Великог рата је исходна тачка ове приче, то је прича о атентату на Фердинанда, о дугорочним последицама тог атентата о генерирању мржње која почиње тада и која представља једну од најбитнијих компоненти 20. вијека у српско-хрватским односима.

Чега се Владимир Буњца сјећа. Сјећа се добијања морнарског одијела, црних мантија, бакљаде на Капитолу којима се обиљежава ступање на трон надбискупа загребачког Алојзија Степинца, ведре вечери над Загребом, атмосфере породичног дома који представља сигурност за једног дјечака, дома који су изградиле један Србин и једна Хрватица, пркошећи цијелом сплету околности. Гдје ће супруга да преузме православну вјеру и промијени име и почетком рата дође у Србију.

ТЕШКА СИТУАЦИЈА У БЕОГРАДУ

Сјећа се мириса старих возова, коња, првог путовања у Београд, првих другова, дјечје игре... крпењаче, кликера, ношења све старијих и похабанијих одијела, кућне славе, првих усташа, жуте траке, страха који једно дијете леђи у костима. То је његов живот у Загребу.

– Вријеме сазревања се догађа у једној ноћи када увијен у завјесу прозора вагона и купеа, непримјећен од усташких редара који празне воз и одводе Србе у логоре, напушта НДХ и стиже као дијете у Београд. Иза себе оставља родитеље, отац је већ ухапшен, оставља мајку која му маше са колодвора за-

гребачке Жељезничке станице, оставља нацистичку НДХ, чији логори већ гутају оне који нису Хрвати, католици. Оставља клерикални Загреб испуњен страхом, шутњом, мржњом, свештенство које се определило, готово 1.000 свештеника било је у редовима НДХ. Оставља и успомену на затвор у Петрињској улици гдје је одведен као дјечак из кога је срећом брзо изашао – наводи Димић који се потом осврнуо и на судбину која главног јунака чека у Београду 1941. године.

– Њемачки војници патролирају градом, а београдске улице су празне. Осјећа се задах лешева који пливају Савом. Рушевине које подсјећају на бомбардовање из априла 1941. године. Пише о полицијском часу, пропаганди, гласинама, о ноћима које личе на таму... сјећа се и првих пољубаца на Калемегдану. Одмазде, стратишта, стрељања, али и козе Мице и свиње Наде коју купује породица исказујући прагматизам да се преживи. Београд гладује, а та глад ће бити посебно изражена у последњим годинама рата, када из Србије све што је хране одлази у Њемачку да би се на неки начин намириле потребе Трећег рајха.

Димић наводи да је роман *Свједок судбине* заправо хроника окупационог времена.

– И мемоарски спис, и документаристичка проза и филозофски есеј и роман, добро компонован и врло узбудљив, али и филмски сценарио, и отуда слика на насловној страни. Човјек који сједи у публици и гледа филм у којем је он главни јунак.

Ћерка Владимира Буњца и приређивач Лада Буњца Тончић се захвалила и предсједнику Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодрату Линти на присуству и нагласила да оно о чему њен отац пише у књизи је нешто за шта се Линта залаже и бори.

ДРАГАНА БОКУН

ТРИ СПАЉИВАЊА СВЕТОГ САВЕ

– С обзиром да се налазимо у порти Храма Светог Саве постоји детаљ у књизи који се тешко запажа, а то је спаљивање Светог Саве три пута. Отац је то тако доживео. Говори о спаљивању моштију Светог Саве у доба Турака, касније оно што је видио својим очима, симболично спаљивање моштију на Каптолу у Загребу, и треће за вријеме бомбардовања када је погођена и спаљена Основна школа *Свети Сава* – рекла је Лада Тончић.

У НОВОМ САДУ ЗАВРШЕН 33. МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ИНОВАЦИЈА, ЗНАЊА И СТВАРАЛАШТВА *ТЕСЛА ФЕСТ*

Михољско сунце обасјало је Личко прело златним зрацима

Михољско лето у народу познато је по топлим и сунчаним данима којим се од правог лета разликује само по дужини дана.

Међутим, мање је у народу познато да је Никола Тесла, икона српске и свјетске науке, свој први патент пријавио америчком Заводу за патенте на Михољдан 1887. године, којим је заштитио свој изум, познат под називом *Вишефазни систем наизмјеничних струја* (обртно магнетно поље и индукциони мотор).

У част првог, од укупно 700 Теслиних патената, новосадски *Сиенс* сваке годи-

не на Михољдан, по 33. пут заредом, отвара своја врата Међународном фестивалу иновација, знања и стваралаштва *Тесла фест*, који траје од 12–15. октобра.

На овогодишњем 33. *Тесла фесту* златном медаљом награђено је завичајно, породично, аутобиографско и носталгично издање – књига и ЦД под називом *Злајно личко љрело*, древни народни обичај из Теслиног краја, из пера аутора Добривоја Добре Павлице и ауторке Ђурђице Ђурђе Борић.

Овим награђеним издањем жеља је аутора да овај народни обичај личког и кра-

јишког народа баштине за генерације које долазе.

Широј културној јавности познато је – истичу аутор и ауторка, да смо музичко издање *Личко љрело* за загребачки Југотон снимили још давне 1976. и њиме сачували овај обичајни бисер. Такође, није било куће у Лици, Крајини, Славонији, Војводини и шире, а да се није завртило ово наше изворно издање, које се први пут позлатило 1983, а други пут 1990. године. Снимању овог златног издања претходила су наша младеначка прелења у завичају, а касније на урбаном личком и крајишким

прелима широм бивше Југе и међу нашим грађанима у свијету. На једном од многобројних прела, упознали смо се и упловили у заједнички живот – сјетном констатацијом завршавају своје казивање аутори овог значајног и златом крунисаног завичајног издања.

Рецензент Милка Павлица, дипл. филозоф, у својој рецензији посебно истиче:

– Пажљивим исчитавањем, за штампу и објаву, припремљене завичајне, аутобиографске и породичне књиге *Злајно личко љрело* у ауторству мојих драгих родитеља – чувара личке и крајишке

традиције, не могу се отети утиску, без имало пристрасности, а да не нагласим да се пред читалачком публиком налази још једно, пето по реду, значајно завичајно књижевно и седамнаесто музичко издање.

Ова издања су наставак њиховог полувјековног завичајног рада, протканог пјесмама, народним обичајима и писаном рјечју о крају који се зове Теслина Лика и Крајина.

Аутор и ауторка, понесени неисцрпним завичајним стваралачким духом, чувајући нематеријалну културну баштину личког краја, насто-

јаће изнедрити и видео запис *Злајно личко љрело*. Биће то добра трилогијска основа да се овај древни народни обичај из Теслиног краја упише у Национални регистар НКН Р. Србије. Ако тако буде, биће то највећа награда аутору и ауторки.

ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА ХАЦИ ЂУРЕ СИ. КУЉАНИНА ХОДОЧАСНИЧКО ХОДОЉУБЉЕ ПО СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Кад се сан претвори у јаву

Није дуго требало чекати да се након трокњижа о завичајности – Завичајне трилогије, појави нова књига новинара и публицисте Ђуре Си. Куљанина, у којој се, за разлику од претходних, аутор појављује као путописац, биљежи пером и камером своје утиске док је ходољубио и ходочастио стазама Исуса Христа по Светој земљи. Више од стотину присутних, 8. октобра, на промоцији у великој сали СО Нови Београд, имало је прилике, да осим аутора, о овом дјелу чује утиске и протојереја Лазара Манигода, историчара умјетности др Андреја Војновића и археолога хаџи Милојка Будимира.

ЖРТВА МАНИГОДА ЗА ВЈЕРУ И ХРИШЋАНСТВО

Данко Периф, медијатор овог скупа, рекао је да се у овој књизи аутор представља у новом жанру, путописном, али да као и у све друге његове наслове повезује завичајност.

Хаџи Ђуро Си. Куљанин, у једној од својих ранијих књига Богородична црква у Челебићима, отвара двери историјског времена 19. вијека, када један, до тада непознат сељак, Марко Манигода, подиже прву цркву на сјеверу Херцеговине. Након што је успио добити ферман од султана, подигао је цркву, али му то Турци нису заборавили и десет година након тога су га набили на колац и испекли живог. Протојереј Лазар Манигода, презимењак овог заслужног човјека, био је први говорник на овом скупу, а своју бесједу почео је благословом овог сабрања.

– Провео сам 3,5 године и слушавао у парохији гдје се налази и ауторово родно мјесто Загорице код Коњица. Загорице су и сада богоспасавамо мјесто, без становника, у коме ни раније није било лако живјети. Његови мјештани су увијек излазили на сабрања, на зборове, долазили на Свете литургије и друга богослужења. Тако је радила

и породица Куљанин. Ђурин отац Симо прослављао је црквене празнике радећи свој посао, а да му нико не приговори. Симо и супруга му Јелка су изродили дивну дјецу и извели их на прави пут, а Ђуро својим дјелима само то потврђује – рекао је отац Лазар.

Хаџи Милојко Будимир је ходочастио заједно са аутором по Светој земљи.

– Можда је најбоље прочитати ову књигу, јер је у њој све то изузетно добро дочарано. Сигуран сам да ће многи читаоци након тога кренути ауторовим стопама и наћи се у Светој земљи – истакао је Будимир, додајући да је, по њему, посебно значајно то што је ова књига изашла у години када Српска православна црква обиљежава осам вјекова своје аутокефалности.

ДР ВОЈНОВИЋ: СВЕТИ САВА УТВРДИО ПУТ КА СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

О улози Светог Саве и његовом ходочашћу Светом земљом, говорио је др Андреј Војновић, нагласивши да је Сава два пута боравио на тим просторима, гдје је осим ходочасне имао и дипломатску мисију, посебно приликом његове друге посјете.

– Постоји убјеђење да је Свети Сава трасирао пут према Светој земљи, али су Срби и прије њега ишли пут Јерусалима. Та тврдња иде из ријечи Стефана Првовенчаног, старијег сина Стефана Немање. Недуго након тога се одлучио и на други пут у Свету земљу, са различитим циљевима. Хтио је да види гдје се зачело монашко слу-

жење Богу, као на примјер тиховање, устаножителство које су зачели египатски монаси. Наши историчари у том другом Савином путовању виде и једну дипломатску мисију. Сматра се да је обиласком Јерусалимске, Александријске и Антиохијске патријаршије, сигурно три најјаче источне патријаршије, покушао да обезбеди и самосталност Бугарске цркве, оно што је већ 15 година урадио и за Српску цркву. По повратку, свратио је у Трново како би реферисао тадашњем бугарском владару Јовану Асену о резултатима те мисије, гдје се нажалост, и упокојио 13. јануара 1236. године. Међутим, из неких других разлога, како би могао да му се да посебан дан, Срби су тај дан упокојења помјерили на 14. јануар – навео је др Војновић, додајући да је на том путу Свети Сава учврстио и самосталност Српске православне цркве.

Др Војновић је истакао да књига хаџи Ђуре Си. Куљанина стоји на врху једног великог списка писанија и путовања Срба на те просторе, не само што је издата ове године, већ и због тога што је у њој презентовано.

КЊИГА КАО ПРИРУЧНИК И ПОДСЈЕТНИК

Како то ред налаже, присутнима се обратио и аутор књиге. Захвалио се уводничарима на лијепим ријечима, публици на стрпљењу, као и представницима агенције *Halo Travel* из Ниша, организаторима путовања.

– Ово што написах и потписах посвећујем оцу Сими, мајци Јел-

ки и сестри Савки. Родитељи су ме васпитали у благовјерном православној духу, научили молитвама и вјеровању у Господа Исуса Христа и све светитеље наше. А сестра, као најстарија од нас петоро дјеце, оснажила ме и пратила у том вјеровању – рекао је Куљанин.

Он се сјетио и свог професора математике Јосипа Стенека, којем је, прегледајући домаћи задатак из математике, за око запао Ђурин ћирилични потпис.

– Немајући примједбу за тачно урађене задатке, ненадано се окрми на мој потпис, онај којег и данас користим, тресну ме свеском по глави и доста љутито рече: „Шта је ово, жалостан не био? Тренираш свој потпис као да ћеш једног дана постати хаџија!“ И ево, након много година, благодарећи милости Божјој, ходочастио сам у Свету земљу јерусалимску и палестинску и добио Грамату с правом да испред свог имена додам титулу хаџи – рекао је Куљанин.

Он је као свој најснажнији утисак описао осјећај кад схватите да је живот „само један овоземаљски трептај ока пред вјечни наш спокој“.

– Сјетих се мог првог причешћа у Цркви Светог Василија Великог у Коњицу, у ушима очух и дубоки баритон протојереја Недељка Мјановића који ме је, тако је записано, крстио у тој цркви. Сјетих се и обавезне молитве у очевом дому. Пред очима ми васкрсну и слика мог кума Ђуре Живака, браќајлије,

који је, за живота, увијек ломио крсно хљеб за моју славу Светог првомученика архиђакона Стефана, те ријечи славске молитве које је наизуст изговарао мој брат од тетке, Ристо Т. Живак. Сјетих се и умиљених и васпитних ријечи моје мајке Јелке пред сваку молитву и осјетих њежну, топли додир њених руку на мојој глави. Пред очи ми васкрсну и лик мог оца Симе чији поглед и сада би благ и топао, па такав, невидљиво, паде по мени. Из грла ми, тихо и стидљиво, кренуше ријечи Символ вјере. Срце поче јаче да ми куца, топао пламен захвати ми лице, а ноге као да нису моје. Стојим у колони, а као да не стојим. Полако, уситњеним кораком, обилазим око Ротунде и примичем се Гробу. У тој и таквој мисли додох пред Свету Кувуклију, пред Гроб Исуса Христа у који бијаше сахрањен, и из којег је васкрсао – у даху, као да се тренутно налази тамо, излазиле су ове ријечи из ауторових уста.

Закључак свих говорника, а и самог аутора је да ова књига може да послужи као приручник или водич онима који буду ходочастили по Светој земљи, а хаџијама као подсјетник.

Представљање књиге завршено је онако како је и почело, неуобичајено за већину присутних, али пригодно за дјело које је промовисано. Овај пут, отац Ратко Савић, ауторов земљак, молитвом је благословио крај ове, по много чему, специфичне, али изузетно успјешне промоције. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

СЕДМА АУТОВОРА ПУБЛИКАЦИЈА

Хаџи Ђуро Си. Куљанин, Херцеговац, из села Загорице поред Коњица, публициста и новинар, поред ове књиге објавио је историјски роман *Богородична црква у Челебићима*, историјско-демографску грађу *Од Кулина бана до наших дана*, завичајну монографију *Украдени завичај, те трокњиже Завичајност у ријечима, Завичајност у изразима и Завичајност у пјесмама*. Ради на новим рукописима и ускоро би требало да свјетлост дана угледају нека нова његова дјела.

Сачувано од заборава – представљена прва књига Илије Маричића

Уресторану *Велебих* промовисана је књига Илије Маричића *Сачувано од заборава*. Аутор је рекао да је радни назив ове књиге био *Гледам, слушам, причам и пишем... појашњавајући сваку од наведених ријечи*.

– Гледам – зато што сам већину написаних догађаја у причи лично видио, слушам – зато што сам већину грачачких или омсичких прича чуо, причам – зато што сам већи број наведених прича и сам препричавао онима до којих нису стигле и пишем – због тога што сам хтио да их запишем и на тај начин сачувам од заборава.

Маричић је истакао да приликом писања није имао ни литературе ни архиве, а да су му у прикупљању података највише помогле сестре Љубица и Мира, као и неколико Омсичана, којима се искрено захвалио.

Данко Периф, уредник и лектор књиге, истакао је да највећа вриједност овог дјела је његова аутентичност.

– Илија Маричић пише само о ономе шта је доживио, у чему је учествовао, о ономе што је записано на лицу мјеста, а тек понекад на основу вјековног локалног предања или пак свог памћења. Као и остали Крајишници који су некадашњи живот описивали, покушао је да одговори на нај-

теже питање – коме су сметали, а прогјерани су у Олуји – рекао је Периф.

У име суиздавача књиге Удружења Срба из Хрватске, неколико реченица о књизи рекао је Милојко Будимир генерални секретар овог удружења који је на ову промоцију управо стигао из Лике из села Прибудић (општина Грачац) гдје је на један достојанствен начин обиљежена Света Петка.

– Пошто су о књизи говорили аутор и главни уредник ја бих се мало осврнуо управо на прославу овог духовног празника. Разлог томе је да никада није било више људи ни у цркви, ни на каснијем дружењу. То може значити само једно да нисмо заборавили родни крај и да, поготово ми старији, смо све више склони да му одлазимо у походе. Радује ме да је овога пута било и доста младих људи, а и сам, као и Илија о својој Омсци, увијек са оваквог или сличних путовања направим неку причу, како не бисмо заборавили завичај, јер све што се не забиљежи краће остаје у памћењу. Драго ми је да је Илија на овакав начин описао наш Грачац и своју Омсницу, јер то писмено благо остаје и нама и генерацијама које долазе из нас – закључио је Милојко Будимир, додајући да је свакако остало још материјала да аутор приреди још једну овакву или сличну књигу.

» Илија Маричић

У име другог издавача *Центра фабла носитра* говорили су познати сценариста и драматург Милан Шећеровић и његова супруга Милена која је велики дио посла обавила, како би ова књига угледала свјетлост дана.

– Жељела бих само да додам да је документарност ове књиге подударна са активностима нашег издавачког центра и његовим циљевима. Хтјела бих да се захвалим Илији и вољела

бих да што више људи слиједи његов примјер. Све што је записано остаје, а ријеч лети и заборава се – била је кратка Милена Шећеровић, нагласивши да већ 20 година ради са људима из Крајине и као да већ исто толико година ради једно штиво, једну причу, али ипак је свака на свој начин различита.

Илија Маричић је на промоцији успио да окупи и своју родбину, пријатеље, колеге са посла из Лике, Панчева и Београда гдје је службовао по доласку у Србију. Читав живот од своје двадесете године био је везан за железницу, најприје као отправник возова, а онда као помоћник и на крају шеф станице у Земуну. Због тога не чуди што је управо прву књигу поклонио свом првом претпостављеном Влади Ђекићу, некадашњем шефу железничке станице у Грачацу, могло би се рећи на неки начин и његовом ментору.

На крају аутор књиге се свима присутнима још једном захвалио што су присуствовали промоцији ове књиге. Маричић се захвалио и спонзорима МТ систему *ТРЛЕ*, фирми *Мимакс куйаиш*ила, књиговодственој агенцији *Влашка*, печењари *Велебих*, *Стилсофту* Земун и другима, без чије помоћи књига не би била ни издата.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

О ПИСЦУ

Илија Маричић рођен је 1950. године у Омсци гдје је завршио и основну школу. Био је полазник прве генерације грачачке гимназије 1964/65. године, након које је завршио школу за отправника возова и радио на више станица на Личкој прузи. Касније је у Загребу завршио и Вишу саобраћајну школу и постао помоћник шефа станице у Грачацу. У Грачацу се бавио и друштвено-политичким и културним радом. По доласку у Србију радио је на станицама Панчево и Земун, а из ове последње са мјеста шефа станице одлази у пензију. Илија је ожењен и има двоје дјеце. Ово је његова прва књига, а искрено се надамо, као што је речено и на промоцији, да неће бити и последња. Ова књига свакако може послужити и као прилог за монографију Грачаца која је у фази припреме.

ОСУДА ЗА БРУТАЛНИ ФИЗИЧКИ НАПАД НА ТРОЈИЦУ СРПСКИХ МЛАДИЋА У ВУКОВАРУ

Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта најоштрије осуђује брутални физички напад на тројицу српских младића у Вуковару. Шест младих слѣдбеника усташког покрета, у доби од 18 до 25 година, су физичким нападом на тројицу српских младића, старости од 23 и 24 године, послали јасну поруку да Срби немају право да слободно живе у Вуковару и да им је најбоље да се иселе или асимилију. Линта позива Делегацију Европске уније и амбасаде САД, Немачке и других држава да јавно осуде шовинистички напад на српске младиће и затраже од Хрватске да надлежни органи што прије ухапсе и најстроже казне починиоце наведеног злочина из мржње. Линта истиче да главну одговорност за овај свирепи физички напад на тројицу Срба сноси градоначелник Иван Пенава који годинама у Вуковару шири бијесну мржњу према Србима и свему што је српско и ствара атмосферу страха и нетрпељивости. Иван Пенава отворено крши Уставни закон према коме Срби у Вуковару имају право да слободно користе српски језик и ћирилицу, право на двојезичне табле на институцијама и двојезичне називе мјеста и улица. Иван Пенава штити отворено ратне злочинце из 1991. године који су починили бруталне злочине према српским цивилима у Вуковару прије и током рата и спријечава да се у Вуковару подигне споменик убијеним српским цивилима од стране хрватских паравојних и полицијских формација.

СРАМНА ОДЛУКА ВРХОВНОГ СУДА ХРВАТСКЕ ДА ОДБИЈЕ ЖАЛБУ КАПЕТАНА ДРАГАНА ЗА УСЛОВНИ ОТПУСТ

Срамна је одлука Врховног суда Хрватске да одбије жалбу Драгана Васиљковића против рјешења Јупанијског суда у Вараждину о одбијању његовог приједлога за условни отпуст са издржавања казне, оцјењује председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта. Врховни суд Хрватске је јула прошле године, такође, донио срамну одлуку када је Капетана Драгана правоснажно осудио на 13,5 година затвора због наводних ратних злочина над цивилима и ратним заробљеницима 1991. године. Главни разлог одбијања жалбе јесте чињеница да Капетан Драган оправдано негира да је починио ратни злочин. Бројне чињенице јасно показују да Капетан Драган није имао фер и поштено суђење и да је осуђен у монтираном процесу на основу лажних исказа и докумената само зато јер је бранио српски народ од хрватских паравојних формација.

Линта истиче да судски процеси против Капетана Драгана и многих других Срба потврђују да хрватско правосудје није непристрасно и професионално већ етнички мотивисано и политички инструментализовано. Циљ хрватског правосудја јесте да донесе што више пресуда против Срба на основу лажних доказа да би потврдио безочну и бесмислену лаж хрватских политичара да су Србија, ЈНА и крајишки Срби тобоже извршили агресију на Хрватску. Због тога је веома важно да Тужилаштво за ратне злочине у Београду коначно почне да активно прикупља доказе, покреће истраге и подиже оптужнице против припадника хрватских паравојних, војних и полицијских снага који су наредили или починили бројне ратне злочине над српским цивилима и ратним заробљеницима. Процесуирање бројних злочина над Србима треба да потврди неспорну истину да је циљ усташког режима Фрање Туђмана био стварање етнички чисте хрватске државе.

АНТИЕВРОПСКА ИЗЈАВА ГРАБАР КИТАРОВИЋ ДА У ВУКОВАРУ НИСУ САЗРЕЛИ УСЛОВИ ЗА ЋИРИЛИЦУ

Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује као антиевропску изјаву хрватске председнице Колинде Грабар Китаровић да у Вуковару нису сазрели услови за ћирилицу и поштовање права Срба све док се не ријеше тзв. велике ствари. Хрватска председница износи безочну лаж да се у Вуковару крше права већинског хрватског народа и да је тобоже прво потребно да се процесуирају ратни злочини против Хрвата у Вуковару, а да се тек онда поштују национална и људска права вуковарских Срба. Наведеном изјавом Колинде Грабар Китаровић је по ко зна који пут потврдила да крши Устав, Уставни закон о правима националних мањина, Закон о употреби језика и писма националних мањина, као и европске вриједности, посебно, људска права и владавину права. Линта истиче да Грабар Китаровић бесрамно ћути на чињеницу да су у Вуковару у прољеће 1991. године хрватске паравојне формације почеле да спроводе терор над српским народом и уништавају српску имовину.

Филм Дјечје прихватилиште Сисак фалсификује страдање српске дјеце са Козаре

У Хрватској се наставља срамно негирање геноцида над српским народом у НДХ, истиче председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта.

Усташке снаге су снимиле скандалозни документарни филм *Дјечје прихватилиште Сисак* чији је циљ да се у потпуности фалсификују догађаји везани за библијско страдање козарачке дјеце у злогласној НДХ. Линта подсјећа да је непријатељска офанзива, која је започела 10. јуна 1942. године, на Козари сатрла скоро све српско.

На подручју Козаре и Поткозарја убијено је око 40.000 српских цивила, а око 70.000 их је протјерано и одведено у логоре. Мноштво докумената, изјава људи и свједочанстава потврђују неспорну чињеницу да је у Сиску био прави усташки концентрациони логор за дјецу, а не дјечје прихватилиште.

» Једини концентрациони логор за дјецу био је у Независној држави Хрватској (Фото Википедија)

У логору је од августа 1942. до јануара 1943. године било затворено око 7.000 дјечака и дјевочица, Срба са Козаре, али и са Баније, Кордуна, Славоније и других подручја. Дјечји логор у Сиску био је неколико мјесеци мјесто ужаса и страве. Потресна свједочења људи, између осталог, говоре да су дјеца била гола и боса без покри-

вача и да су лежала на голим подовима и бетону, или са нешто мало сламе. Смртност дјеце због стравичних услова живота и заразних болести била је велика.

Линта истиче да је у Хрватској редовна и нормална појава да се јавно негира геноцид над српским народом који је почињен за вријеме НДХ. У Хрватској се сло-

бно објављују и одржавају промоције ревизионистичких књига и филмова, чији је циљ да се највећа фабрика смрти на Балкану у Другом свјетском рату, Јасеновац, прикаже као радни логор у коме су логораша имали пристојне услове живота и гледали позоришне представе и бавили се спортским активностима.

Такође, објављују се књиге и текстови у којима се негира геноцид над српским народом почињен на бројним другим мјестима широм НДХ. У Хрватској није законски санкционисано јавно негирање геноцида над српским народом што је само један у низу доказа да је темељ данашње Хрватске усташтво и НДХ.

Линта сматра да је крајње вријеме да се сниме филм *Дјеца Козаре* с циљем да се прикаже на истинит начин трагедија масовног и систематског истребљења српског народа у геноцидној НДХ.

Нацистичка изјава Ивоне Милиновић да у Ријеци не требају врбе јер тамо има само 6 посто Срба

Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује као нацистичку изјаву одборнице Града Ријеке и председнице локалног одбора ХДЗ-а за националне мањине Ивоне Милиновић да Граду Ријеци не требају врбе јер тамо има само 6 посто Срба, али да требају по неким селима у Далмацији гдје их има 30–40 посто. Наведена нацистичка изјава Ивоне Милиновић није никакво изненађење јер је ХДЗ усташка странка у чијем је стварању важну улогу имала усташка емиграција. ХДЗ је дјелимично реализовао пројекат усташког покрета на челу са Антом Павелићем јер је под његовим водством брутално протјеран српски народ из хрватских градова, Крајине, западне Херцеговине, западнокрајишких општина и других дијелова Федерације БиХ. При том су из-

вршени бројни ратни злочини, злочини против човјечности и системски пљачкана, уништавана и отимана српска имовина што траје до данашњег дана.

Линта истиче да је извињење Ивоне Милиновић због нацистичке изјаве лажно и лицемерно. Познато је да је Ивона Милиновић била асистент истакнутог усташког политичара Давора Иве Стиера у Европском парламенту. Оно што је сигурно јесте да против Ивоне Милиновић неће бити покренуте никакве конкретне мјере од стране ХДЗ-а, тј. неће поднијети оставку на мјесто одборнице, нити ће бити искључена из странке. Јавности је добро познато да је прије скоро два мјесеца полиција, приликом претреса због малверзација, у вили бившег хрватског министра и високог функционера ХДЗ-а Ловре Кушчевића пронашла портрет и фотографије

поглавника Анте Павелића. Јасно је да Ловре Кушчевић од страначких органа ХДЗ-а није претрпио санкције већ је и даље посланик у Хрватском сабору и члан странке.

Линта подсјећа да бројне чињенице показују да су чланови ХДЗ-а декларативно антифашисти, а у стварности скривене усташе који су, између осталог, донијели одлуку о исплати пензија усташким кољачима из времена НДХ; који организују и учествују у усташком дерне-

ку у Блајбургу; који величанствени устанак српског народа и часник Хрвата у Србу – 27. јула 1941. године – називају почетком покоља хрватског народа; који дозвољавају служење мисе Анти Павелићу и усташким генералима и пуковницима и штампање и промоцију књига и филмова у којима се Јасеновац проглашава радним логором и негира геноцид над српским народом у НДХ; који толеришу подизање споменика убијеним усташама; који финансирају концерте главног промотера усташтва пјевача Марка Перковића Томпсона; који допуштају легализацију усташког поздрава „За дом спремени“, усташког слова „У“ и усташке шаховнице која почиње са првим бијелим пољем; који за небројене усташке и нацистичке графите никад нису рекли да се ради о злочину из мржње и др.

Фашистичко понашање Градоначелника Вуковара још један позив на прогон преосталих Срба

Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује да фашистичко понашање градоначелника Вуковара Ивана Пенаве на данашњој сједници Градског вијећа представља још један отворен и организован позив на прогон преосталих Срба у Вуковару. Иван Пенава је Статут Града Вуковара који је штампан на ћирилицу бацио на под и тиме по ко зна који пут дубоко увриједио Србе и послао јасну поруку да

им нема живота у овом граду и у Хрватској. Поред тога, Иван Пенава је поново понављао усташку тезу о велико-српској агресији и запрјетио да ће убијати Србе, као што је то у Вуковару 1991. године чинио ратни злочинац Томислав Мерчеп са паравојним формацијама. Јасно је да Државно тужилаштво неће ни овог пута поднијети кривичну пријаву против Ивана Пенаве за бијесно ширење националне мржње и нетрпељивости.

Линта позива Европску унију да коначно јавно и најоштрије осуди организовано и систематско вербално и физичко насиље усташких снага над преосталим Србима у Хрватској као и отворену рехабилитацију усташтва и геноцидне НДХ. Поред тога, Европска унија има обавезу да захтјева од хрватске власти да у што краћем року почне да кажњава наредбодавце и починиоце бројних злочина из мржње према Србима и масовну употребу усташких и

нацистичких симбола и поздрава. У случају да хрватска власт не учини ништа на поштовање заједничких европских вриједности Европска унија треба, у складу са чланом 7 Лисабонског уговора, да уведи санкције Хрватској и одузме јој право гласа у Европском савјету и Европском парламенту. Бројне чињенице потврђују да Хрватска због масовног кршења људских права Срба није ни заслужила да 2013. године постане члан Европске уније.

Спријечити премјештање миграната у српско село Медено Поље код Б. Петровца

Најоштрије осуђујем нови покушај Владе Унско-санског кантона да мигранти из Бихаћа буду премјештени у српско повратничко село Медено Поље код Босанског Петровца, оцјењује предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта. Наведена намјера Владе Унско-санског кантона има за циљ протјеривање српских повратника и узурпацију и отимање српске земље. Због тога је сасвим разумљиво велико огорчење и незадовољство Срба на подручју општине Босански Петровац, али и свих Срба који су родом и поријеклом из поменуте општине, а ко-

ји живе у Републици Српској, Србији и у трећим државама. Не постоји никакав оправдан разлог да се контејнери и друга опрема премјешта са једне локације на другу.

Поред тога, општина Босански Петровац нема никакве безбједносне, здравствене и друге предуслове да прихвати мигранте на својој територији.

Линта даје пуну подршку општинској власти у Босанском Петровцу која је усвојила резолуцију којом се противи смјештају миграната у Медено Пољу. Такође, Линта апелује на Савјет министара у техничком мандату да одбије нови покушај Владе Унско-санског кантона о изградњи Прихватног центра за мигранте у Медено Пољу. Једино разумно рјешење мигрантске кризе у БиХ јесте да се обезбједи пристојан смјештај за мигранте на подручју Бихаћа. Не смије се дозволити реализација плана дијела бошњачких политичара да се мигранти у наредном периоду користе као средство притиска на Србе у општини Босански Петровац.

ВЛАСТИ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ СПРОВОДЕ ПОЛИТИКУ НЕСТАНКА СРБА

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује да бројне чињенице показују да власти у Федерацији БиХ од завршетка рата спроводе политику заповољављања и нестанка Срба.

У Федерацији БиХ прије рата живјело је око 600.000 Срба, а сада их живи око 40.000 и њихов број се свакодневно смањује. Преосталим Србима у Федерацији БиХ се систематски крше права на запошљавање у јавном сектору, учење српског језика и ћирилице, повратак отете и узурпирани имовине, обнову порушених српских кућа, финансијску подршку српским удружењима, и организацијама. Срби не могу да се запосле у министар-

ствима, јавним предузећима, агенцијама, полицији, правосуђу, образовању, здравству и другим јавним службама.

Поред тога, српска дјеца немају могућност образовања на српском језику нити коришћење уџбеника на

српском језику и ћирилице, осим у ријетким случајевима. У српским селима нема путева, воде, продавница што је само један од примјера планског заповољављања Срба од стране кантоналних и федералних власти.

Линта истиче да је Србима у Федерацији БиХ потребна планска и организована помоћ Србије да би опстали на својим огњиштима и да би се лакше борили за своја права.

Због тога је потребно да се осује Министарство за Србе у региону са озбиљним буџетом и стручним и професионалним кадром које би се свакодневно бавило рјешавањем проблема Срба у Федерацији БиХ, али и Срба у Хрватској, Црној Гори и другим државама региона. Само систематским приступом Србије Срби у региону имају шансу да опстану.

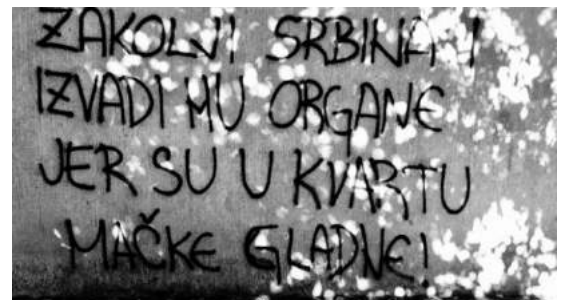
У супротном, преосталим Србима у Федерацији БиХ, Хрватској и другим државама региона пријети нестанак.

ОСНИВАЊЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ - ТЕМЕЉ РС

Народна скупштина Републике Српске, током 28 година свог постојања, имала је једну од кључних улога у настанку, јачању и развоју Републике Српске и један је од стубова одбране српског народа, његове слободе и равноправности. Народна скупштина Републике Српске основана је 24. октобра 1991. године у времену разбијања Југославије. Муслиманско-хрватска већина (дакле, СДА и ХДЗ), на засједању Скупштине БиХ, 14-15. октобра 1991. године усвојила је, без присуства српских посланика, Меморандум о суверености којим је српски народ обесправљен и доведен у неравноправан положај. Тиме је угрожен уставно-правни поредак, јер нико није могао донијети одлуку у име Срба из Босне и Херцеговине да они остану без своје државе Југославије, односно да буду мањина у независној Босни и Херцеговини. У складу са тим, као одговор на усвајање Меморандума о суверености Босне и Херцеговине, српски посланици су 24. октобра 1991. донијели Одлуку о оснивању Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини и Одлуку о расписивању и спровођењу плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини, који је одржан 9. и 10. новембра исте године. Оснивањем Скупштине српског народа, као највишег законодавног органа власти, постављен је камен темељац Републике Српске. Посланици првог сазива Народне скупштине су, 9. јануара 1992. године, усвојили Декларацију о проглашењу Републике српског народа Босне и Херцеговине. Овај дан се у Републици Српској обиљежава као Дан Републике. Након успостављања Републике, Народна скупштина је 28. фебруара 1992. године донијела Устав чиме је постављен основ правне моћи, легалитета и легитимитета Републике Српске.

ГРАФИТ У ЗАДРУ У КОМЕ СЕ ПОЗИВА НА КЛАЊЕ СРБА ДОКАЗ ДА ЈЕ ТЕМЕЉ ХРВАТСКЕ УСТАШТВО

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује да монструозни графит у коме се позива на клање Срба и храњење мачака њиховим органима који се појавио у Задру јесте само један од мноштва доказа да је стварни темељ Хрватске усташтво. У стотинама хрватских градова, мјеста и села могу се видјети усташки, нацистички и фашистички графити којима се позива на мржњу и насиље према Србима. Бројне чињенице недвосмислено потврђују да у Хрватској влада атмосфера мржње и нетрпеливости и да Хрватска није истинска демократска држава јер не поштује темељне европске вриједности, тј. људска права, владавину права и антифашизам. Важно је нагласити да десетине хиљада оваквих и сличних графита јесу сасвим нормална појава, јер у Хрватској траје завршни процес рехабилитације усташке идеологије и геноцидне НДХ. Све јаче и снажније усташке снаге имају отворену или прећутну подршку хрватске власти. Јасно је да не треба очекивати да било ко од наредбодаваца или починиоца овог и многих других шовинистичких чинова буде кажњен.

Линта истиче да Хрватска све више постаје држава која угрожава мир и стабилност у региону западног Балкана и негативан примјер по поштовање европских вриједности. Због тога Линта позива Министарство спољних послова да уради свеобухватан извјештај о рехабилитацији усташтва и геноцидне НДХ са мноштвом конкретних примјера и да га преведе на више страних језика. Наведени извјештај треба да се пошаље на све значајне међународне организације, све чланице Европске уније, друге значајне државе свијета, свјетске медије, познате личности на међународном нивоу и др. Извјештај треба између осталог да се пошаље 751 посланику Европског парламента, члановима Европског савјета, Савјета министара спољних послова и Европској комисији.

ФАШИСТИЧКА ИЗЈАВА ЕМИРА СУЉАГИЋА ДА ЈЕ ЈАСЕНОВАЦ ЧЕТНИЧКА ИЗМИШЉОТИНА

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије Миодраг Линта оцјењује као фашистичку изјаву новог директора Меморијалног центра Поточари Емира Суљагића да је Јасеновац четничка измишљотина.

Суљагић дубоко жали што су муслиманске усташе из злогласне Ханцар дивизије у Другом свјетском рату пропустиле да ријеше четнике и да је то њиховим потомцима остављено у аманет.

Јасно је да нико од бошњачких политичара није јавно осудио наведену фашистичку изјаву Суљагића чији је циљ распиривање бијесне мржње према српском народу. Такође, јасно је да надлежне институције у БиХ неће ништа предузети да санкционишу Суљагићево брутално вријеђање око 700.000 српских и других жртава геноцида које су страдале у највећој фабрици смрти на Балкану, Јасеновцу, као и дубоко вријеђање њихових потомака.

Важно је да се подсетимо да је жестоки србомрзац Суљагић прије неколико година као лидер пробошњачке коалиције *Први марш* Републику Српску упоредио са нацистичким Вермахтом

и запретио да се ослободи окупираног дио територије како је назвао Републику Српску.

Линта истиче да Емир Суљагић и други бошњачки политичари заступају лажну и бесмислену тезу да постоји

једна истина о рату у БиХ и о Сребреници, а она гласи да су Србија и српски народ тобоже извршили агресију на БиХ и да се у Сребреници тобоже десио геноцид. Са таквим ратнохушакским рјечником Суљагића и других бошњачких политичара није могуће помирење између српског и бошњачког народа, нити успостава искрених доброкомшијских односа.

Неспорна је чињеница да је крајњи циљ бошњачких политичара укидање Републике Српске и стварање унитарне и исламизоване БиХ у којој би Бошњаци имали пуну доминацију. Због тога је од кључног значаја за мир и стабилност у региону да Међународна комисија за Сребреницу, која је основана почетком ове године од стране Владе Републике Српске, утврди стварну истину о страдању Срба и Бошњака у Сребреници и ширем подручју.

На тај начин би се још једном показало да су пресуде Међународног суда правде и Хашког трибунала да се у Сребреници тобоже десио геноцид политичке, јер су засноване на лажним доказима.

ПОЗНАТИ СРПСКИ НОВИНАР И ПУБЛИЦИСТА (СА СЛИКЕ)	ВРСТА ЛЕТИЛИЦЕ	ИСТОРИЈ. МЈЕСТО У ФРАН- ЦУСКОЈ	КЊИГА ПУБЛИ- ЦИСТЕ СА СЛИКЕ	МЈЕСТО НА БАНИЈИ У КОМЕ ЈЕ РОБЕН НОВИНАР И ПУБЛИЦИСТА (СА СЛИКЕ)		
				ХИРУРШКИ ЗАХВАТ	ПОМЈЕ- РАТИ СЕ, МИЦАТИ СЕ	БИБ- ЛИЈСКА ЛИЧНОСТ А. Е.
МАБАРСКИ РЕВОЛУ- ЦИОНАР, ЛАСЛО						
ОБАР, АВАРИН						
ШТАП ГРЧКОГ БОГА ДИОНИСА						
ФРАН- ЦУСКИ ФИЛОЗОФ, ОГИСТ						
ДИО ЦЕЛИНЕ, ПАРЧЕ		КАЛЦИЈУМ КОЦКА (ЛАТ.)				
НАОРУ- ЖАЊЕ ВОЈНИКА			КРАЉ У ШАХУ ИВА ЂИРИЋ			
ПЧЕЛИЊИ ПРОИЗВОД		ПРАСТА- НОВНИК БАЛКАНА				
ОМЛА- ДИНСКА РАДНА АКЦИЈА		ПРОТИЦАТИ ТЕЛЕ- ФОНСКИ ПОЗИВ				
ВРАЧАРА			ЖЕЉЕ- ЗНИЦА ГРАФИЧКИ РАДНИК			
ОГЊИЛО, КРЕСИВО		ЕВРОПСКА УНИЈА РИМСКИ ПОЗДРАВ				
ЈЕЗЕРО У ХРВАТСКОЈ КОД СКРАДИНА						РУДАРСКИ ИНСТИТУТ
КАРАКТЕ- РИСТИКА ИЈЕКАВИЦЕ		СИТНИ ОТПАДАК ОД ДРВЕТА КЕЛВИН				
НАТРИЈУМ		ЖЕНСКА ДЈЕЦА, КЊЕРКЕ				

РЕШЕЊЕ: Рајк, Авар, тирс, Конт, Онан, комад, Ца, опрема, К, мед, Илпир, ОРА, тећи, гатара, ж, опино, Еу, Висовац, ије, ивер, На, кћери

КУЛТУРНА ЗАЈЕДНИЦА КРАЈИНЕ ПРОСЛАВИЛА СЛАВУ – МИХОЉДАН

Удому ратних војних инвалида у Београду Културна заједница Крајине на челу са председником Жељком Кукићем је прославила крсну славу Михољдан.

Празник је посвећен Св. Киријаку Отшелнику, кога народ зове Св. Михољ, те отуд назив празника – Михољдан.

Присутним гостима обратио се један од домаћина др Владо Батножић, почасни председник Културне заједнице Крајине.

– Стојим поред дивног барјака и свеца, Светог Киријака који је поживио 104 године. Надам се да ће и наша заједница бар упола толико да траје. Жеља нам је да чувамо нашу крајишку пјесму, да обиљежавамо важне историјске датуме. Највећа нам је жеља да подмладимо КЗК.

Почасни председник Друштва књижевника Крајине, књижевник др Драган Колунџија, иначе најмлађи син америчког добровољца са Солунског фронта из Чикага прочитао је своју пјесму *Ламја на Банији*.

Културна заједница Крајине има обичај да за славу подијели плакете и захвалнице, па су то учинили и ове године.

Крајишка плакета додијељена је Дому ратних војних инвалида Београд и уручена управнику Миодрагу Гаћешу који је цитирао мисао чувеног писца Бране Црнчевића: „Будимо потомци да би били преци“.

– Бити потомак и бити предак је дар коме треба да тежимо. Наш задатак је да волимо Крајину и мајку Србију.

Громогласан аплауз је добила и бивша управница Дома ратних војних инвалида Бранка Стојић.

Плакету је добило и Удружење ратних вој-

них и мирнодопских инвалида, а уручена је Мирчети Јокановићу, који се захвалио у име председника Синише Драшковића.

Директор Завода за заштиту радника Жељезница Србије – Београд др Владо Батножић је добио плакету, а Жељко Кукић му се захвалио на несребичној помоћи коју пружа КЗК.

– Дрво се наслања на дрво, човјек на човјека. Камоли лијепе среће да и друге организације имају ту част и задовољство да имају таквог помагача – рекао је Жељко Кукић, док је др Владо Батножић био изненађен плакетом, иако је почасни председник Културне заједнице Крајине.

– Само удружени можемо опстати – поручио је Батножић.

Присутнима се обратио, након што је примио захвалницу, и члан АНУРС-а српски лингвиста, професор и академик Слободан Реметић.

– Затечен сам и изненађен. Рођен сам у Источној Босни, а за Крајишнике бих рекао да су моји. Мој брат је био четири године у рату, у рову, његово четворо дјеце и жена били су код нас код Обреновца. Брат је остао жив, а у току рата када би долазио, говорио ми је: „Бурасеру, ако останем жив волио бих да остатак живота проведем са Крајишницима“. Бољи комплимент нисте могли добити, ни од академика, ни професора... – навео је Реметић.

Захвалнице су још уручене Драгану Колунџији, Бранки Стојић, оперској пјевачици Ивани Андрић. Захвалност је исказана и КУД-у *Чонојца* на челу са Милком Боснић и Дом РВМИ на челу са Вуком Станићем.

ДРАГАНА БОКУН

» др Владо Батножић, Жељко Кукић и Драган Колунџија

» ЧЛАНОВИ И ПРУЈАТЕЉИ УДРУЖЕЊА ЂИРО ЛИЧКА КАЛДРМА-ДРВАР

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ЂИРО ДРВАР–ЛИЧКА КАЛДРМА ОБИЉЕЖИЛО СЛАВУ ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

У ресторану *Велебих* у Земун Пољу, чланови и пријатељи ЗУГ *Ђиро Дрвар* – Личка Калдрма, окупили су се како би на пригодан начин обиљежили славу удружења. Прије свечаног дијела, присутнима су се обратили председник удружења Жељко Бурсаћ и председник Извршног одбора Сретен Родић.

– Нисмо случајно изабрали да слава нашег удружења буде Покров Пресвете Богородице јер је то слава и наших села: Личког Тишковаца, Личке Калдрме, Завлаке и Шевине Пољане. Желимо и на овај начин да поштујемо традицију својих бака и дјецова, родитеља, а желимо да све то преносимо нашој дјечи, да знају ко су

им били преци. Они су вјековима успјели сачувати нашу огњишта, нашу земљу, а ми смо завичај напустили готово преко ноћи да не бисмо доживјели погром, као онај из 1941. године – рекао је, за *Српско коло*, Жељко Бурсаћ, председник удружења, непосредно пред почетак славља.

Родић се захвалио свим присутнима што су се одазвали позиву, члановима је пожелио срећну славу, а свим присутним да ово вече прође у добром дружењу и пријатној атмосфери.

Бурсаћ је подсетио да је крајем 2013. године, неколико ентузијаста са тремеће Босне, Лике и Далмације, дошло на идеју да, како би сачували обичаје, традицију и

идентитет народа са тог подручја, у Београду оснују завичајно удружење. Именован је и иницијативни одбор у коме је поред Бурсаћа и Родића, било још осам чланова међу којима Милорад Ђалић, Милан Десница, Мирко Рађеновић, Лазо Грубишић, Никола Бурсаћ и други. Речено – учињено, и ЗУГ *Ђиро* заживио је 2014. године, а први промотер удружења, онда и сада, била је мушка пјевачка група истог имена.

– Група је учествовала широм Србије, Хрватске и БиХ, оплеменивши својом пјесмом многе културно-спортске манифестације као што су Личка олимпијада у Апатину, Крајишки откос у Бусијама, Косидба на Рајцу, обиљежа-

вање устанка 27. јула у Србу, Сијело тремеће у Стрмици, на отварању споменика Голубу Бабићу на Црним потоцима у Дреновцу, на свечаности обиљежавања 100 година резервних официра Србије. Учествовали смо на многим промоцијама крајишких књижевника од којих бих издвојио два посљедња. Представљању књиге Слободана Пртине *Доњи Штрпци*, некад и *сад*, у парохијском дому у Батајници, и промоцији 13 књига /насловa проф. Божидара Боже Мајсторовића (рођеног у Кестеновцу у Лици) у клубу *Тесла* – рекао је Бурсаћ, додајући и завидан наступ ове групе у Планишту на фестивалу *Крајишки бисери*. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

ЛИЧКИ ВИШЕБОЈ НАШ ПОНОС

Значајан допринос у раду на спортском пољу имају чланови удружења *Ђиро* који су од оснивања Личког вишебоја у Србу његови учесници.

– Захваљујем се свим људима који чувају обичаје и традицију народних витешких игара које се сваке године одржавају у Србу, под називом Лички вишебој. Поносни смо на то што смо ове године освојили треће мјесто испред општинских средишта као што су Кореница, Книн и Грачац. Надам се да ће то бити подстицај и неким другим срединама као што су Тишковац, Заклопача, Куновац, Суваја, Плавно, Стрмица и многа друга мјеста, да се појаве у Србу и одмјере снаге на Личком вишебоју. Сјећајући се његових почетака, а један сам од оних који је од првог дана ту већ 11

година, за успјешност и постојање ове манифестације захвалио бих се и Рајку Кесићу, Вељку Жигићу и Миодрагу Линти који су на самом почетку помогли да се он покрене, а што је важно истаћи, помажу и сада – рекао је Жељко Бурсаћ.

Кордунаши из Чикага славе Свету Петку и обнављају цркве у завичају

Кордунаши који живе у Чикагу и околним мјестима окупили су се за празник Свете Петке у недјељу 27. октобра 2019. године у српском Храму Светог Василија Острошког и обиљежили славу Кордунаша у Чикагу. Богослужење и освећење славског жита и колача предводио је свештеник родом са Кордуна Буро Крошњар.

Домаћин славе била је породица Вучковић – Љубан, Мира, Сања, Драган, Наташа, Данијела и Марко, која је за славску трпезу припремила и нека од традиционалних јела са Кордуна.

Код многих је још живо сјећање на Кордун, а на то их је рецитацијом о родном крају

у име домаћина подсетила Сања Вучковић. Протојереј-ставрофор Буро Крошњар се захвалио домаћинима и свима који су дошли на још једно завичајно окупљање.

Он је подсетио да су Кордунаши у Чикагу везани за свој крај, па су тако обновили српске цркве Свете Петке у Чемерници и Сјеничаку. И ове године прикупљени прилози биће намијењени за фасаду на Храму Светог Николе у Блатуши код Вргинмоста.

Кордунаши из Чикага најављују да ће наставити традицију окупљања за Свету Петку, па ће за сљедећу годину домаћин завичајног окупљања бити Вера и Владо Бјелопетровић.

С. ДАНЧУ

ХЕРЦЕГОВАЧКО СИЈЕЛО У ЧИКАГУ

Херцеговци поклонили Часни крст владици Новограчаничком Лонгину

Уз гусле и групно пјевање типично за Херцеговину – ганге, али и многа друга подсјећања на Херцеговину у суботу 26. октобра 2019. године у Чикагу је одржано друго Херцеговачко сијело. Осим пјесама и обичаја, домаћини, чланови Удружења *Херцеговац* у сали старог Храма Христовог васкрсења у Чикагу припремили су и стара херцеговачка јела.

Да би се осјећали као у „старом крају“ побринули су се гуслар Огњен Глигоревић, глумац Игор Обрадовић који је говорио поему *Бојојављење* од Матије Бећковића и пјесникиња Радмила Телбак Караћ из Торонта, поријеклом из Невесиња, која је рецитовала пјесме инспирисане родном Херцеговином. Пригодну бесједу говорио је свештеник Александар Петровић старјешина Храма Свети Стефан Дечански из Чикага.

Епископу новограчаничком и средњезападноамеричком Лонгину Удружење је даровало Часни крст „за чување српског духовног и наци-

оналног јединства и ширење истинских хришћанских вриједности“.

О хуманитарној дјелатности најмлађе српске организације у Чикагу, Удружења *Херцеговац* које постоји само неколико година, говорио је члан управе Слаћан Ђећез наводећи да су помогли више појединаца и организација. Он је издвојио помоћ коју су дали ратним инвалидима и болеснима, сиромашним вишечланим породицама у Херцеговини, као и српским храмовима и манастирима

у „старом и у новом завичају“ у Херцеговини, Чикагу и Индијани.

Предсједник Удружења Херцеговац из Чикага Душан Магазин захвалио се донаторима, члановима Удружења и свима који учествују и помажу рад ове српске организације. Поред досадашњих манифестација – Херцеговачког сијела и славе Светог Василија Острошког и Тврдошког, он је најавио од сљедећег лета и нову – Косидбу на традиционални начин.

С. ДАНЧУ

» ДИО ЧЛАНОВА КУД ПЕТРОВА ГОРА-КОРДУН: Слободанка Миладиновић, Ранка Ивковић, Зора Рабљеновић, Милица Констадиновић, Даница Дабић-Букић, Милка Вергаш, Здравка Вукшић и Стево Бекић (поздравља госте)

У Железнику одржан 8. фестивал Завичају у срцу те носим

У организацији КУД *Петрова гора – Кордун* из Београда 26.10.2019. у просторијама МЗ Нови Железник, одржан је 8. Фестивал пјесме, игре и обичаја под називом *Завичају у срцу те носим*.

Овогодишњи фестивал био је посвећен пјесми, игри и обичајима Крајине и Шумадије.

Учествовало је укупно 14 КУД-ова и пјевачких група.

Програм је водио проф. др Димитрије Големовић – етномузиколог са Музичког факултета одсјек етномузикологија.

– Програм и сами извођачи су перфектно одрадили пјесме, игре и обичаје. Публика која је била присутна била је одушевљена. На крају су сви извођачи отпјевали пјесму (уобичајену) *Нема раја без роднога краја* са напо-

ном да се идуће године такође окупимо на 9. Фестивалу – рекао је Стево Бекић, предсједник КУД *Петрова гора – Кордун*.

На крају је послужен кетеринг за све учеснике у коме су се гости и учесници дружили, пјевали, плесали и играли кола. Сви присутни су били одушевљени организацијом и самим програмом.

БОШКО МАНДИЋ

ОДРЖАН КОНЦЕРТ ЗЕМУНУ С ЉУБАВЉУ У ОРГАНИЗАЦИЈИ КУД ПЕТРОВА ГОРА

ПЈЕСМЕ КРАЈИНЕ И СРЕМА

У Дому РВИ и ПВО у Земуну КУД *Петрова гора* је 28.9.2019. организовао концерт под називом *Земуну са љубављу*. Публика је могла да ужива у пјесмама Крајине и Срема.

На концерту су поред организатора наступили и КУД *Батајница* – Батајница, КУД *Завичај* – Банија – Мајур Шабац, КУД *Соко* – Инђија, ИГ *Петрова гора* – Кљајићево, КУД *Никола Тесла* – Београд, ИГ *Кордун* – Инђија, ИГ *Плишвице* – Београд, ИГ *Коријени* – Београд, Пјевачка дружина *Светилана Сјајић* – Београд, диплар Милан Вашалић – Кикинда, Удружење *Нико-*

ла Тесла – Крагујевац, Пјевачка група *Извор – КЗ Крајина* (Кукић Жељко).

Како нам је рекао организатор ове манифестације Стево Бекић, веома су задовољни посјећеношћу и атмосфером.

– Било је ово једно предивно вече, посебно смо поносни на први наступ нашег младог члана Александра Аце Малбаше.

Концерту су присуствовали и представници општине Земун на челу са потпредсједником Дамиром Ковачевићем.

ДРАГАНА БОКУН

» ДИО ЧЛАНОВА КУД ПЕТРОВА ГОРА-КОРДУН: Ранка Ивковић, Милица Констадиновић, Никола Ђапић, Александар Малбаша, Стево Бекић, Милан Поповић и Жељко Рабљеновић

» ЧЛАНОВИ КУД КРАЈИНА: Јелена Маљковић, Милица Ковачевић, Марина Ристић, Данијела Ристић, Дајана Саватовић, Нада Мијатовић, Јована Златар, Душица Миљуш, Светислав Мијатовић, Милош Саватовић, Милорад Загорац, Никола Поповић и Данило Докмановић

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите редовно да добијате свој примјерак „Српског кола“ на кућну адресу (у Србији) довољно је да позовете број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600**
Радно вријеме: понедељак, сриједна и петак од 9 до 16,
уторак и четвртак од 12 до 19 часова.

ОТВАРАЊЕМ НОВЕ САЛЕ СТВОРЕНИ УСЛОВИ ДА СЕ НАКОН ВИШЕ ДЕЦЕНИЈА ОБНОВИ РУКОМЕТНИ И КОШАРКАШКИ КЛУБ ХЕРЦЕГОВАЦ

» ПРЕД ПУНИМ ТРБИНАМА НАВИЈАЧА ПАО И БЕОГРАДСКИ ПАРТИЗАН: Гајдобрани више не морају да путују у околна мјеста да би уживали у побједама својих љубимаца

ВАСКРС СПОРТА У ГАЈДОБРИ

Због великог броја интелектуалаца, пет академика, 41 доктор наука и 23 универзитетска професора, Гајдобра која има мање од 3.000 становника, временом је са правом понијела епитет „српске Сорбоне“. Ипак, свјетску славу овог мјеста пронијело је 37 државних репрезентативаца који су доносили медаље са свих меријана. Чак и у времену када је спорт вегетирао Гајдобрани су се поносили репрезентативцима попут кошаркаша Немање Бјелице и Владимира Лучића који носе исти ген.

Изградња спортске хале коју је 2018. године свечано отворио Игор Мировић, предсједник Покрајинске владе, створила је услове за васкрсавање спорта, па је одмах обновљен рад кошаркашког и рукометног клуба *Херцеговац*.

Некадашњи играч Стојан Дангубић прихватио се улоге предсједника кошаркашког клуба са амбицијама да се клуб, који је у краћејој Југославији биљежио одличне резултате такмичећи се у Првој Б лиги, врати на стазе старе славе. Прве сезоне забиљежене су све побједи и клуб је ушао у Другу српску лигу у којој се и сада налази.

– Због дуге паузе направљен је тим у коме играју кошаркаши са

ЗАХВАЛНОСТ РИСТУ ДАНГУБИЋУ

Приликом отварања хале, представници Рукометног савеза Војводине обећали су да ће учинити све да се клуб поново оснује. Неколико дана касније, генерални секретар РСВ Слободан Вишекруна и бивши предсједник РСС Велимир Марјановић почели су преговоре о оснивању клуба са предсједником Савјета мјесне заједнице Ристом Дангубићем и некадашњим потпредсједником покрајинске владе Спасом Комадом. Велики замајац у обнови спорта дао је управо Ристо Дангубић који је, као власник веома успјешне фирме Алинг-конел, један је од највећих спонзора спортског и културног живота села.

територије Гајдобре, Бачке Паланке и Новог Сада. Капитен је Сава Рајковић који је играо у клубу у вријеме највеће славе. Један од најбољих играча је Билећанин Предраг Радовановић који студира у Новом Саду. У клубу је и Александар Лучић из Берковића, поријеклом Мостарац, који својим искуством и квалитетом даје пун допринос тиму. У саставу су још Милош Црњански, Давид Сабо, Ратко Дангубић, Драган Ђукић, Душан Стојановић, Никола Ђурчић, Никола Симић, Игор Шиник. Вељко Живановић, Данило Десница, Филип Поповић, Филип Манојловић и Предраг Косјер. Планирамо да доведемо иasketашког репрезентативца Душана Самарцића. Уз повратак Пантића и Турањанина мислим да је реалан циљ Прва српска

лига – прича Дангубић и истиче да се ове улоге прихватио јер вјерује у рад тренера Радомира Кисића.

– Он је рођени Гајдобранин који је седам година водио требињски *Леотар*, радио је у суботичком *Спаршак*у, као и у двије новосадске екипе *Војводини* и *Радничком*. Његово име је гаранција да ће клуб имати веома квалитетан и стручан рад. По први пут у историји клуба формиране су млађе категорије. Срећни смо, прије свега, што су дјеца на тренинзима, а не на улици. Вјерујемо да ћемо уз добар рад у наредним годинама створити играче који ће имати и већу славу од гајдобранских кошаркашких легенди попут Мирка Милићевића, Раденка Појужине, Радомира Кисића, Бобана Бјелице, браће Стојановић, браће Сировина... – каже Дангубић и истиче да је жеља да се у клуб врате Гајдобрани који играју у другим срединама.

Секретар клуба је Зоран Зубац, а уз Миодрага Вуковића у раду помажу браћа Недељко и Милош Пудар, чији је отац Радивоје 1978. године био један од оснивача КК *Херцеговац*.

Пред почетак првенства Гајдобрани су у пуној дворани, чији је капацитет 1.500 мјеста, побједили (82:72) јуниоре *Партизана* који су били појачани са појединцима који конкуришу за први тим.

– Том приликом постигли смо договор са Николом Лончаром, спортским директором *Партизана*. Очекујемо да ћемо у Гајдобри угостити први тим *Партизана*. Такође, вјерујем да ћемо већ од наредне сезоне од *Партизана* добити на позајмицу играче којима би боравак у Гајдобри добро дошао за разигравање – закључио је Дангубић. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

РУКОМЕТ СЕ ВРАЋА КУЋИ

Захваљујући групи ентузијаста и бивших играча предвођених прослављеним бившим репрезентативцем Србије Рајком Продановићем након три деценије обновљен је и рад Рукометног клуба *Херцеговац*.

Већ у првој сезони *Херцеговац* је убједљиво заузео прво мјесто и пласирао се у Другу српску лигу. То и није тако велико чудо, ако се зна да је Гајдобра подарила рукомету, поред Продановића, много великих играча попут Спаса Јањића, Драгана Суцума, Зорана Куртеша (био селектор Србије), Добривоја Марковића, Вукашина Стојановића, Тихомира Додера, Обрада Ивезића, као и мноштво репрезентативаца у кадетском и јуниорском узрасту.

– Успјех је дошао прије свега због минулог рада. Наиме, сви рукометашки су тренирали код легендарног тренера и професора Анђелка Кашиковића Калета, а потом су надоградњу и афирмацију стицали у другим клубовима, углавном у Бачкој Паланци и Каћу. Желимо да клуб

организациски подигнемо на виши ниво и превасходно се појачамо играчима пониклим у Гајдобри и околини. Надамо се да ћемо на нивоу Мјесне заједнице, евентуалним формирањем спортског друштва и увођењем самодоприноса за спорт, уз помоћ привредних субјеката, финансијски стабилизирати спорт. На тај начин можемо да постанемо стабилан друголигаш, да афирмишемо младе играче и радимо на проширењу базе школског дјецом. У пракси се и раније потврдило да уз квалитетан стручни рад из ове средине ставају врхунски рукометашки и репрезентативци – каже Продановић.

Ове сезоне у улози тренера је прослављени репрезентативац Драган Суцум, а на терену екипу предводи бивши репрезентативац Божидар Надовеза. Састав још чине: Лазар Аћимовић, Младен Француз, Ђорђе Урошев, Страхиња Рачић, Страхиња Рађеновић, Милорад Ђурица, Александар Јањић, Игор Танкосић, Никола Краљ, Никола Бакмаз, Марко Бојанић, Стефан Солдо, Мирко Козомора, Милан Самарцић, Лука Лажетић, Немања Ратковић, Марко Тасић и Лука Милутиновић. Оно што радује је чињеница да је већина екипе сачињена од играча који су из Гајдобре и околних мјеста.

Први предсједник обновљеног клуба био је легендарни Спасо Јањић, први репрезентативац из Гајдобре, а од ове сезоне улогу предсједника преузео је Владимир Грубачић, бивши рукометаш *Синђелона*.

» Обновљени КК *Херцеговац* већ се окитио једним пехаром

ЕКИПА ДАРКА МИЛИЧИЋА НАЈВЕЋИ РИВАЛ

Колики је квалитет Друге српске лиге најбоље свједочи податак да однедавно у њој игра и некадашњи НБА играч Дарко Миличић. Његова екипа, *I came to play* за коју наступају и бивши репрезентативци – Бранко Цветковић, Јово Станојевић, затим basketашки репрезентативац Душан Булут, Драган Ђеранић, биће највећа препрека Гајдобранима.